

ARGIA

JOSEBA GOÑI

«Autodeterminazioaren
plataforma berrira
EAJ, HB eta EA
ekarri nahi ditugu»

**EUSKADIKO
SELEKZIOA**

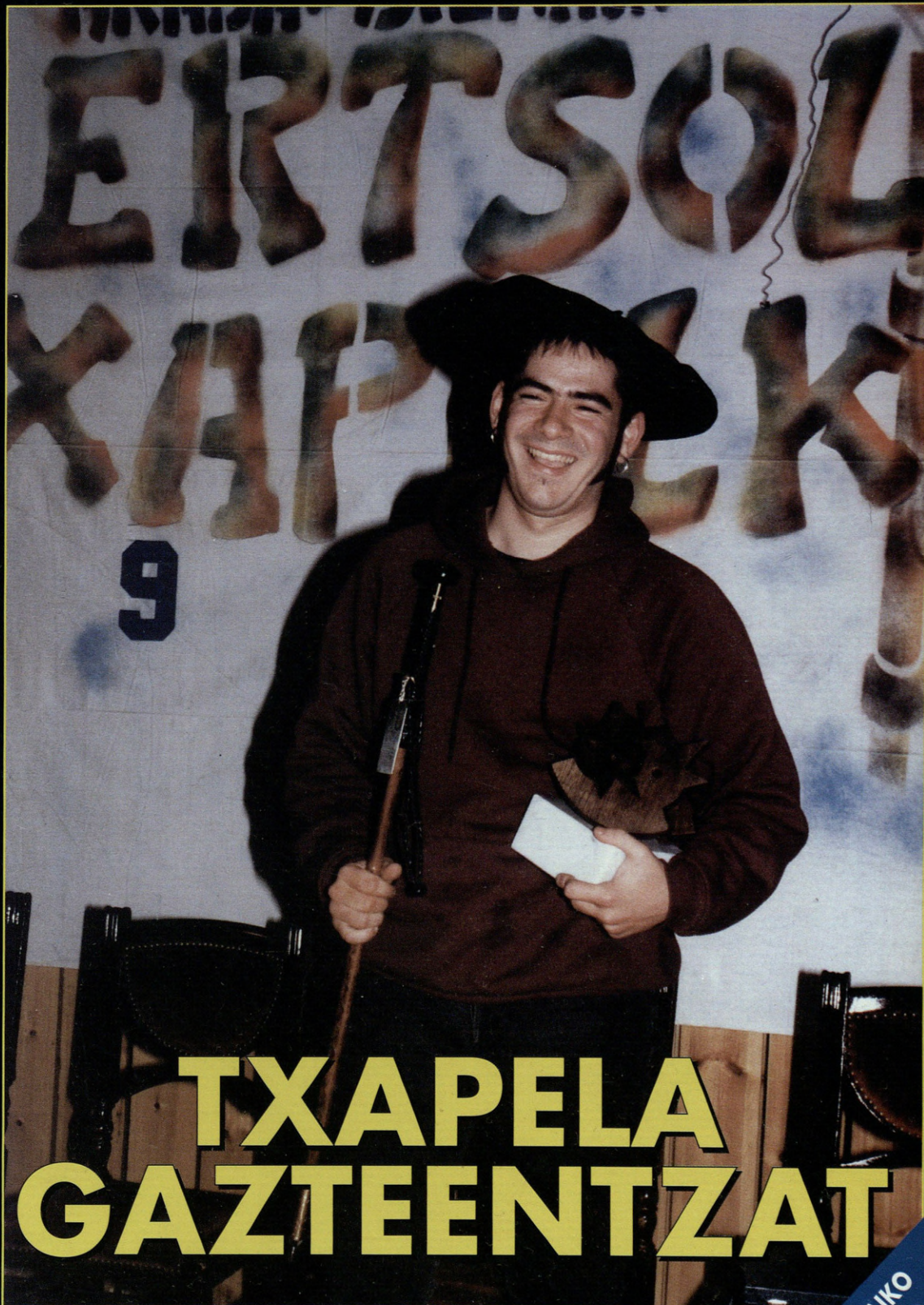
«Xuri-Gorri-Berdez
jantzitako golak

GABONAK

«Olentzerori, hiru
egeei eta Aita Noeli
opari eske

ANDREE GABASTOU

«Europarrek
«gabakoak» en bidez
aurkitu dute
Euskal Herria»

TXAPELA GAZTEENTZAT

TXETXENIAR OTSOAREN HORTZAK

ARABA-BIZKAIKO
TXAPELKETAKO
100 BERTS
NEN

Andoni
EGAÑA

Angel Mari
PEÑAGARIKANO

Jokin
SOLOZABAL

Iñaki
MURUA

Mikel
MENDIZABAL

Jon
SARASUA

1995
URTARRILA
ORDIZIA
Polikiroldegian. Arratsaldeko 6etan

Jabier
ZEBERIO

Sebastian
LIZASO

Gai jartzailea:
Jose Mari
ZEBERIO

1
Igandea

Antolatzailea:
ARGI BERRI elkartea

Babesleak:
Ordiziako Udala eta Egunkaria.

SARRERAK
SALGAI:

ATAUN: Troskaeta.

ZALDIBIA: Joxepane.

IDIAZABAL: Xume.

ZEGAMA: Manolo.

SEGURA: Elorripe.

BEASAIN: Ñañarri, Arrano.

TOLOSA: Raku, Bilintx.

ORDIZIA: Etxaniz,

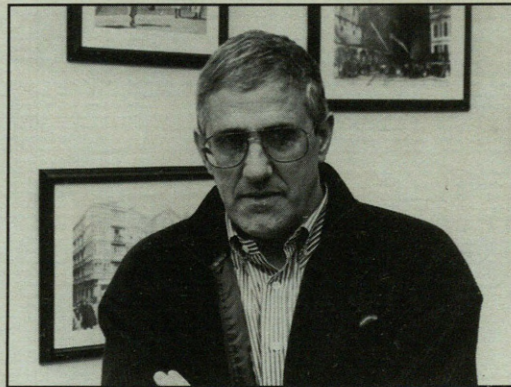
Gerriko, Lazkao.

700 pzta.

29 libera.

Egunkaria
Bertsos Saioa

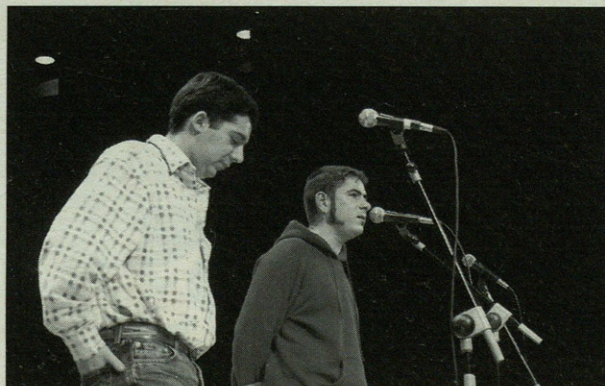
6. Politika kronika. PELLO ZUBIRIA.
8. Joseba Goñi, Herria 2.000 Eliza elkarteko zuzendaria: «Autodeterminazioaren plataformara EA, HB eta EAJ ekarri nahi ditugu». PELLO ZUBIRIA eta ARRATE ZUBILLAGA.
10. Astean zehar. XABIER LETONA
12. Txetxeniari otsoaren hortzak. XABIER LETONA.
16. XABIER LETONA.
18. Txuri-gorri-berdez jantzitako golak. MAITE ARTOLA eta AINHOA GERRA.
22. Gaztainak erre artean. MIKEL JAUREGI.
25. Esplotazioa eta arrazakeria eskutik Erriberan? Etorkinen uztaldiak. ANDER USABIAGA eta XABIER CARRILLO.
28. Andrée Gabastou: «Europarrek 'Obabakoak' en bidez aurkitu dute Euskal Herria». JULEN ARRIOLA.
34. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.
37. Unai Iturriaga, Araba-Bizkaiko txapeladuna: «Bizkaian, gero eta urrunago daude plaza eta txapelketa». PATXI GAZTELUMENDI.
40. Manex Pagola, Euskal Erakustokiko kontserbatzaile laguna: «Ezin zaio Baionako herriari bakarrik exigitu erakustokia burutzeko ardura». RITXI LIZARTZA.
42. Clara Sanchez, idazle espainiarra: «Diskriminazio positiboa behar du emakumeon literaturak». MYRIAM GARTZIA.
46. Kultura agenda.
48. Argitalpenak.
50. Aukeran. ARANTXA ERASUN.
56. Denborapasa.
58. Inchauspereen bakardadea. JAKES ABEBERRY.

POLITIKA: Autodeterminazio eskubidearen lorpena helburutzat duen plataforma dela eta, Joseba Goñi, Herria 2000 Eliza taldeko zuzendariarengana jo dugu. Honen ustez, alderdi abertzaleen arteko hurbilketa beharrezkoa da eta horretarako bitartekaria ere proposatu dugu. Euskaria taldea ere hasia omen da EA, HB eta EAJrekin mintzatzen. /8

EUSKADIKO SELEKZIOA:

Gabonak hautatu dituzte aurten ere, Euskadiko Federaziokoek. Zertarako? Euskadiko selekzioa jokoan jartzeko. 1937an hasi eta eten askoren ondoren orain segida polita duen egitasmoa, futbol zale ororen desioak betetzera dator proiektua. Hilaren 23an, San Mamesen, Euskadiko selekzioak -bere jokalaria onenez- Errusiako selekzioarekin neurtuko ditu indarrak. Euskal Hintxak eta gainontzeko zaleen beroa, behintzat, ez dute faltan izango J.A. Iribar eta Jabier Expositoren mutilek /18

BERTSOLARITZA:

Araba-Bizkaiko txapelketak eman du bere epaia, hainbatean aldarrikatu dugun uzta berriaren aldekoa. Unai Iturriagak jantzi du oraingoan txapela. Historian tokia izango duen edizioaren azal eta mamiak arakatu ditu txapeladunak. /37

●
**EUSKAL
KULTURAREN
AKTUALITATEA
EGUNEZ EGUN**

●
**BI GAI
NAGUSI
EZTABAIDAN
- HIZKUNTZ
POLITIKA
- MULTIMEDIAK**

●
**AGENDA
ABERATS
ETA BERRITUA**

Euskal Kulturaren Urtekaria 1994

Egunero beharko duzu mahai gainean

Eros ezazu liburudenda onenetan

«Sustraia» itzal handikoa ote?

AURTEN ere banatu dira, jadanik, ARGIA sariak. «Itzal handiko ARGIA sariak» aldizkariak berak dioenez. Bada, ordea, sari hauen artean hain 'itzal handikoa' iruditzen ez zaidana.

Badira urte batzuk, Euskal Telebistak «Sustraia» programa martxan jarri zuela. Hasiara hartan izugarritzko poza hartu nuen, «bizen garaia» pentsatu nuen, «gutaz gogoratzen dira».

«Sustraia» ikusteko ordua iristen zenean telebista piztu, eta adi-adi egoten nintzen gure baserri inguruko berriak entzun eta ikusteko irrikaz. Baina astea joan eta astea etorri, laister konturatu nintzen gure arazoak eta ezinak azaltzeko ez baina gure «alde politak» bakarrik azaltzeko egina zegoela.

Euskal Herrian, une honetan, baserrian lan egiten dugunok, zailtasun handiak ditugu gure gurasoengandik jasotako lanbide eta ohiturei eusteko. Gero eta lanpostu gehiago ari dira galtzen. Gero eta baserri gehiago hustutzen. Europatik datorkigun politikak inbertsio handiak egitera behartu gaitu. Gero eta gehiago produzitu beharra daukagu bizi ahal izateko. Esnea orain dela sei urte baino gutxiago ordaintzen digute, haragia ere berdintsu...

«Sustraia» honelako notiziarik ikusten al duzue? Baserriaren errealtatea erakutsi nahi izanez gero, nik aipatutakoak ere erakutsi eta esan egin behar dira, ez bakarrik «alde polit» eta liluragarriak. Zoritzarrez gero eta «alde polit» gutxiago dugu baserri inguru honetan.

Zuen ustez «baserri» eta kale-umeen arteko mugak samurtzen dituen programa horrek, mesede gutxi egiten dio mugak samurtze horri. Edozein muga edo oztopo samur-

tzeko, lehenik, egia esan eta erakutsi egin behar da. Nahiz eta hau mingarria izan.

ARGIA astekariak «Sustraia» programari emandako sari horrek, ARGIAren argia, bera ere, moteldu du piska bat. Benetan diotsuet.

**MARIA JESUS INSAUSTI
LAZKAO (GIPUZKOA)**

ETB berriaren atzetik bidean galdu zaigu

«EUSKAL» Telebistako zuzendari eta langileei: abenduaren 14an Gasteizen izandako euskararen aldeko manifestaldian parte hartu duten «Unibertsitatea Euskalduntzeko Ikasleong Plataforma» eta bertan bildutako milaka ikasleek, zera salatu nahi dizuegu:

Lehenengo eta behin abenduaren 12an Plataforma hau aurkezteko prentsaurrekora agertu ez izana salatzen dizuegu.

Bigarrenez, abenduaren 14an Gasteizen euskal adarraren egoera zatarra ezagutarazteko egindako manifestaldira agertu ez izana salatzen dizuegu. Kontutan hartu komunikabide guztiak aurretiaz gure ekintzen berri izan duzuela, eta aurrerantzean ere horrela izaten jarraituko duela.

Zuen jarrera pasiboa ikusirik, ondorio hauetara hedlu gara halaberharrez: kontutan hartuz telebistari dagokionez ETB euskaldunon komunikabide publiko bakarra dela, 3.000 ikasletik gora bildutako manifestaldia-
ren berri ez ematea oso larria dela deritzogu. Gure kezka, egunkari eta komunikabide

konkretu batzuk (Onda Cero, Euskadi Irratia, Radio Euskadi, Egin Irratia, Radio Vitoria, Tele Bilbao, «Egin», «Euskaldunon Egunkaria»...) irakurri eta entzuten ez duen jendeak gure aldarrikapenen berri eukitzeko, zer egin behar dugun jakitea da. *Pazifikoki egiten diren manifestaldiak ez zarete agertzen, pazifikotik erradikalizatu behar ota dugu zuen arreta lortzeko?* Badirudi hori dela zuen komunikabidean irteke bide bakarra. Hau ez da suposizioa, egia da. Ikusi besterik ez dago adibidez Arte Ederretako ikasleen mobilizazio eta eskaerak noiz eman diren argitaratu zenean: okupazioen ondorioz indarkeriara heldu denean. Antza denez gaur egun kalera irtetea ez da nahikoa, kalea hartu egin behar da. Baina jakin ezazue behingoz ez gaudela erradikalizaziora heltzeko prest. Horrenbeste kostatzen al da aipamen txiki bat bera ere egitea? Horrenbestez aurrerantzean egingo diren ekintzen berri zuen komunikabidean izango dugula espero dugu, horrelako eskutitz bat idatzi behar izatea oso tamalgarria baita. *Euskaldunak gara, eta zuen laguntzaz edo zuen laguntzarik gabe, euskaraz ikasiko dugu.*

AMAIK ASTOBIZA

**UNIBERTSITATEA EUSKALDUNTZEKO
PLATAFORMA**

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Jose Mari Irazusta.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria.

Tlf: 37 15 45. Faxa: 36 10 48.

BIZKAIA: Zabalburu 2, 1. ezkerre. 48003 Bilbo. Tlf: 410 34 34. Faxa: 410 37 15.

NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre. 31011 Iruñea.

Tlf: 17 80 78. Faxa: 17 80 77.

IPARRALDEA: Harrobiko Etxea, 64122 Urruña. Fax-Tlf: 47 17 10

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X

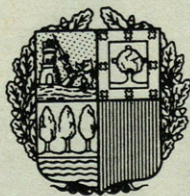
BATZORDE PAREKIDEA:
72562 E.

INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA:
Antza, S.A.L.

**kutxa fundazioa
fundación kutxa**

- gipuzkoa donostia kutxaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san sebastián

**Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria**

Gipuzkoako Foru Diputazioa
Kultura eta Turismo Departamendua

**Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du**

Hiruko abertzalerik ezin denean

EGONKORTASUNA argudio garrantzizkoa da politikagintzan bezala bizitza sozial eta ekonomiko osoan. Eta krisi ekonomikotik burua atera ezinik dagoen Euskal Herri honetan baliorik preziatuenetakoa den estabilitate horren garrantzia gogorarazi zaio egunotan Eusko Alderdi Jeltzaleari. Zerbait aurpegiratzekotan, Jaurilaritza berriaren postuak gehiegi kontrolatu nahi izateagatik estabilitatea arriskuan jarri izana atera dio mahaira «El Diario Vasco»-k, Gipuzkoan horrek esan nahi duen guztiarekin. Baina bukatu dira hemengo egonkortasunak, eta igual luzerako.

Lerrook idazteko orduetan EAEko kazetari guztiok ari ginen Ardanza eta Garaikoetxearekin azkenean Jauregi ezkontza bigamo honetara bilduko ote zen asmatzeko arrasto ttikienetan ere arakatzen. Baina albiste horrek duen

garrantzia baztertu gabe, gero eta errezagoa da ohartzen, edozein delarik ere ezkontza, ez duela Elvisen alabaren eta Michael Jacksonen artekoak baino gehiago irauteko itxurarik. Azken hauteskondeek sortu duten Legebiltzar berriarekin ezingo du inork estabilitate handirik garantizatu, eta PSEko buruak ezkontza honetara erakartzeko bigarren ardatza —Madrilgo Gobernuarekiko harremanak eta horiek txukun manejatzeko beharrezkotzat jotzen den Madrilgo egonkortasuna— balantzaka dabil hilabeteotan. Espero izatekoa zen bezala, EAJk bakarrik gobernatzeko aukera atera da berriro mahaira, hori gertatuko zela kafe bat jokatu genuenon pozerako.

JELKIDEEK sozialistekin antolatua zeukaten ardatza puskatzen ikusi dute, eta tartean datorren maiatzeko hauteskundeak direla, euskal politi-

kagintzaren panorama osoa daukate berregin beharra. Indarren banaketa dagoen bezala, ez dago konbinaketa bakar bat hiru probintzietako erakunde guztien gobernabilitatea bermatuko dienik.

Azkenean, aukerak sondu eta lotzen saiatzearekin batera, horien aurrean EAJn bertan dauden joera ez-

Estabilitatea arriskuan jarri izana egotzi dio DVk EAJri, horrek esan nahi duenarekin. Baina hemen bukatu dira estabilitateak, eta igual luzerako.

Errepresioaren aurkako euskal taldeek antolatuturik eta kortsikar eta bretoiak deialdiarekin bateginez, Estatu frantseseko espetxeetan dauden preso politikoei elkartasuna adierazteko, Fresnes eta La Santé espetxe aurrean 1.500 lagun inguru elkartu ziren Parisko martxaren V. edizioan. Espetxe espainiarrei dagokienez, AABBe antolatuta, Valladolideko espetxerako martxa abenduaren 31an burutuko da.

berdinak ezkontzeko ahalegin berria egin behar da. Gipuzkoarrek aspalditik aipatzen dute EAren Katalunian CiUk hain ongi ibilarazi duen formula hemen antolatzea. PSekin ere jokatu behar da, oraingoz bera delako Madrilén nagusi eta historiak horiekiko loturak dituen abantailak oso garbi utzi dizkiolako EAri. PPrekin ere lan egin behar da, aldi berean, EAren Europar elkarrekin egoteaz gain Moncloako maizterra laster Aznar izan daitekeelakoan. Donostiako Ordoñez zinegotziari «El Diario Vasco»-tik eman dioten muturrekoak —Donibaneko-La Navarra aferagatik batipat, nahiz eta gero Morcillo sarjentuarenak aztoratu dituen bazterrak— operazio horri bidea erreztu dio. Eta Araban UAren kontatu behar da...

JAURLARITZA osoki abertzalea da inork —logika osoz, hori bai— aipatu ere egiten ez duen aukera. Eta logika horrek erdi epera berriro beste ahultze bat dakarkio abertzaletasunaren alorrari. Sozialistak oraingo gobernu aukeran sartzeko hiru oztopo nagusien artean, kargu banaketarena kendu eta beste biak EA, HB eta EAK noizbait argitu beharrekoak dira: hizkuntz politika eta biolentzia politikoaren irtenbidea.

Hiru alderdion artean bi gai horietan kontsentsu minimo batera iristeko epea maiatzera arte luzatzen da. Herri Batasunak aukera dezake pieza berri mugitu gabe jarraitzea —orain arte nahikoa mugitu dituelakoan—, baina hurrengo hauteskundeetan ikusiko du ea nonbait aginte alternatiba bihurtu den ala beste lau urterako marjinaturik gelditzen den. EAK eta EAk hilabeteotan erakutsi beharko dute ea HBren zerbaite funtsezkotara iristeko eta Ezker Abertzalea osorik erakartzeko apustua egitera ausartzen diren ala desgastearen ondoren eszisia sortzeko apustutik abiatuko diren. Eta apustu horrek —HB zer izan den eta zer den ezagututa— fruitu handirik ez du emango. Berriro armak erakutsi dituen ETaren itzala handia baita.

PELLO ZUBIRIA

GORDETZEKOAK

EUSKAL EZKERRA EZTABAIDA FORO BIHURTZEKO BIDEAN

EUEkoek, alderdi politiko bezala desagertu eta gero, euskal politikagintzan jarraituko zutela sarritan esan arren, foro bihurtzearen bidea ez zutela inoiz jorratuko ziurtatu zuten. Hala ere, alderdiko zuzendaritzak afiliatu guztiei iragan larunbatean burutu zen bilerara dei egin zien azkenaldiko Euskal Autonomi Elkarteko gertakariak direla eta, bizitza sozio-politikoan parte hartu edo ez eztabaidatzeko. Orain proposatzen duten eredu eztabaida foroarena da.

EZPALAK

■ DE LA HOZ URANGAREN AURKAKO KONDNA

■ Madrilgo Auzitegi Gorenak berretsia egin du Jose Antonio De la Hoz Uranga abokatuari jarri zion zortzi urteko kondena. Frogatutzat jo du ETak 1987an Andres Gutierrez industriaria bahitu zuenean, bahitzaileek hautatu zuten solaskidea bera izan zela. Abokatua berriro espètxera eraman dezakeen zigor honen gogorak harridura sortu du.

Abokatua bahiketaren egile gisa

—eta ez konplize gisa— kondenatzeko Terrorismoaren Biktimen Elkarrearen eskaria onartu ez arren, Audiencia Nacionalaren epaia bere horretan utzi du Gorenak, eta horrela Uranga da ETarekiko konplizitateagatik kondenaturik suertatu den lehen abokatua. Bitik hiru urtera arteko espètxealdia geldituko litzaioke, baldin eta Urangaren abokatua den Carmen Lamarcaren Konstituzionalaren aurreko errekurtoa aurrera ez badoa.

■ DONOSTIAKO UDALTZAIN BAT ETA-K HILIK

■ Iragan abuztutik hona hilketarik egin gabe egon ondoren, Alfonso Morcillo Donostiako droga eta delikuentziaren kontra lanean diharduen ikerketa brigadaburua eta udaltzain eta fiskal eta epaile arteko koordinadorea tiroz hil zuten ostegunean Lasarten, oraindik ETak bere gain hartu ez duen atentatuan.

Morcilloren alargunak Gregorio Ordoñezi (PP) bere senarraren heriotzearen errua egotzi izanak areago mikaztu du Donostiako Udalean Udaltzaingoak omen dauzkan konfidenteak direla eta PPren eta EAren eta PSeren artean gaiztotuta zegoen giroa.

Joseba Goñi, Herria 2000 Eliza elkarteko zuzendaria

«Autodeterminazioaren plataformara EA, HB eta EAJ ekarri nahi ditugu»

Lornotza eta Portugaleten 11 urtez apaiz izan ondoren, egun Getxoko gasolindegian lanean aurkitu dugu Joseba Goñi, 53 urteko bilbotarra. Herria 2000 Eliza—eliza ofizialaren aurrean jarrera kritikoa duen taldea—Euskal Herrian, apaizen koordinadora eta kristau komunitatearekin batera, giza eskubide indibidualen eta giza eskubide kolektiboen defentsan aritu izan da. Orain, beste talde batzuekin autodeterminazio eskubidea aldarrikatzen duen plataforma batean parte hartzen du.

«ABC»n leitu dugu KASek nazionalismo moderatuan infiltratzeko zuen taldea erabiltzen duela.

Guk plataforma honetan parte hartzen dugu autodeterminazio eskubidean sinesten dugulako eta komentzituak gaudelako herri honetan indarkeriak amaierarik ez duela izango, Euskal Herriaren burujabetasunaren inguruan, elkarrizketarik ez dagoen bitartean. Plataformak eskubide honi praktikotasuna emateko inportantzia izugarria du.

Plataformaren partaide nagusia apaizen koordinakundea omen da.

Apaizen koordinakundea Herria 2.000 Elizan barne dago, eta hau da plataforman parte hartzen duena.

Herria 2.000 Elizaz gain, plataforma honetan daude Bai Independentziari taldea, Euskaria, Talde Berria—izenak dioen bezala, berria dena—eta Amaiur.

Plataforma honek irekia, inolako partidurekin loturirik ez duena eta anitza izan nahi du. Aldatuz, aberastuz eta handituz joango den mugimendu soziala behar du izan eta burujabetasun eskubidearen erabilpen praktikoa helburutzat duena.

Zein litzateke helburu hori lortzeko bidea?

Intelektual taldea baino,

herrietara, auzuneetara... iritsiko den mugimendu soziala eratzea da bidea, gero jendeak pertsonalki lehenengo eta sozialki gero hausnar dezala lortzeko. Giza eskubide indibidualak eta kolektiboak, bizitzarako eskubidea, estatuen eskubideak eta herrien eskubideak kideratze eta konjugatzea behar beharrezkoa da.

Zuena Elkarri-ren alternatibatzat jo daiteke: biak mugimendu sozialak, biak subiranotasun, autogobernu eta autodeterminazio klabeak.

«Gure plataforma eta Elkarri, biak dira mugimendu sozialak. Helburu ezberdinak ditugu, baina bateragarriak gara».

Elkarri oso positiboa iruditzen zait. Konfliktuaren alde desberdinekin topagune bat bilatzeko saiaketa txalogarria da. Gure apustua herrien burujabetasun eskubidearen aurrean gizarte mugimendua eratzea da. Beraz, bi taldeek helburu desberdinak izan arren, osagarriak ere izan daitezke neurri berean.

Elkarri-k elkarrizketa egoteko guk aipatzen ditugun eskubideok errespetatu behar direla dioenean, hurbiltze bat badagoela esan daiteke.

Kristau asko ikusten dira Elkarri-n lanean. Ez al zarete elkarren konpetentzia izango?

Ez, bi taldeen artean ez dago inongo enfrentamendurik. Guztiz bateragarriak dira, bata elkarrizketan zentratua eta bestea autodeterminazio eskubidea gizartean lantzen. **Bitartean, alderdi abertzaleen arteko barrena blokatuta daude.**

Alderdi abertzaleek -HB, EAJ eta EAK-, ez dute euren eskuetan dagoen guztia egingen. Hasteko, egin dezake-

tena hitz egitea da eta akordio batera iristea, nahiz eta horrek inori amore ematea esan nahi. HB, EAJ eta EAK imajinario izugarria behar dute. Ni edozertarako prest egongo nintzateke.

Zer egingo zenuke?

Hasteko elkarrizketatzen saiatuko nintzateke. Beste alderdiekin hitz egitea zaila egiten bazait, bitartekari bat bilatuko nuke. Setien izan daiteke bitartekari posible bat. Irtenbideak badaude, baina ez dakit zein puntutara inoiz dituzten alderdi politikoei arazoak ez konpontzeko interesak.

Egia al da alderdi politikoekin hitz egiteko elkartu zaretena?

Egia da. Hurbiltze informatibo bat eman da autodeterminazio eskubidearen inguruan alderdiei bateratze bat beharrezkoa dela ikusgarazteko.

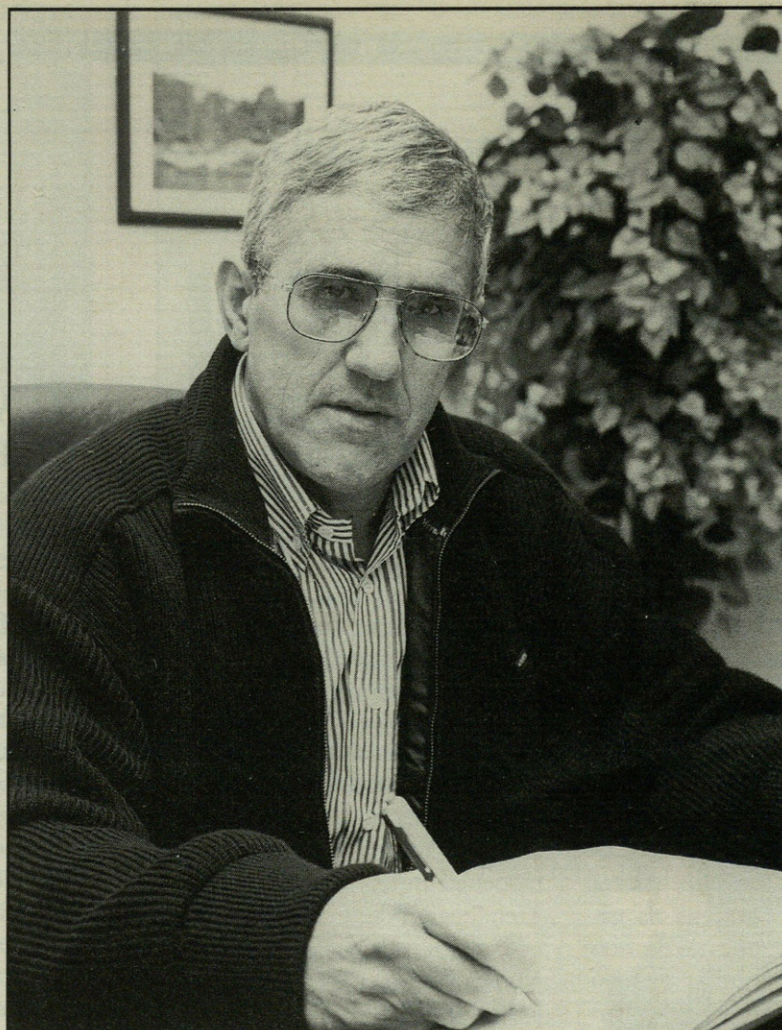
Sarritan aipatua den enfrentamentu zibilaren aurrean, ba al duzu ezer esateko?

Plataforma honek ez dauka enfrentamentuaren gaiarekin zerikusirik, gure helburua autodeterminazioa da. Dena den, nik nabari dut horrelako giro txar bat, ezinezkoa. Honen aurrean beharrezkoa da alderdien arteko bateratze bat, bakoitza bere aldetik ibiltzea absurdoa baita.

HB, EA, EAJ, Ertzaintza eta guztiak autodeterminazioaren alde elkartu?

Noski. Egia da oso-oso zaila dela. Arazoa oinarriak jartzen ez ditugulako dago konpontzeke. Elkarrizketa eta topaketaren kultura bat landu beharrean gaude.

Ricardo Sanz EAJko senadoreak Espainiako koroarekiko hitzarmen konfederala eta Konsti-

Jose Maria Setien,
Donostiako
gotzaina,
bitartekari
posible bat
litzatekeela uste
du Joseba
Goñik.
(Argazkia:
Alberto
Elosegi).

tuzioaren aldaketa proposatu ditu.

EAJk erreforma hau planteatzea oso itxaropentsua da, alderdien hurbiltze-jarrerara badagoela adierazgarri delako. Hori da bidea: hurbiltze puntuak aurkitzea eta bitartekariak bilatzea.

Bide hau ez da autodeterminazioaren gairako bakarririk proposatzen. Ertzaintzaren gaian, adibidez, ba-

« Herriaren askatasuna lortzeko presoak erabiltzea ez dago ondo, egin beharrekia egin dute jadanik »

tarekin eta bestearekin hitz eginez, arazoari konponbidea emango lioketen posizioak agertu beharko lirarteke herritik. Gauza bera preso eta exiliatuekin ere.

Ajuria Eneko itunarekin zer egin?

Autodeterminazioaren plataforma honek erabat irekia eta alderdi politiko abertzale guztiek parte hartuko dutena behar du izan. Era berean, inportantea da PP eta PSOErekin mintzatzea Estatu espainolarekiko komunikazioa ona izan dadin. Elkarrizketarik gabe, Ajuria Eneko Itunak ez du ezertarako balio. Euskal Herrian imajinario falta ikaragarria dago, Irlanda eta Palestinara begiratzea besterik ez dago.

Bergizarteratzearen inguruan alderdi politikoaren artean akordioa posible ikusten duzu?

Pertsonalki pentsatzen dut presoak ihes egin behar duela eta ni gezurra esateko ere prest nengoke eta kapaiza izango nintzateke, horrela espetxetik irtetea lortuko banu. Hor arazoa beste bat da, ni irteten naizenean beste lagun bat barruan geratzen dela. Eta hori da oztopoa. Baina presoak Euskal Herriaren askatasuna lortzeko erabiltzea ez zait ongi iruditzen, presoak egin beharreko guztia jada egin du.

PELLO ZUBIRIA

ARRATE ZUBILLAGA

H I R U M U N D U

■ KOMUNISTA OHIAK
NAGUSI BULGARIAN

DAGOENeko iragan dira bost urte Berlingo harresia erori zenetik. Dirudienez, hala ere, zelanbaiteko harresi berria agertzen ari da lehengo altzairuzkoaren orde. Polonia, Hungaria, Lituania... eta orain Bulgarian, lehengo komunistak garaile izaten ari dira hauteskundeetan. Ekonomiaren muga gabeko liberalizazioak bortizki astindu ditu populazio 'gorri' ohiak, ez dago beste azalpenik. Bulgariako Alderdi Sozialistaren garaipen nabarmenak liberalizazio basatien aurkako jarrera adierazten badu ere, okerrean da garaileek eurek ere liberalizazio horren zatiren bat behintzat aurrera eraman beharko dutela. Mundu ekonomian parte hartzearen ordaina da. Eta gaur egun horri alde egitea gaitz samarra da.

■ NORK AGINTZEN DU
BENETAN KREMLINEN?

SENDOTASUN itxura agertu arren, soegile guztiek susmatzen dute Kremlin botere guztia ez dagoela Boris Ieltsinen eskuetan. Egia da Konstituzioak egundoko botere maila ematen diola, baina egia da baita garai bateko kargu komunistek berorietan jarraitzen dutela eta Boris Ieltsinek hauenganako joera hartu duela. Ieltsinek, bere lehendakari agintaldian, 5.000tik gora dekretu sinatu ditu, baina horietatik % 10 bakarrik atera dira aurrera. Zer gertatu da gainerrakoein? Bulegoetan galdu bide dira, Kremlingo botere maila desberdinetako burokrasia sareetan harrapatuak. Horrek piztu du argi gorria: SESBeko komunismo garaien ehortzailea, kei-nuka ari zaie botoen % 30-35 duten komunistei.

■ CASABLANCAKO
ERABAKI MIRARITSUA

IRAGAN astean, Marokkoko Casablanca hirian egindako gailur islamdarrean 25 estatuburu bildu ziren. Gairik garrantzitsuena, islamisten aurrean hartu beharreko jarrera izan zen, eta berorren inguruan hartutako erabakia mundua konpontzeko modukoa: bertan zeuden estatuek inongo talde terroristari babes emateari uko egin zioten. Gaur egun arte, norbaitek eman al dio akaso, ofizialki, babesik hango edo hemengo talde terroristari, bada? Norbaitek baldin badaki islamisten aurka neurri hori hutsala dela, horiek estatuburu islamdarrek dira. Islamistak aurretik ere hor ziren, jakina, baina Mendebaldeak galdetu beharko dio bere buruari Golkoko gerraren ostean zergatik indartu diren horrenbeste?

Badoazela, ez doazela,
hegazkinuntziak hara,
EEBBetako soldaduak prest...
Azkenean ezer ez -oraingoz
bederen-, Bosniako kasko
urdinak bertan geratuko dira.
Han, adierazpenak
behinik-behin kamaleoiaren
antzerakoak dira. Atzo egoera
larrian zeuden kasko urdinak,
gaur lasai asko bizi dira. Eta
akaso hala izango da, batez ere
EEBBek eta Europako potentzia
nagusienek, Bosniako
serbiarren asmoak onartu
dituztenean.

«Vini, vidi...»

MENDE bukaera hurbildu ahala politika mundua gero eta nahastuago ageri zaigu. Apurka politika tradizionala, molde berriko politika mota bati ari zaio lekua uzten, eta ekonomia munduan jauntxo gisa jardundakoak ari zaizkigu agertzen politika munduaren lehen lerroetara. Tapie frantziarra eta Berlusconi izan daitezke -sasoi batean Espainian Mario Conderi buruz ere hitz egiten zen- molde berri honetan jaiotakoak. Politika, orduan, «komunitate baten bizitza kudeatzeko artea» bihurtu beharrean, pertsonaia bitxi hauen inguruko 'ika-miken' artea bihurtzen da.

Berlusconiri, dena den, ika-mika gutxi geratzen zaizkio jada, komunista ohi, le-gista eta demokrata-kristauen artean bere negozio mundura itzularazi behar dute eta. Berlusconi, «Vini, vidi...»rekin bakarrik geratu beharko du, «..vinci»renak bere negozio mundurako utzi beharko ditu. Eta hor ere, argi ibili beharko du, aurrerantzean Esku Gar-bien epaileek zorrotz jarrai-tuko bide baitituzte bere urratsak. Beste batzuek aurretik hartu izan dute Afrikaranzko bidea eta kasu honetan ere, ez litzateke harritzekoa Berlus-conik ere Tunisia aldera jo-tzea.

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Urterokoaren errepikapena

URTEAREN azken egunotan, hamabi hilabeteek eman dutenaren errepaso egiterako orduan, leku eta gertaera ugari datozkit gogora, agian 365 egun ez direlako alferrik igaro. Lerro bakan hauetan ez da erreza Mexikon, Ruandan, Italian, Ipar Irlandan, Kuban, Bosnian, Algerian, Ekialde Erdian eta beste hainbat lekutan gertatutakoa laburtzen. Herrialde hauetako gertakizunak parekatzen jarrita, ordea, berehala konturatu gintezke urteroko ezusteak, negoziazioen ondorengo akordioak, berria ez den egoeraren errepikapena eta konpondurik gabe jarraitzen duten gatazkak izan direla berri 1994an.

EZUSTEA izan zen urtearen lehenbiziko egunean, Mexikoko Chiapas eskualdean indioek eta nekazariek burutu zuten altxamendua. Latinamerika osoan gerrilak de-sagertzen ari diren uneen, gerrila zapatista

Truke Librerako Akordioa estreinatu berri zuen Mexikoko Armadaren aurka hasi izana lurralde horretako biztanleen gehiengoaren bidegabeko bizi-baldintzen aurrean oihu etsia izan zen, nazioarteak, eta ondorioz Mexikok, onartu behar izan zuena.

Ezusterik handiena Italian gertatu zen, bi hilabeteren buruan Silvio Berlusconi magnateak bere telebista kateekin eta gainontzeko komunikabideekin, futbol afizioaren oihua zena alderdi politiko bihurtu eta Italiako Gobernura igo zenean. Ezustea biderkatu egin zen II. Mundu Gerraz geroztik lehen aldiz faxistak Europako gobernu batera iritsi zirenean.

Negoziazioen ondorengo akordio gisa, EEBBek Haitiko militar kolpistak boteretik kendu eta Jean Bertrand Aristide le-hendakari konstituzionala berrezarri zu-ten boterean. Negoziazioen ondorioz konponbidea eman zioten Washingtonek eta Habanak Kubako baltseroen krisiari. Elkarriketaren bidez, Ipar Irlandako ko-munitate nazionalista-katolikoa eta Dublinek lortutako batasunaren ondorioz, beste alderdiak, hau da, unionista-protestanteak eta Londres, Ipar Irlandari buruzko bake negoziazioei hasiera ematea onartu behar izan du.

K O L D O A L D A B E

Kazetaria

BERRIA ez den egoeraren errepikapena Ruandan gertatu da aurten. Etiopia, So-malia eta Burundiren atzetik, Ruandak jasan ditu etnia desberdinen arteko borroken eta gosetearen ondorio larriak, milioi inguru lagun hil direlarik.

Bukatzeko, konpondu gabeko gatazken artean sartzen dira Bosniako gerra non Europak bere ezintasuna edo gogorik eza bigarren urtean jarraian errepikatu duen, Balkanak bezain bero den Kaukasoko Txetxenian oraintsu piztu dena, eta bereziki Algeria jasaten ari den baina Magreb osora hedatzeko arriskua duen integrismoa.

Eta datorren urterako ezuste, negoziazio eta gatazka gehiago iragarri daitezke.

Txetxeniar otsoaren hortzak

Txetxeniako armarran ilargi beteari oihu dagion otso bakartia ageri da. Erasotua, garrasi bihurtu da oihua, baina otsoaren hortzak ere agerian geratu dira. Eta Txetxeniako basoetan ezkutatzeko prest dago otsoa, edozein unetan, taldean, hartz errusiarraren lepora salto egiteko pronto.

EZ dago guk moduan independentziarako eskubidea duen herririk. 300 urtetan zehar Errusiaren aurka borrokatu gara. Ez dute baketzea lortu eta inoiz ez dugu zapalkuntza jasango, are gutxiago menpekotasun koloniala. Behar izanez gero, Txetxeniako herria bo-

rrokatzeko gai izango da. Djokhar Dudaiev Txetxeniako lehendakariak, independentzia aldarrikatu eta gutxira egindako elkarriketa batean esandakoa da eta, orain ikusten ari denez, ez ziren txantxetako berbak.

Epe laburrean, dena den, txetxeniarrek ezer gutxi egin

ahal izango dute. Epe ertain eta luzera, ordea, txetxeniarrek errusiar hartzak bere baitan izango duen zauri zornatsu eta mingarria bilakatuko dira. SESBek Txekoslovakia eta Afganistanen egindakoaren ondoren, hau izan da bere oinordekoak, Errusiak, leku bat armaz hartzeko egin duen arma-

da-hedapenik handiena.

Txetxeniarrek kemena, Korana, milaka batzuk soldadu eta mobilizatutako beste 30.000 herritar inguru, Kalaxnikovak, granada-jaurtigailuak, lurraren eza-gupena eta ezer gutxi gehiagorekin egin behar izan die aurre. Dena den, luzera Txetxenia bigarren Afganistan bihur liteke. Historikoki Errusiaren gotorlekua den Kaukaso nahaspilatsu hartan lehergailu arriskutsuegia heda dadin uzteko.

Errusiaren aurka

EZ da berria txetxeniarrek Errusiarekiko duten gatazka jardun hau. Txetxeniak jadanik SESB bera desagertu aurretik aldarrikatu zuen independentzia, 1991ko azaroan. Hasiera batean Tatarstan eta Baxkiria txetxeniarrek irekitako independentziaren bidezidorretik abiatu baziren ere, azkenean Errusia osatzen duten 89 erregioetatik, Txetxeniak bakarrik eutsi dio erronkari. Eta akaso larrutik ordaindu beharko du.

Larrutik ordaindu izan duen gisa. Errusiarrek XVIII. mendean ekin zioten bere inperioa Kaukaso aldera zabaltzeari. Inguxek eta beste herri batzuek amore eman

Txetxeniarrek erresistentzia gogorra jarri diote errusiar armadari.

KAUKASOKO GATAZKAGUNE NAGUSIAK

1) INGUXETIA-IPAR OSETIA

1991n Tsetxeniak independentzia aldarrikatzean, inguxak Tsetxenia-Inguxen Errusiako errepublika autonomotik aldentu ziren. Orduan bertan, Ipar Osetiak zenbait lurralde -Prigorodni erregioan- hartu zituen eta inguxek amez erantzun zieten. Gatazkak 1992ko urrian ezagutu zuen une bortitzena, eta harrezkero errusiar soldaduak bi indarren artean tartekatuta dira.

2) HEGO OSETIA-GEORGIA

Osetia bitan zatituta dago: Hego Osetia, Georgiako lurralde autonomoa, eta Ipar Osetia, Errusiako administrazioaren menpe. Hego osetiarrek iparraldekoekin bat egin gura dute, baina iparrakoei honek Georgiarekin arazoak ekartzen dizkie eta baita Errusiarekin ere, honek ez baitu gura inongo muga aldaketarik.

1991n, Ziav Gamsakhurdia gubernuaren garaian gatazka armatura iritsi ziren, baina harrezkero ez da enfrentamendu gehiago izan.

3) ABKHAZIA-GEORGIA

Abkhazia eta Georgiaren arteko gerrak 1992ko udatik 1993ko irailera arte iraun zuen. Abkhaziak Georgiatik banatu gura zuen eta Georgia banaketa galeratzen saiatu zen. Alferri, Kaukasoko beste herri batzuen laguntza medio, gutxiago izan arien abkhaziarrek georgiarrak Abkhaziatik egotzi zituzten eta. Gaur egun, Errusiako 3.000 soldadu daude bien artean.

4) LEZGINE-AZERBAIDJAN

Lezginarrak bitan zatituta daude, 235.000 Dagestanen bizi dira eta teoriar 170.000 inguru (lezginarren arabera 700.000 bat dira) Azerbaijanen. SESBen desagertuak lehengo muga

administratiboak nazioarteko mugak bihurtu ditu eta lezginarrek Errusia barruan Lezgin errepublika batua eratu gura dute. Aurtengo maiatzean Derbent hirian zenbati lezginarren heriotzak egoera gatazka amatutik gertu jarri zuen.

5) KARABAKH GARAIA

Azerbaijango administraziopean egon arren, armeniarrek nagusi dira lurralde honetan. Bertako biztanleek Armeniarekin bat egin gura zuten eta azken zazpi urteetan gerran dihardute. Armeniarrak nagusitzen ari dira gerran, eta 1992tik Karabakh Garaia eta

Azerbaijango beste zenbait lurralde armeniarren menpe daude. Gerrak aurrera darrai eta errusiarrek 2.000 soldadu tartekatuta guran dabilta.

6) TXETXENIA

Historikoki tsetxeniarrak errusiarren aurkako Kaukasoko eztenik zorrotzena izan dira. 1991ko azaroan independentzia aldarrikatu zutenik Errusiaren blokatze ekonomikoa jasan behar izan dute eta orain Errusiako Armadaren inbasioa.

zuten baina tsetxeniarrak ez, eta salbuespenekin baina era batera ala bestera,

harrezkero beti jarri izan diote erresistentzia errusiar menpekotasunari.

Ipar Kaukason errusiar inperialismoaren aurka izan ohi den grinaren akuilu eta

aitzindari izan da Tsetxenia. 1917an ezagutu zuen bere lehenbiziko autonomia, bai-

Djokhar Dudaiev Kaukasoko otsoa

DJOKHAR Dudaiev 1944an jaio zen, Stalinek ehundaka mila txetxeniar Kazakhs- tanen lurralde- tara deportatu zituen urtean. Bere lehenbiziko 12 urteak Kazakhs- tanen iragan zituen eta bertako Iuri Gagarin militar akademia ospetsuan egin zituen hegazkin gidari ikasketak. Ezagutzen dutenen esanetan, «*Armadan noizbait mendekua bartzeko sartu zen*».

Gidari gisa hasi zen eta 42 urterekin SESBeko Armadako jeneral izendatu zuten. 1994ko maiatzean Armada Gorria utzi eta orduan oraindik Txetxenia-Ingux zen bere lurralderantz jo zuen. Bertan heroi nazional gisa hartu zuten. Aurreko lau urteak Esto-

niako bonbaketa-hegazkin base batean komandante gisa jardun zuen eta bertan, bere eremuko nazionalisten manifestazioak erreprimitzen ez zituenez, demokrata ospea irabazi zuen.

Errusiar batekin ezkondua dago eta hiru seme eta alaba bat dauzka. Karate txapeldun ohi hau, abertzale eta borrokalari sutua da. «*Otsoa bezala bizi behar dugu, harro eta bakarti*», esan ei zuen behin. Bere bulegoan, Txetxeniako bandera ei dauka, berdea, gorria eta zuria; honen harmarria, hilargi betearen argipean haitza- ren gainean jarrita dagoen otsoa da.

1991n Txetxenian hauteskundeak egin ziren eta

Dudaiev hautatu zuten botoen %85ez. Errusiak jarritako blokatzearen ondoren, lehendakaritzaz

gain lehen ministro eta Armadako buruzagi postuak ere bere eskutan jarri zituen.

na ez komunismoaren aurkakoen erresistentzia gogor barik. Naziak laguntzearen salaketapean, 1944an Stalinek 500.000-800.000 txetxeniar deportatu zituen Kazakhs- tanera; bidean, goseak, gaitzek eta hotzak jota 200.000-300.000 hil ziren.

Khrustxeven garaian itzuli ahal izan ziren, 1957an, eta beren autonomia ere berreskuratu zuten. 1991 arte Txetxenia-Ingux lurralde auto- moaren barruan bizi izan dira.

Txetxenian milio bat biztanle inguru bizi dira eta ho-

rietatik %90 musulmanak dira. Dudaiev lehendakariak Koranaren gainean zin egin zuen bere kargua, eta harezkero, Kaukasoko gaine- rako zona musulmanetan bezala, meskitak perretxi- koak bailiran ugaltu dira. Ipar Kaukasoko herri po-

pulatuena da, gerlari ospearekin, ekialderagoko herri musulmanekiko merkataritzan trebea eta euren ohiturekiko oso atxikimendu handikoa. Oraindik ere Zaharren Kontseilua dago eta herriaren erabaki maila guztietan zeresan handia du.

Gelako

- Dekorazio priektuak
- Eskatu prezio eta aurrekontuak

ZARAUZEn
GIPUZKOA KALEA, 13an
ALTZARI DENDA
NAHIZ MODERNO
EDO KLASIKOAN
ZURE ETXEA APAINTZEKO
PREST GAUDE

■ Ieltsinek SESBaren apurketa bultzatu ondoren, nola ukatu Errusia barruko lurraldeei eskubide bera?

Errusia osatzen duten 89 erregioetatik Txetxeniak bakarrik eutsi dio 1991ean egindako independentzia aldarrikapenari

Txetxeniak independentzia aldarrikatu zuenetik Errusiak zalantza ugari izan ditu zer jokaera mantendu. Ez zen Txetxeniaren kasua bakarrik; oro har, SESBen apurketaren ondorengo zalantzak ziren. Itsaso Beltza eta Kaspio itsasoaren artean, Errusiak non jarriko ditu bere mugak? Boris Ieltsin Errusiako lehendakariak, SESBen apurketa bultzatu zuena haren errepublikaren independentzia —Errusiarena bane— onartuz, bat-batean nola ukatuko zien independentzia Errusia barruko? Baina ez ukatzeak, Errusiaren apurketa ekarriko zuen. Nola lotu guztia?

Kaukasoko birusa

Horrez gain, Ieltsinek Kremlingo botere borroka latzari ere egin behar zion aurre. EIKren (Estatu Independenteen Komunitatea) onarpen erreferenduma, Legebiltzarrerako hauteskundeak, lehendakaritzarako hauteskundeak, 1993ko Legebiltzarraren matxinada. Horrez gain, Moldavian Dniestr-eko Errepublikaren aldarrikapena, Ukrainiarekin Krimea... Fronte gehiegi Kaukasoren ezer egiteko.

Dena den, lehen unetik jada Moskuk blokatze ekonomikoa ezarri zion Txetxeniari eta bertako oposizioa bultzatu, honek Dudaieven erregimena garaituko zuelakoan. Hiru urte hauetan blokatzearen eragi-

na oso handia izan da eta, ondorioz, 200.000 bat pertsona Txetxeniatik kanpo atera dira.

Azkenean Ieltsinek esku gogorra erabiltzea erabaki du, izan ere, Errusiaren lurraldetasunerako ezinbestekoa zen erabaki sendoa hartzea: txetxeniarrak aske uztea ala armez inposatzea. Beren bidean utziz gero, beste herri batzuk ere haiek zabaldutako bidetik abiatuko lirateke, ziur, eta honek Kaukasoren Errusiak dituen proiektu asko oztopatu eta galeraziko lituzke.

Inbasioarekin txetxeniarrak menderatzen ditu baina mugimendu gerrilari iraunkorra sortzeko arriskua du, eta honek ere izan dezake birus eragina. Halaber, Kaspio itsasoa eta Itsaso Beltzaren artean, besteak beste petrolio-bideak eraiki ahal izango ditu eta Errusiako Armadako sektore nazionalistenak isilarazi. Aukera biak eskasak Ieltsinen asmo handiosoentzako; baina hautatu duen bidearekin SESB ohiaren akats berberak errepikatzen ari da. Historiak, antza, ez du gauza handirik erakusten.

Txetxeniarren ohitura zaharrak agintzen du: «Odola odolaz ordaintzen da», eta Errusiako Armadaren inbasioak txetxeniarren odol jarri handia eraman du Kaukasoko ibai odolduetara.

XABIER LETONA

La Casa del Café

— Juan Triunfo, S.A. —
D O N O S T I A

Agustin Markaide, Eroski Elkarte Kooperatibako zuzendariorde nagusia

«Produktu bera merkeago saltzen duena desagertu egingo da»

Urtean zehar Eroski kooperatibak 25. urteurrena ospatu du arrakastaz. Elikadura eta banaketa munduan lortu duen arrakasta berberaz. Agustin Markaide 37 urteko arrasatearra eta Eroski Kooperatiba Elkarteko zuzendariorde nagusiak eman digu Eroskiren zabalkundearen berri.

Egingo al diguzu urte berezi bonen balantzea?

Balantzea oso positiboa da. Guztion artean, kontsumitzaile eta langile, Euskal Herrian kontsumo banaketa, nagusiki kontsumo kooperatiba baten bidez egin dadin lortu dugu. Banaketa moduko alor garrantzitsu batean, ekonomia sozialak zati garrantzitsua edukitzea, integrazioa, baliabideen norabidea eta, ingurunea eta osasunaren hobekuntza ona da herriarentzat.

Euskal Herriko enpresa handienetakoa izateaz gain, zenbait alorretan aitzindariak izan gara: banaketa munduan bere marka izaten lehenak izan gara -lehen-

goko produktu zuriak-, kalitatea bermatzeko laboratorioa... Merkatu eredu berriei heldu diegu, hipermerkatuak, Zentro Komertziala... Honek guztiak lehen lerroan jarri gaitu, edozein alorretan edozeinekin lehiatzeko gai gara.

Kontsumitzaile elkarte moduan ere, «Eroski» aldizkaria medio, kontsumoa, osasuna eta ingurugiroaren ezagutza areagotzen lagundu dugu.

Kooperatiba munduan sarritan entzuten da «merkatuak borrela eskatzen du eta...». Sortzen al dizkio bonek kontrae-sanik kooperatiba bati?

Berba egiteko modu hori

fatalista edo determinista da, badirudi ezinbestez merkatuak aurretik jarritako bide bati jarraitu behar zaiola. En-

Agustin Markaideren esanetan, Eroski Taldearen zabalkundea, hemen bainoago atzerrian

DIRUAREN

HOTSA

presaren jokaera da garrantzitsuen, edo pasiboki merkatuaren aldaketa jasatea edo aldaketarako eragile aktibo gisa jardutea.

Merkatuaren kontraesanak, aldatu ezin diren gauzetan norberegianatu egin behar dira (behin-behineko enplegua esaterako, merkatarien alorrean nagusi, teknologia, ekoizpena eta abarrez konpentsatu behar dena) edo kooperatibaren jardura moduan funtsezkoa ez den eremuetan aldaketak eskatzen ditu, zabalitze ordutegietan adibidez.

Langile asko baldintza eskasetan jarduteaz kezkatzen dira.

Estatua eta Euskal Herriko banaketa eremuek, lan hitzarmen ahulenetakoa dute eta behin-behineko enplegua nagusi da, ia % 70etik gora goi mailako enpresa gehientsuenetan. Behe eta erdi mailako postuetan, kooperatibako langileak, gainerakoen batez besteko soldatetatik gora daude, eta hala ere, ekoizpenari esker, gure kostuak beste lehiakide batzuenak baino merkeagoak dira. Horrez gain, lanpostu iraunkorretarako behin-behinekotasunari uko egiten diogu.

Dena den, sektorean dugun hedapenak, herri honetako merkatarien eremuko langileak, beste kasu batzuetan baino baldintza hobetoak eduki ditzan laguntzen dugulakoan nago.

Banaketa eta elikadura munduan, batzeko joera egon arren, Europan baino atzerago gaude.

Merkeago saltzeko lehiakideak baino merkeago erosi behar da, eta hala ere gehiago irabazi; horretarako hornitzailearen aurrean argudioak edukitzeko modua

Hazkundearen iraupena

LEHENIK eta behin ekonomi hazkundera espero baino askoz indartsuagoa dela esan behar da. Ia gehiegizkoa. Bultzada, krisiaren barnetik dator, 1993an, azken hogeita hamabost urteetan izan den saioirik txarrena. Bi urtetan baino gehiago, gure ekonomiak esportazioen iltzeari helduta iraun du. Aurtengo bigarren seihilekotik aurrera, barne eskariak eta batez

ere kontsumoak, lekukoa hartu dute.

Hemendik eta 1997ra arte bizpahiru urte iraun dezakeen zikloan sartzen gara. Edozein modutara, zuhurrak izaten jarraitu behar dugu, Gobernuaren ekonomi diziplina ezak eta Zerbitzu sektoreetan egiturazko erreforma ezak, prezioen alorrean porrotera garamatza. Inflazioari dagoeneko galduta daude, inflazioak ez baitu % 4,5tik behera egingo. Aldagai hau kontrolatzen ez bada, beste bi mehatxu sortuko dira: lan-sariak, aurtun erabat moderatuak mantendu direnak, eta interes tipikak. Gogorarazi beharra dago zabalkunde garai hau luzatzeko, hasierako esportazioen bultzada inbertsiora bideratu behar dela, eta ez kontsumora, eta horretarako diru kostuak ahalik eta merkeen mantendu behar dira.

1995ean eskaria aktibitatea baino gehiago hazten bada, zergak handitzen bada (BEZ eta bereziak), pezeta markoaren ahultzen bada, eta soldadak kontrolatzen ez baditugu, hazkunde-ekonomia hasiera batetik mehatxatuta egon daiteke. Espainiako bankuak berak oharatzen gaitu: prezioak berriro % 5eko (epe ertainerako helburua bi puntu baxuagoak da) handitzea izaten badute, diru politika gogortuko du.

Beraz, oso samur deskriba dezakegu abagunea: ekonomi hazkundera nabarmena da baina bere iraupena ez dago, inolaz ere, ziurtatua.

Antxon Perez de Calleja
Ekonomialaria

handiagoa izatea da. Bezeroari produktu bera prezio merkeagoan saltzen saiatzen dena desagertu egingo da. Euskal Herrian, Estatuan bezala, prozesua martxan dago, apur bat atzeratuta gabilta baina adierazle guttien arabera urte gutxi barru Europako biltze tasetara iritsiko gara.

1994 eta 1995a garrantzitsuak dira Eroski Taldearen zabalkunderako.

Beteko al dira aurrikuspenak?

Sei zentro berrirekin, hipermerkatuen garapen plana bete da dagoeneko, eta salmenta hazkundera handia izango da, % 20tik gorakoa. Hurrengo urterako, aurrikusitako zabaltzeak egingo ditugulakoan gaude.

Jadanik, Euskal Herriko banaketa eta elikadura merkatuaren % 20 zuen esku dago. Helburu mo-

duan kopururik jarri diozue zuen buruari?

Ez dugu Euskal Herrian helmuga zehatzik. Hazkunde handiena atzerrian egiten ari gara, eta bestetik, bertan ere gero eta lehiakide berri gehiago agertzen ari dira. Guzti honekin oraindik kopuru hori apur bat handituko dugula espero liteke. Dena den, txikia izango da.

XABIER LETONA

TXURI-GORRI-BERDEZ JANTZITAKO GOLAK

Azken urteotako ohiturari jarraiki, Euskadiko futbol selekzioa San Mamesera hurbilduko da Gabonetan, datorren ostiralean, Errusiako selekzioaren aurka jokatzeko. Euskal Hintxek ziurtatuko dute giroa, eta selekzionatzaile zein jokalariek garaipena eskuratzeko ahaleginak egingo dituzte.

1937-KO apirilaren 25a egun seinalatua da Euskadiko selekzioaren historian. Euskal Herrian ezin, baina Parisen jokatu zuen bere lehen partidua. Txekoslovakian, Errusian eta Polonian aritu zen ondoren eta Hego Amerikarako bidea hartu zuen geroago.

1979ko abuztuaren 18an Irlanda izan zuen aurkari, eta 4-1 irabazi zuten euskaldunek. Bulgariaren aurka lehiatu ziren hurrenean, 4-0 gailenduz. Noizbait galdu behar, ordea, eta Hungariak erakutsi zigun porrota.

1.988ra arte Euskadiko selekzioak ez zuen partidua

Joan den urtean Boliviaren aurkako partiduan izan ziren jokalariek gehienek jokatu dute San Mamesen. (Argazkia: Ander Gillenea).

Iribar: «Inoiz nazio bezala lehiatuko garen itxaropena dugu»

Zer da Euskadiko selekzioa?

Euskal Herria nazio bat denez, futboleko selekzio nazionala da.

Gisa bonetako partidu batek zenbaterainoko garrantzia du?

Norberak eman nahi dion garrantzia. Niretzat handia, orain ez baitugu gure selekzioa biltzeko beste modurik. Soilik garai hauetan eta urtean behin.

Eta selekzionatzaile zaren aldetik?

Berdin da ni edo beste bat izatea. Askoz ere garrantzitsuagoa da sua piztuta mantentzea. Jokalariarentzat ere hunkigarria da, asko

bultzatzen dute partidua antolatzen. Boliviaren aurka jokatu genuenean ere, han sortutako giro jatorra ikusirik, aurten ere partidua antolatzeko enkargua eman ziguten.

Zein da Euskadiko selekzio ofiziala ez izateko arrazoiak?

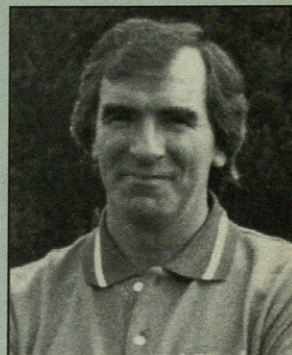
Ez gaude UEFA eta FIFAko zerrendetan, ez baikaude nazio moduan ezagututa. Barruan egoteko, lehenik, sarrera eskatu behar da. Legez, ordea, atzerriko beste pertsona juridiko batek eskatu behar du estamentu horietan sartzea. Era guztietara, bidea ibiliz egiten da eta oraingoz

gutxienik partiduak jokatu eta jendeak jakin dezala hemen gaudela eta noiz edo noiz nazio bezala lehiatzeko itxaropena badugula.

Emaizta garrantzitsua al da?

Futboleko emaitza beti da garrantzitsua. Gure selekzioa oso konpetitiboa da eta beraz, prest izango ginateke edozein selekzioaren aurka jokatzeke. Bestetik, selekzio indartsu horiek gure aurka jokatuta galtzeko asko eta irabazteko gutxi dutenez, zailagoa da partidua antolatzeko.

Nolako partidua izango da ostiralekoa?

Geure jokalaria onenak elkartu eta geure koloreekin ateratzea ikuskizun ederra da. Errusiarrak baja inportatenteeekin etorri arren, aukera ugari dituzte: jokalaria asko dituzte eta oso onak. Norgehiagoka dotorea izango da, beraz.

gehiagotan parte hartu. Orduan, 4-0ko emaitzaz irabazi zion Tottenhami. Errumania eta Bolivia izan dira azken urteotako aurkariak. Iaz, gainera, 3-1 irabazi zion Boliviari.

Jokalariak eta zaleak pozik

AZKEN partiduko gustu onarekin gerturatuko dira datorren ostiralean San Mamesko futbol zelaira euskal jokalaria. Goi mailako aurkariak nahi zituzten eta hori lortzen saiatu dela azaldu du Euskal Federazioak. «Brasil eta Italia ekartzea zen helburua, baina ezinezkoa izan da eta azkenean Errusia etorriko da».

Azken bi alditan bezala, Javier Exposito eta Jose Angel Iribar dira selekzionatzaileak. Sasoi hobean dauden 18 jokalaria deituko dituzte eta guztiek joka dezaten saiatuko direla jakinarazi dute. «Goi mailako

jokalariak dira eta elkartzea zaila bada ere, lortuz gero beraiek horrela nahi dutelako da», dio Expositok.

Bertako jokalaria pozik daude elkarrekin aritzeko duten aukeraren aurrean. Agustin Aranzabal Realeko

jokalariaren ustez, gauza handia da nork bere herriaren selekzioarekin jokatzea. «Euskal Herriarentzat oso garrantzitsua da selekzioa izatea. Ez da berdina euskal selekzioan edo Espainia-koan aritzea». Iritzi berekoa

Euskadiko futbol selekzioak Boliviakoaren aurka jokatu zuen Anoetan orain urtebete, eta 3-1eko emaitzaz nagusitu ziren hemengoak. (Argazkia: Ander Gillenea).

Jose Angel Iribar eta Javier Exposito dira Euskadiko taldeko selekzionatzaileak. (Argazkia: Ander Gillenea).

da Aitor Begiristain Barcelona taldeko jokalaria: *«Kanpoan gaudenontzat pozgarria da oso Euskadiko taldeak deitzeak, etxean eta*

lagunen artean baikaude»

Euskal zale guztiak joan den urtean Anoetan sumatutako giroa berpizten saiatuko dira oraingoan ere. Ja-

vier Expositoren hitzetan, Euskal Herrian batak besteari zirikatzen dion arren, gisa honetako partiduek elkartzeko balio dute. *«Orain urtebete bezala, Euskal Hintxek izugarrizko festa antolatuko dute aurten»,* gogoratu du.

Irabaztera irtengo dira, Expositok esan bezala, futbolearen beti irabazteko asmoz joaten delako. Jokoa eta emaitza, baina, ez direla hain garrantzitsuak azaldu du Txiki Begiristainek: *«Garrantzitsuena giroa da. Hobe litzateke era honetako partidu gehiago antolatuko balira».* Markagailuak gora hala behera, egunpasa ederra izateko aukera dugu eta, Gora Euskadiko Selekzioa!

AINHOA GERRA

MAITE ARTOLA

Interiorismoaren uhina lantzen dugu

PROMOTORE, KONSTRUKTORE ETA HAROTZ

Uhinlan en zuek behar dituzuen armairuak egiten ditugu.

Kalitatea, prezio ona eta Gipuzkoan bezala Euskadi osoan montatutako armairuak dira gure bermea

Uhinlan S.A.

Anaka - Pol. 10 (Latzunborro Etorb. z/g)

Tel (943) 61 59 43-44

Fax (943) 61 69 70

327 p.k. 20300 IRUN

ARGIA

ASTERO ETXEAN

ARGIAKO HARPIDEDUN IZAN ZAITEZ

ARGIA etxean hartzeak abantaila guztiak ditu.
Zenbaki guztiak jasoko dituzu, kalean baino %20 merkeago.
Euskal Kulturaren Urtekaria etxera iritsiko zaizu.
ARGIAzaleen elkarteko partaide izango zara.
ARGIAren eskaintza berezietan parte hartu ahal izango duzu.

ETA ARGIAREN 75. URTEURRENA OSPATZEKO
KONPAKTO EDO LIBURU BAT DOHAINIK ZURETZAKO
AUKERA EZAZU 6 OPARIOTAKO BAT

BITTOR AIAPE
Bittor Aiape

**LAJA eta
LANDAKANDA**
Gure Oroitgarri

**TXIRRI; MIRRI,
TXIRIBITON**
Jolasean, ze
arraio!

**JOXE
AZURMENDI**
Espainolak eta
euskaldunak

**BERNARDO
ATXAGA**
Gizona bere
bakardadean

ITXARO BORD
Bakean utzi art

ARGIAKO HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT
marka ipini diodan oparia eskuratuz

HARPIDETZA TXARTELA

☎ (943) 37 15 45

FAXA: (943) 36 10 48

IZENA _____

1. DEITURA _____

2. DEITURA _____

HELBIDEA _____

TFNOA _____

HERRIA _____

POSTA KODEA _____

HERRIALDEA _____

BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____

SUKURTSAL HELBIDEA _____

SUKURTSAL ZKIA. _____

KONTU KORRONTEA/LIBRETA _____

Entitatea

Sukurtsala

K.D

Kontu zenbakia

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 1 eta 2

LASARTE-ORIA 20160

HARPIDETZA SARIAK

(BEZ barne)

Hego Euskal Herria

11.600 pzta

Ipar Euskal Herria

685 libera

Espainia 11.600 pzta

Beste Atzerriak

15.100 pzta

Airez 23.850 pzta

Gaztainak erre artean

Beste urte batez, gainean ditugu Eguberriak. Badator Olentzero. Ondoren, Erregeak. Hainbat eta hainbat eskakizun. Sabela ondo betetzeko eta senitartean egoteko urte sasoi aparta. Baina nondik dator usadio hori? Zein edo zer da Olentzero? Eguberrian zein usadio zituzten gure arbasoek?

ELURRA, Olentzero, Erregeak, opariak, etxeko giro goxoa, alaitasuna... Heldu dira Eguberriak. Batzuentzat gutxiago, beste batzuentzat gehiago, urte sasoi hau be-

rezia da. Egia da Eguberrietako izpiritua apur bat galdu egin dugula, baina ez guztiz, eta horren seinale urtero egin ohi ditugun ospakizunak. Haur, gazte, heldu zein

adindu, emakumezko zein gizonezko, guztiok dugu zer ospatua.

Etxeko txikienek izaten dute ilusiorik gehien, baina guztiok dugu oparixoren bat jasotzeko itxaropena, datorren urtea hobe izateko esperantza eta lagun eta senitartekoekin elkartzeko ilusioa. Pozik hartzen ditugu egun hauek, gainontzeko egunetan izan ohi ditugun ardura, estres eta larritasunak ahortzi, eta alai eta lasitasunez bizitzeko uneak baitira Gabonak.

Opariek ere izaten dute euren txokoa jaiegunotan, txiki eta handien ilusiorako, Olentzerok, hiru erregeek edota Aita Noelek ekarriak. Euskal Herrian Olentzero eta Erregeak dira gehien uzarturik daudenak, baina Aita Noelek ere badu lekurik, Ipar Euskal Herrian batipat. Meltxor, Gaspar eta Baltasarrek aspaldidanik bete dute egiteko hori gure herrian, baina Olentzerok berria du betebeharrak hori. Juan Garmendia tolosar historialariaren arabera, duela 25 urte inguru hasi baitzen Euskal Herriko zoko guztietara Gabon Gauez opariak eramaten. *«Inork ez daki Olentzero nondik sortua den, azterketa askotxo egin diren arren»*, aitatu digu.

Olentzeroren irudia

OLENTZERO Bidasoa ibaiaren inguruan, Nafarroa mendialdean eta Gipuzkoako Beterrin eta Kostaldean sorturikoa dugu. Gainontzeko lurraldeetan Olentzero 'etorkina' da. Juan Garmendiaren iritziz, Olentzerok garai batean ez zuen egun duen giza-irudia. *«Orduan Olentzero enborrak ziren. Hauek Eguberrietarako sutan jartzen ziren, gauean itzali eta txingarren*

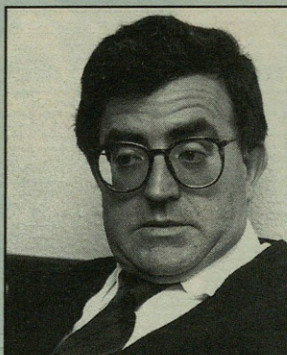

«Olentzero, zurrutero eta tripontzi izatetik, aberats berri izatera pasatu da». (Arg.: Leire Arzuaga).

IÑAKI PERURENA

«Hainbeste gauza eskatuko nizkieke Erregeei! Hala ere, urak kanpora aterata ibiltzen diren horietan, lehenbailehen beren tokietara bueltatzeko eskatuko nieke, nahiz eta hori hiru erregeen esku dagoen ez dakidan. Urak beren tokitik kanpora ateratzen direnean, denon kalterako izan ohi da, eta hobe da beren bidetik joatea. Baltasarri, Meltxorri edota Gasparri eskatu beharrean, hirurei eskatuko diet, nire eskaera hau ondo betetzea nahikoa lan zaila baita».

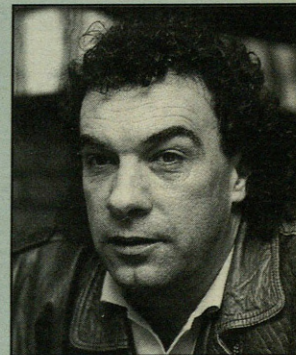
ENDRIKE KNORR

«Mundu osoak eta Euskal Herriak gauza askoren giltza den bakea lortzea nahi dut, populu eta pertsona guztien eskubideak errespetatzeaz batera. Euskaltzaindia diru estuasun larritik ateratzea. Gure Unibertsitatearen aurreramendua, irakaskuntzan eta ikerketan. Alderdiek pedagogia eginkizuna ongi betetzea. Gure natura, hiri eta herrien suntsitze eta itsuste penagarria gelditzea. Eta, azkenik, Arabako euskarari buruz nire liburua kalean ikustea».

TXARO ARTEAGA

«Edozer eskatzekotan, Olentzerori eskatuko nioke, gure inguruko gorabeherak ondo baino hobeto jakingo baititu. Abestiak dioen bezala, osasuna, dirua eta amodioa eskatuko nizkioke, baina ordenaz aldatuta: osasuna, amodioa eta dirua. Eta urte sasoi honetan eskatzea libre denez, 95ak ekar diezagula pertsonen eta iritzi ezberdinen arteko errespetoaren aldeko jarrera handiagoa eta gizon eta emakumeen arteko aukera ezberdintasun gutxiago».

ANJE DUHALDE

«Lehen lehenik, espetxeraturik dauden eta atzerrian bizi diren euskal herritarrek lehenbailehen etxera itzultzeko eskaera egingo nioke Aita Noeli. Eta bigarrenaz, asko eskatzea ez bada, gizatasunak behar den neurrian geure gizartean bere lekua berreskuratzea eskatuko nioke. Behar-beharrezkoa da azken hau gure gizartean, horrek zutasuna ekarriko bailuke gure herrira. Hala ere, hori guztia lortzen nahiko lan zaila duela iritzen diot».

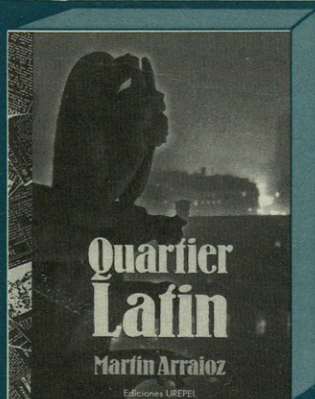
gainean hostoak jarritz, sorginak uxatzeko. Enbor horiek izen ezberdinez eza-gutzen ziren, baina baziren herriak Olentzero deitzen

zitzaienak». Olentzerok, baina, egun irudi jakina du Euskal Herri osoan: arlotea, tripontzia, zurruteroa...

Baina irudi hori izan bai-

no lehen, «Olentzero leiboan jarri ohi zen panpina zatarra zen. Eta leku askotan, haurrak uxatzeko ere erabili ohi zen bere irudia.

Igitaita eskuetan, tximinia-tik jaisten zela esaten zen, eta horri esker haurrak oberatzea lortzen zuten gurasoek. Baserrietako kontuak

PARIS. 195...

" Hiru egun daramatzat Parisen gela merke bat eta lan bila (...) oso gaizki dago Paris! diote zaharrek (...) ezin dut denborarik galdu. Denbora libera bihurtzen baita".

QUARTIER LATIN

MARTIN ARRAIOZ

ESKATU 943 - 37 15 45 TELEFONOAN

Gabon Gauean
Olentzerok
ekarritakoekin
konforme ez, eta
abenduarien 6an
Meltxor, Gaspar
eta Baltasarrek
opariak ekarriko
dituzte hainbat
etxetara. (Arg.:
Edurne Koch).

T.S. ELIOT idazleak esan zuen: «Urte guzti huetan
aurkitu dudak poetarik onena da W.H. AUDEN»

W.H. Auden POEMAK

euskaratzailea:
Juanjo Olasagarre

SUSA literatura argitaletxea. 20160 Lasarte. % 37 15 45

dira horiek», diosku Tolo-
sako historialariak. Familia
askotan ere, afaltzeko ga-
raian, aulki bat hutsik jartzen
omen zen, Olentzeroren es-
perioan.

Olentzerok berria du,
beraz, Euskal Herriko hau-
rrei Gabon Gaez opariak
eramateko betebeharrak.
25 urte besterik ez dituen
tradizioa da. *«Arlote irudia
izatek, aberatsena bartu
du, Erregeen itxurakoa.
Haurrei opariak eramaten
dizkiela eta, aberats berri
bihurtu zaigu»*.

Baina Olentzerok aparte,
Erregeen usadioa ere oso
uzturturik dugu Euskal he-
rriko bazter guztietan. Edo-
nola ere, tradizio horiek
ahantzi egin dira. Juan Gar-
mendiak argitutakoaren
arabera, *«Euskal herriko
hainbat herrisketan Errege
Egun bezperan zintzarriak
jotzeko obitura handia ze-
goen»*.

**«Antzina, Euskal
Herriko hainbat
lekutan haurrak
uxatzeko erabili ohi
zen Olentzeroren
irudia»**

Hori guztia, baina, asko
galdu da gure herrian, eta
horien partez beste ohitura
batzuk nagusitu dira: ha-
mabi mahats aleak jatearena
Urtezahar gauerdian, Aita
Noelena... kanpotik etorri-
takoak hain zuzen. Ondo-
rioz, garai batean herri ba-
tetik bestera ospakizun eta
usadioak asko aldatzen zi-
ren, eta egun herri gehienu-
tan ospakizun beretsuak
egin ohi dira. *«Horrek masi-
fikazio dakar, baina bati-
pat herri bakoitzeko ohitura
zaharrak galtzea»*.

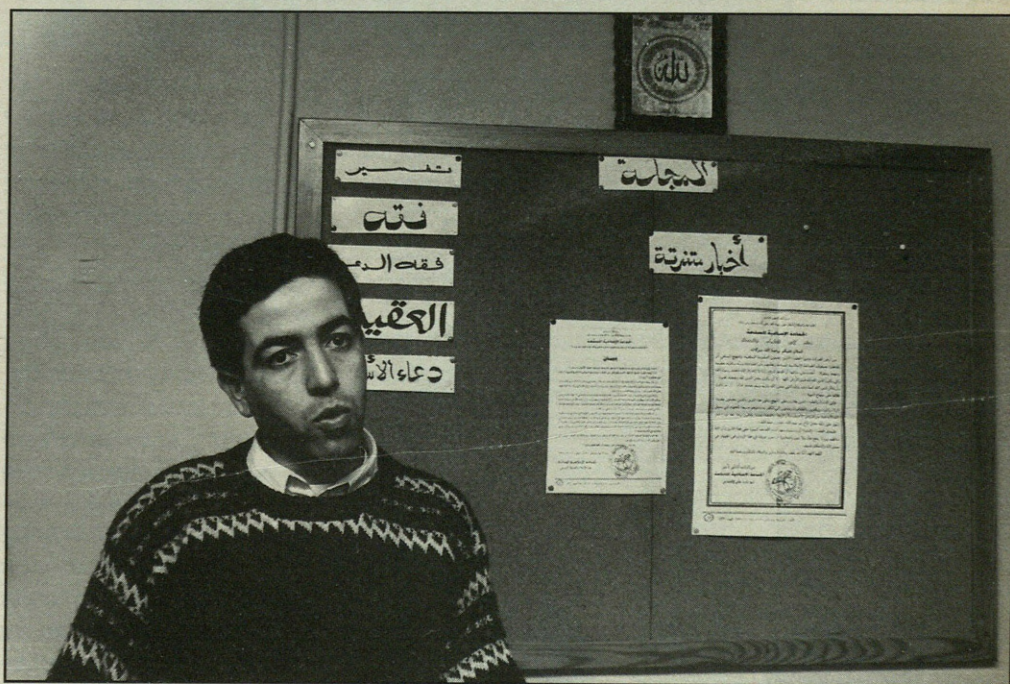
MIKEL JAUREGI

Esplotazioa eta arrazakeria eskutik Erriberan?

ETORKINEN UZTALDIK

Magrebeko herrietatik datozkigu, lanbide eta bizitza duinaren bila. Etorkin berriak dira. Nafarroako Erribera hauetako askoren helmuga da eta haien etorrerak arazo latzak eragin ditu, arrazakeriaren mamu beltza kalera ateraz.

ALJERIARRA, 20-30 urtekoa, ikasketa teknikoak eginak dituen, lege kanpoko egoeran dagoena, eta bere bizitza hobetzeko asmoz Europako 'paradisu'ra hurbiltzen dena. Hauxe da Nafarroako Erriberako hainbat herritan -Tuteran, Fontellasean, Erripazuloagan edota Korellan- aurki dezakegun etorkin eredua, azken bola-

dan ugaltzen hasia dena (Tuteran, esate baterako, 400 etorkin inguru bizi dira).

Magrebeko etorkinek nekazaritzan lan egiten dute eta uztaldien arabera ibiltzen dira herriz-herriz: udan fruta, piperra eta tomateak biltzen; udazkenean alkatxofa; eta udaberrian barazkiak. Batzuek Araba aldera patataren uztaldira ere jotzen dute.

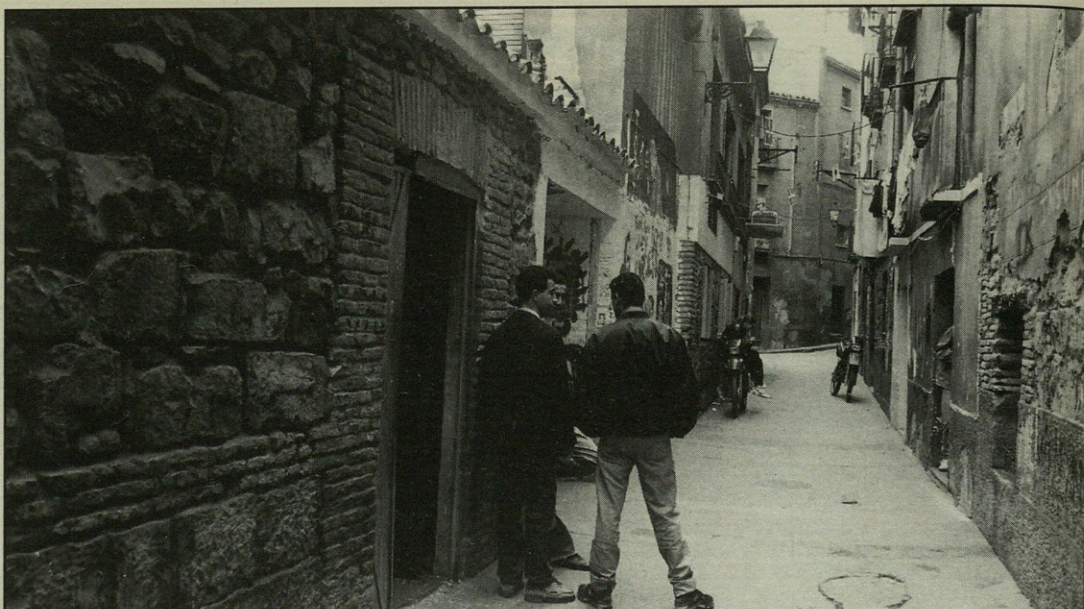
Lan hauek bertakoek egin izan dituzte orain arte, ijitu eta portugaldarren lagun-

tzaz. Denbora pasatu ahala industria berriak sortu dira inguruan, eta bertakoak hauetan eta zerbitutuetan lanean hasi dira, portugaldarren bizitza-maila igo egin da eta ijituak herri azoketan salmenta dute ogibide nagusi. Horixe da Magrebetik langileak etortzearen arrazoiak.

Erriberako ekonomiaren oinarria den laborantzan lan egin arren, ipar afrikarren etorrerak beren-aurkako jarrierak piztu ditu. Bertako

Tuteran, Fontellasean, Erripazuloagan edota Korellan azken boladan ugaltzen hasia da etorkin eredua. Tuteran, esate baterako, 400 etorkin inguru bizi dira eta meskita bat ere badute. (Argazkia: Alberto Eloseggi).

Erriberako
etorkinei ez
zaienez ia pisurik
alokatzen, ez dute
lan-kontraturik
izaten, eta lan
baldintza txarrak
izan arren,
pasaporterik ez
dutenek, ez dute
ahoa irekitzerik.
(Argazkia: Alberto
Elosegi).

biztanleen zati batek lapurretan eta droga salmentan ibili izana leporatzen die.

Egia esan, eta iturri ezberdinek aitortu digutenez, azken urteotan Erriberan delituen kopurua igo da.

Dena dela, arazo hau azaletik ez bada jorratu nahi, magrebarren bizi-baldintzak kontuan hartu beharko lirarteke. *«Hasteko, hemen ez digute ia pisurik alokatzen, beraz pisu zabarrak oku-*

patu beharrean izaten gara. Horretaz gain, lanean ez dugu inolako kontraturik izaten, eta, lan baldintza edota soldatak txarrak izan arren, pasaporterik ez dugunez, ahoa irekitzerik ez», diosku Nounouk.

Kalem bere lagunak beste giza taldeetan bezala, beraien artean denetarik dagoela uste du: *«Lapurretan ibiltzen diren magrebarrek izan badira, baina gutxiengak dira».* Droga-trafikoaz zera dio Kalemek: *«Etorkin batzuek baxixa saldu obi dute, kopuru txikitetan eta jan abal izateko. Haxix trafikoa handia eta beste droga gogor trafikoa bertako jendeak egiten ditu».*

Erripazuloagako gatazka

OSO adierazgarria izan daiteke Erripazuloagaren kasua. Erriberako herri honek zeresan handiak sortu zituen joan zen udan Nafarroako komunikabide guztietan, bertako bizilagun askok hara joandako 300 bat etorkinei atzerri legearen ezarpena eskatzen zuen idazkia sinatu zutelako.

Idazki horren zergatia, berrito, lapurretan eta istiluen ugaltzea izan zen. Erripazuloagako alkateak, Jose Antonio Villafrancak, ez du uste herria arrazista denik: *«Ez gara arrazistak, bemen ijituena talde handia bizi izan da beti, eta gizartera, tzeke abalbidetik guztiak eman dizkiegu».* Idazkaria, Carlos Daz, ez dator bat alkatearen iritziarekin eta herrian jokabide arrazistak badirela uste du: *«Azken batean ezjakintasunaren arazo handia dago».*

Udala lehenbiziko momentutik herritarren jarrera baretzen saiatu zen, eta badirudi orain, uztaldiak amaitu ondoren, etorkin gehienek alde egin dutenez, herrian giroa lasaitu egin dela. Eta datorren urtean, zer? *«Nekazari kooperatiba eta sindikatuek behar dituzten langileen kopurua erabaki beharko lukete, eta langile horiei legezko kontratuak eta lan eta bizitzabaldintza onak eman beharko lizkiekete»* -adierazi digu Jose Antonio Villafranca alkateak-, *nekazari asko etorkin gehienek irre-*

LABAYRU IKASTEGIA

Durangoko Liburu eta Disko Azokan

ARGITARAPEN BERRIAK:

Askoren artean
"Nire musika liburua" 1, 2 eta 3
Adolfo Arejita-Igone Etxebarria-Jaione Ibarra
"Mendebaldeko Euskal Baladen Antologia"

Juan Manuel Etxebarria
"Gorbeia inguruko Etno-Ipuin eta Esandak"

"Idatz & Mintz"
Literatura Aldizkaria

Seve Calleja
"Haur Literatura Euskaraz"

gularitasunaz baliatzen baitira kontratuak ez egiteko».

Hainbat laguntza

BAINA Erriberan ere badira magrebarak laguntzen dituzten taldeak, horien artean ANAFE, Caritas eta SOS Arrazakeria. Azken hau beharbada zabaldu eta ezagunena da. Tuteran orain dela hiru urte sortu zen eta bertan berrogeita hamar lagun inguruk lan egiten dute gaur egun. SOS Arrazakeriako partaide den «Chucho» Jimenez ustez, Tuterako herria ez da arrazista: «Jokabide arrazistak badira; jendeak, adibidez, ez die etorkinei etxebizitzarik alokatu nahi. Baina ia beste arlo guztietan arrazakeriarik ez dagoela esan genezake». Hala ere, azken bolada honetan, inguruko institutu eta ikastetxeetan hitzaldiak antolatu dituzte, «gazteei arazoa hobeto ezagutzera eman asmoz».

SOS Arrazakeriak atzerri legea gogor salatu du. Chuchok dioenez, «legea arrazista baita, eta etorkinen legeztatpena oztopatzen duena». Ipar Afrikatik datozen etorkinek Estatu espainiarrean sartu ahal izateko bisa lortu behar dute. Bisak hamabost eguneko iraupe-

KOMUNITATE guztiek eta beren masa mugimenduek beharrak izaten dituzte. Magrebarrek ere bai. Nahiz eta beraien bizibidea laborantzaz izan nagusiki, etorkin multzo handi horren inguruan beraien izaeran pentsatuz sorturiko negozioak jaio dira. Moustafa Moustakiren Hallal harategia kasu.

Zenbat denbora da harategia ireki zenuela? Ongi doakizu?

Hiru hilabete daramatzat harategiarekin. Asko dau-de, baina poliki-poliki hobeto doakit.

Berezitasunik ba al du zure harategiak?

Berezitasuna animaliak hiltzeko eran dago. Saltzeko hemengo moduak

na du. Hamabost egun horietan etxebizitza eta lana, biak nahitaez, aurkitu behar dituzte behin-behineko legezko egoera lortuko badute.

Aurkitzen ez badute, kanporaketa espedienteak zabaltzen da. Espedienteak, jakina, etxebizitza eta lana aurkitu ahal izatea are zailagoa egiten du. Erriberan

erabiltzen ditut, bertako merkatu ohiturak. Horrela, bertakoei eta musulmanei saltzeko aukera izaten dut.

Animaliak Mekara begira hiltzen ditugu Alaren izenean, eta gainera odolustu egiten ditugu. Horrela haragia hobea da. Odola ere debekatuta daukagu.

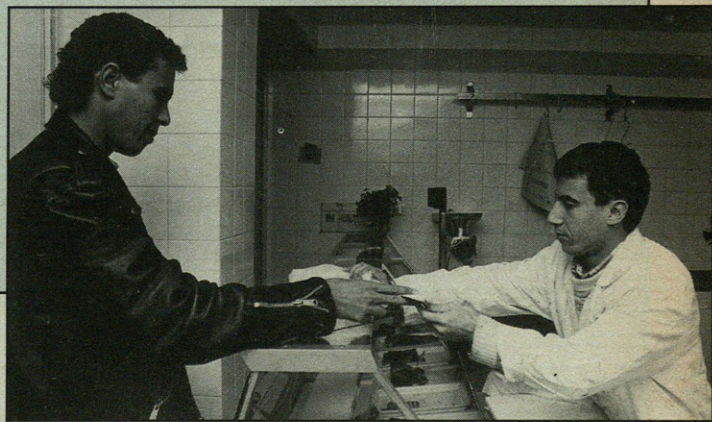
Zein dira saltzen dituzun okelak?

Txerrikirik ez. Arkumea

eta txahala. Beste ezertarako baimenik ez dut. Aurrerantzean oilasko postua jarri nahiko nuke, hemen, Tuterako azokan. Hori ere musulmana litzateke.

Harategi musulmanik ez dagoen lekuan zer egin ohi duzue?

Gehienek bertako ohizko harategi batean erosten dute. Beste batzuek aldiz, arkumea erosi eta etxean hiltzen dute.

Moustafa Moustakiren harategia. (Argazkia: Alberto Elozegi).

gero eta gehiago dira etorkinak, eta laster Euskal Herri osoan.

Aurrerantzean ere ustiapena eta arrazakeria jasan beharko al dituzte? Zein

izango ote da gure erantzuna?

ÁNDER USABIAGA

XABIER CARRILLO

ZURE EUSKAL MUSEOA EZAGUTZEA ZURE JATORRIA EZAGUTZEA DA

EUSKAL

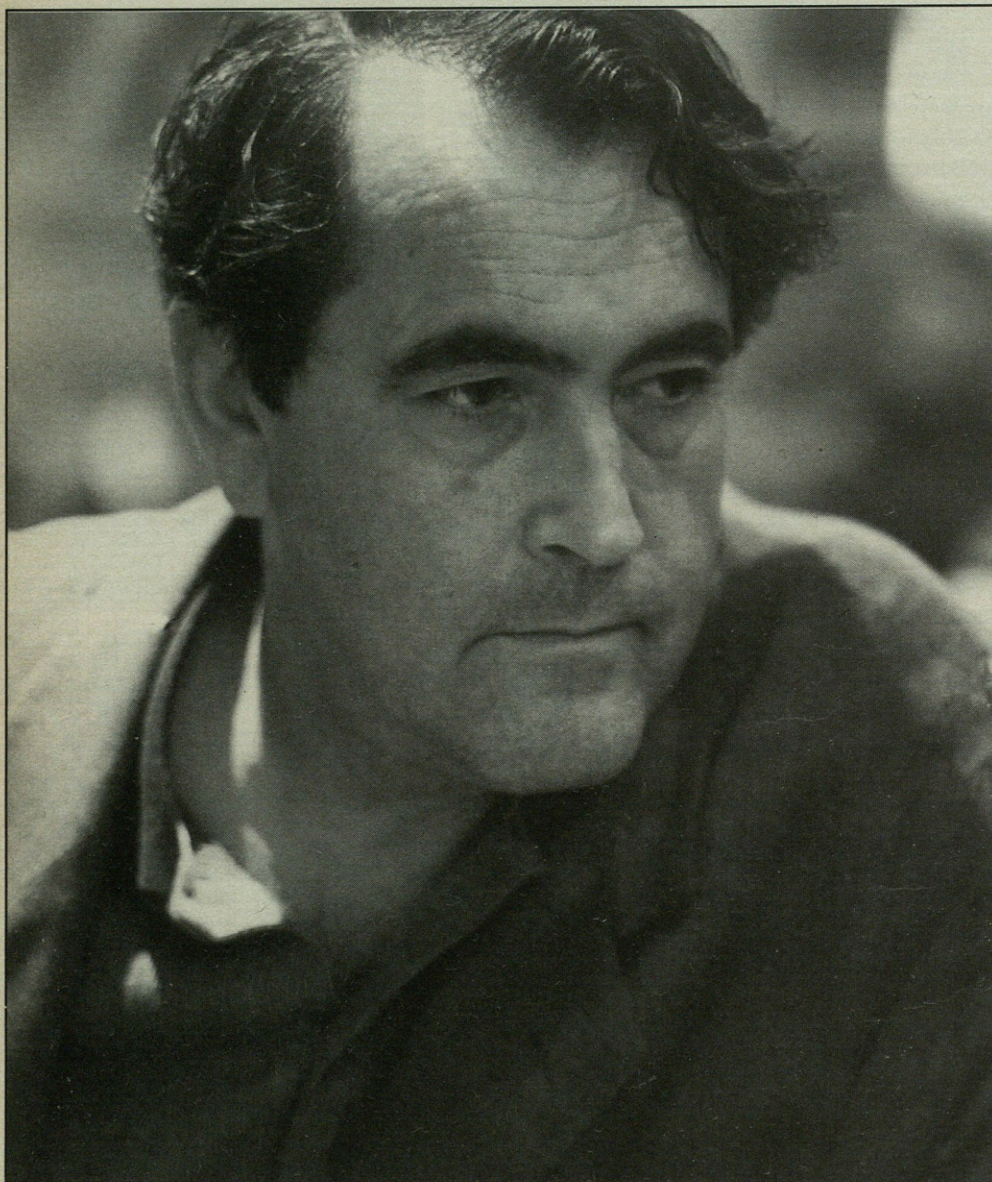

MUSEOA

ARKEOLOGIA, ETNOGRAFIA ETA KONDAIRA
MUSEO ARQUEOLÓGICO, ETNOGRÁFICO E HISTÓRICO VASCO
Miguel de Unamuno Plaza, 4 - 48005 BILBAO - Tel. (94) 415 54 23 - Fax (94) 479 06 08

MIGUEL DE UNAMUNO PL. 4 - 48005 BILBO TEL. (94) 4155423

«Europarrek 'Obabakoak' en bidez aurkitu dute Euskal Herria»

Andrée Gabastou, Bernardo Atxagaren frantsesezko liburuen itzultzailea. Atxagaren liburuez gain, Adolfo Bioy Casares, Juan Carlos Onetti, Alvaro Pombo edo Camilo Jose Celaren obrak ere itzuli ditu. Zinemagintza ere landu du, Adolfo Bioy Casaresi buruzko filmea eginda baitauka.

Frantzian Bernardo Atxagaren liburu berri bat argitaratu da orain dela gutxi, «Bebi euskaldun baten memoriak». Zure ustez, zein da «Obabakoak» aurreko liburuak atzerrian izandako arrakastaren arrazoia?

■ «Euskal poesia oso aberatsa izan da eta hala izaten jarraitzen du». (Argazkia: Dominique Picard).

«Obabakoak» eleberriari esker, Obabaren kronikaren bitartez, europarrek ezezaguna zuten mundu bat aurkitu dute: Euskal Herria. Baina ez hori bakarrik, Bernardo Atxaga oso narratzaile trebea da eta bere itsasontzian nabigatzen eramaten gaitu entzumenean sartzen zaigun xuxurlaz.

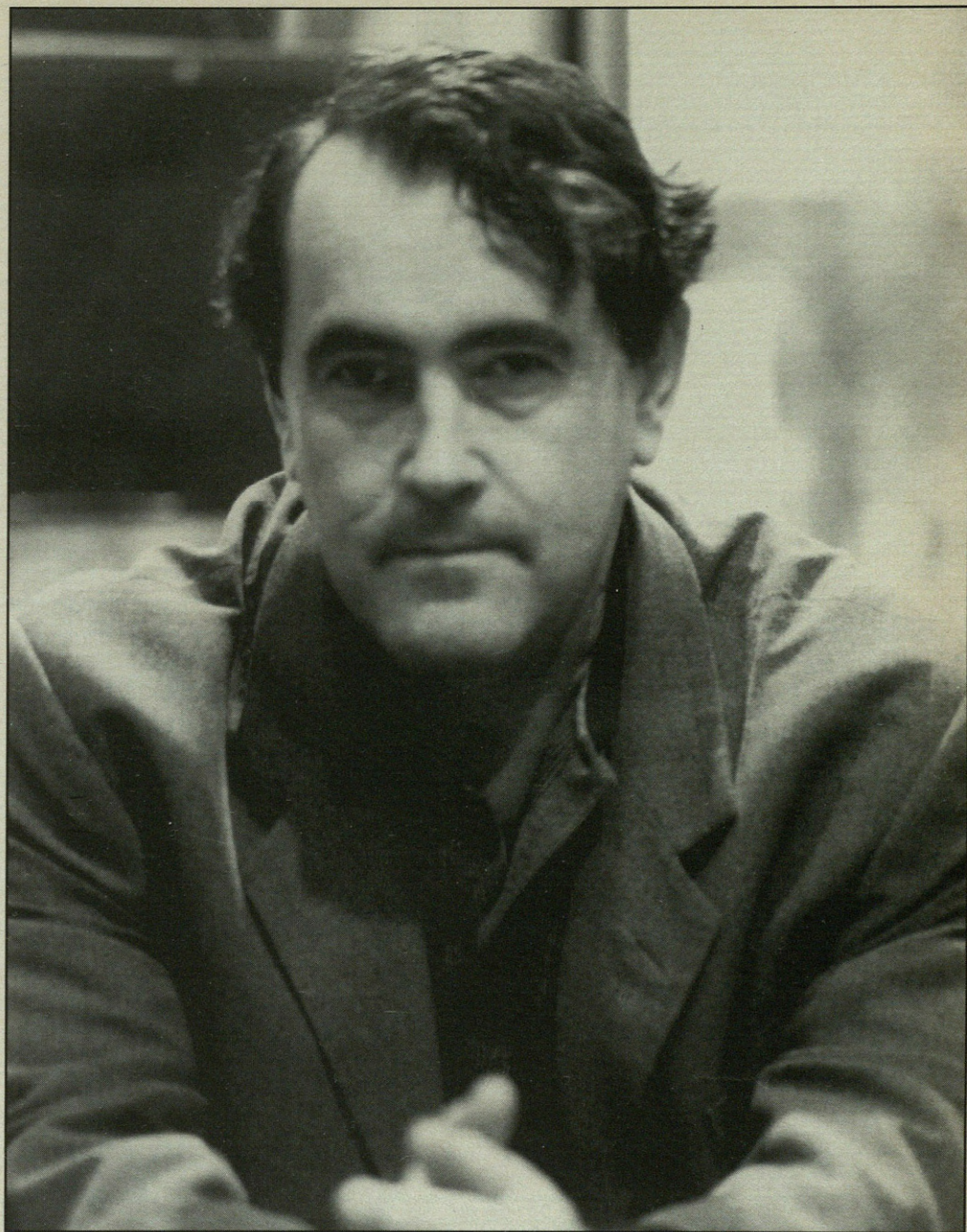
Eta azkenik, narrazioaren tonu bera dago. Arintasunetik seriotasunera jauzi egiten duen tonua, airean dago eta sekulako dotoretasuna dauka. Irakurlearekiko errespetua, irakurlea inoiz ez nekaraztea bilatzen duena.

Bernardo Atxagak euskaraz idatzi eta berak itzultzen ditu bere lanak gaztelerara, eta gero zeuk frantsesera. Lan zaila al da? Ez duzu uste prozesu honetan liburuak freskotasunik galtzen duenik?

Bernardo Atxagak, Montaigneren eraginarenpean, beti esaten du merkatuan entzundako hitzak soilik erabiltzen dituela; eta hau dela eta bere liburuetan ez dago lexiko arazorik.

Aitzitik, tonu aldaketek, larritasunetik txantxara labantzen den modua eta abarrek sortzen dute arazoren bat, baina itzultzaileari hori guztia argitzeko eta publiko frantsesari erakusteko ordaintzen diote. Eta hori da itzultzaileak egiten duena, hain zuzen.

Lan egiteko garaian, nolalanahi ere, Bernardorekin harreman estua dut. «Behi euskaldun baten memoriak» liburuan, esate baterako, esaera zaharren zentzu zehatzik ez nuen ekarri nahi, ez luke zentzurik izango, baina bai esaera zaharren sonoritateak duen eragina.

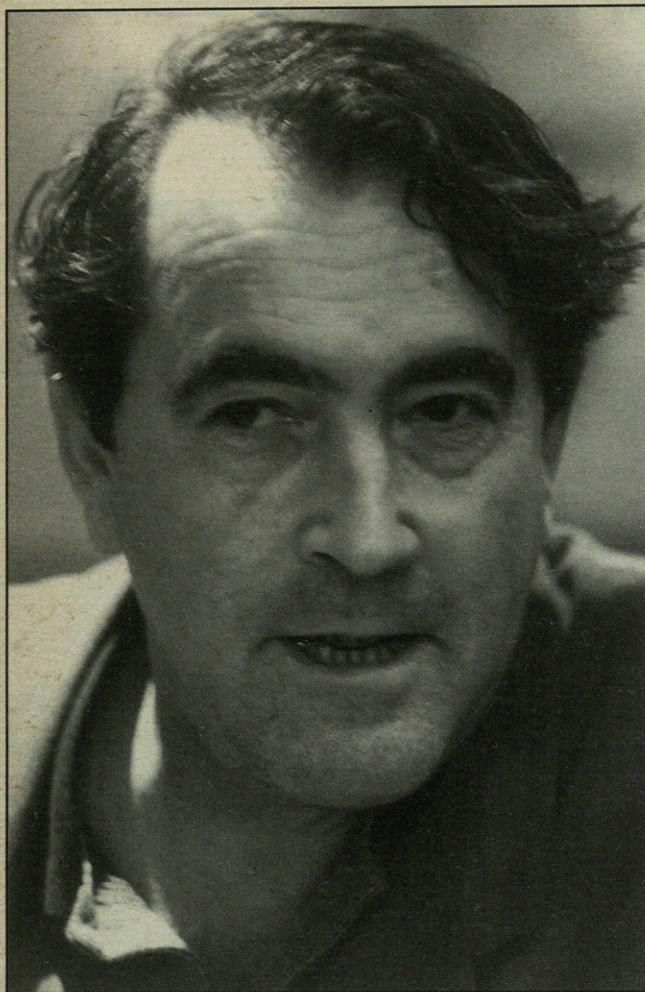
Irakurleak esan beharko du lortu dudana ala ez.

Kontuan izanik 500.000 pertsona inguru soilik direla euskaraz irakurtzeko gai, euskal liburuaren merkatua oso txikia da eta beste bide batzuk bilatzeko premia dauka. Euskal literaturak izan dezake merkatu frantsesean etorkizunik?

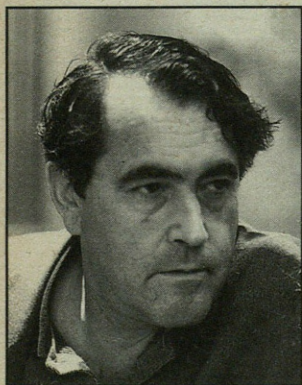
«Duela hainbat mendetik hona Euskal Herrian literatur bizitza badagoela argi dago»

Liburuaren merkatua beti da oso txikia. Christian Bourgois argitaratzaile paristararak askotan esaten du irakurleen gune gogorra ez dela aldatzen, ez Frantzian ez gainerako herrietan, eta arrazoi du. Argitaldari azpiegiturak oso ondo dihardu

«Obabakoak» oso ondo hartu du kritikak, eta ziur aski, liburu honek Euskal Herriaren aldeko propaganda politiko tona asko lortu ditu. Hori da behintzat nire irudipena. (Argazkia: Dominique Picard).

«Liburu merkatua beti da oso txikia». (Argazkia: Dominique Picard).

pen txikiko hizkuntza denez, bultzada militante txiki bat ematea ere beharrezkoa da, eta hori egiten saiatzen gara Paristik.

Bernardo Atxaga 1.995eko martxoan Parisen izango den Liburuaren Saloian parte hartzeko gonbidatua dago, eta etortzen denarako, gazteleraz beste frantsesez irakur daitezkeen testu kopurua eskuratu ahal izango dira. Eta nazionalitate ofiziala izan arren, hego-mendebalde handiko idazle esanguratsua bilakatzeko ari da.

Euskal literaturaren bilakaerari erreparatzen al diozu? Zer iruditzen zaizu? Idazle trebe berriak sortzen al dira?

Inperialismo frantziar eta espainiarrek pentsatzen dutenaren aurka, duela hainbat mendetik hona Euskal Herrian badago literatur bizi-tza, idazle espainiar handien artean bi euskal herritar daudela ahaztu gabe: Pio Baroja eta Unamuno -nahiz eta beren garaiko literatur ekoizpen baldintzak kontuan izanik euskaraz ez zuten idazten-.

Gaur egun, Bernardo Atxagak estali egiten ditu,

«Muga natural eta politikoen gainetik euskal munduaren kultur batasunean sinesten dut»

hein batean, gainerako idazle garaikideak, nahiz eta berak, ahal duenean, miresten dituen euskal idazleak gogoratzen dituen. Euskal poesia oso aberatsa izan da beti, eta hala izaten jarraitzen du.

Dena den, ezberdintasuna dago poesia mugiezin, zahar eta akademikoa, eta Ruper Ordorika, Mikel Laboa eta Beñat Axiariren kantuek lantzen dutenaren artean. Azken hauek dira gaur egungo poetak.

Zeintzuk dira, zure iritziz, kanpoko merkatuetara iristeko aukerarik duten gainerako idazleak?

Beharbada Joseba Sarrionandia. Baina Atxaga bera sartzeko hain da zaila... Bere lanak argitaratuak izan daitezkeen lortzea baino, ezaguna izan dadin egitea. Adibide bat jartzearen, ezagutzen dut Politeknikoan hitzaldi bat eman zezan gonbidatuko zukeen pertsona bat, baina Frantzian zigorgabetasun osoz diharduten eta beraiek esandakoak sekulako garrantzia izango balu bezala hitz egiten duten unibertsitateko irakasle horietako batek, Euskal Herrian ahozko literatura baino ez zegoea esan zuen, eta alferrikakoa zela.

Nahiko adierazgarria da adibide hau egoera ulertzeko.

Frantziako liburu mundua pixka bat ezagutzen

NORTASUN AGIRIA

49 urte ditu ● Ezkongabea ● Ipar Euskal Herriarekin muga egiten duen Biarnoko herri batean sortua ● Ahal duenean, Abiadura Handiko Trena hartu eta hara joaten da ● Zenbait aldizkari eta egunkaritako kolaboratzaile da, «Le Monde

Diplomatique»koa besteak beste ● Stendhalen «Gorria eta beltza» da gaztaroan beregan gehien eragin zuen liburua; ordundik hona bere liburutegian dauzkan 2.000 liburuak irakurri ditu ● Zezenketak, pilota, irakurtzea eta mendia dira bere zaletasun

**duzu. Jendeak ba al daki euskal literatura bada-
goenik?**

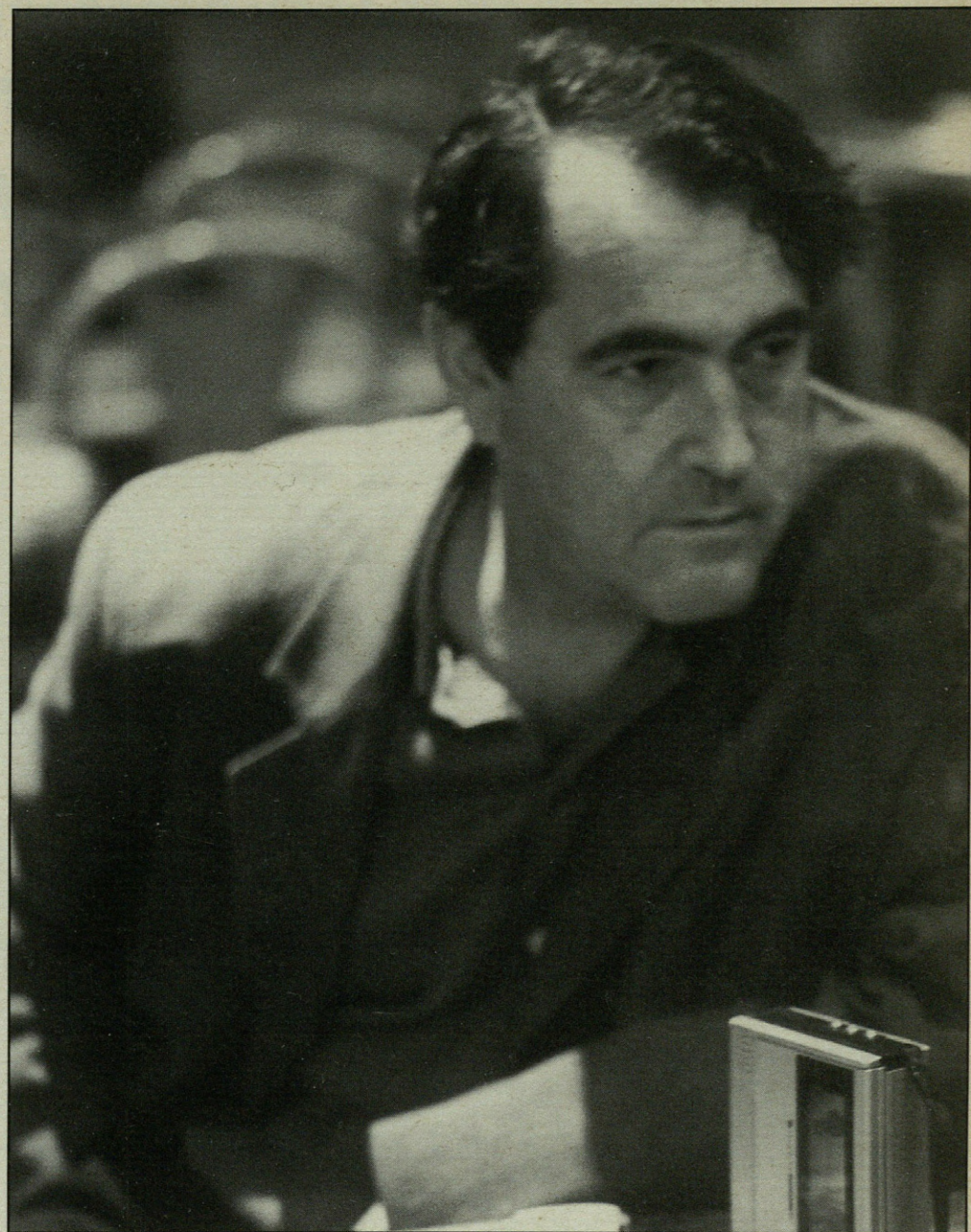
Aipatu berri dizudan adibi-
dea nahiko argia da. Stras-
burgen, «Literaturen Carre-
four» delakoan, France Cul-
ture Parisko irratiko kazetari
batek Atxagari galdetu zion,
euskalduna zenez gero,
Bartzelonari buruz apur bat
hitz egin ziezaion. Tankera
honetako adibideen zerren-
da bukaezina izango litza-
teke. «Obabakoak» oso ondo
hartu du kritikak, eta ziur
aski, liburu honek Euskal
Herriaren aldeko propa-
ganda politiko tona asko
lortu ditu. Hori da behintzat
nire irudipena.

**Azken urteotan Bernardo
Atxagak idatzitako
«Obabakoak» eta «Bebi
euskaldun baten memo-
riak» eleberriak itzuli di-
tuzu, eta aurten Autre-
ment etxeak argitaratu-
tako «Nations Basques»
liburuaren prestatze la-
nak koordinatu dituzu.
Zein izan zen Autrement
argitaldariaren helbu-
rue liburu plazaratze-
ko garaian?**

Liburu hau zuzendu dut,
Bernardo Atxaga eta Henry
Dougier argitaratzailearekin
batera gidoia finkatu ondo-
ren. Liburu ikonoklasta egin
nahi genuen, aurretik ida-
tztitako lanekin hautsiko lu-
keena. Euskal munduareki-
ko hurbiltzea eskainiko zu-
keena ikuspegi orokorrago
batetik, Frantzia eta Espai-
niako mugari inportantzia
gehiagizkorik eman gabe,
eta gainera, euskal diaspora
kontuan izanik.

**Zein izan dira liburu bo-
netan parte hartu duten
egileak bautatzeko ba-
liatutako irizpideak?**

Lehen irizpidea: konpeten-
tzia. Bigarren irizpidea:

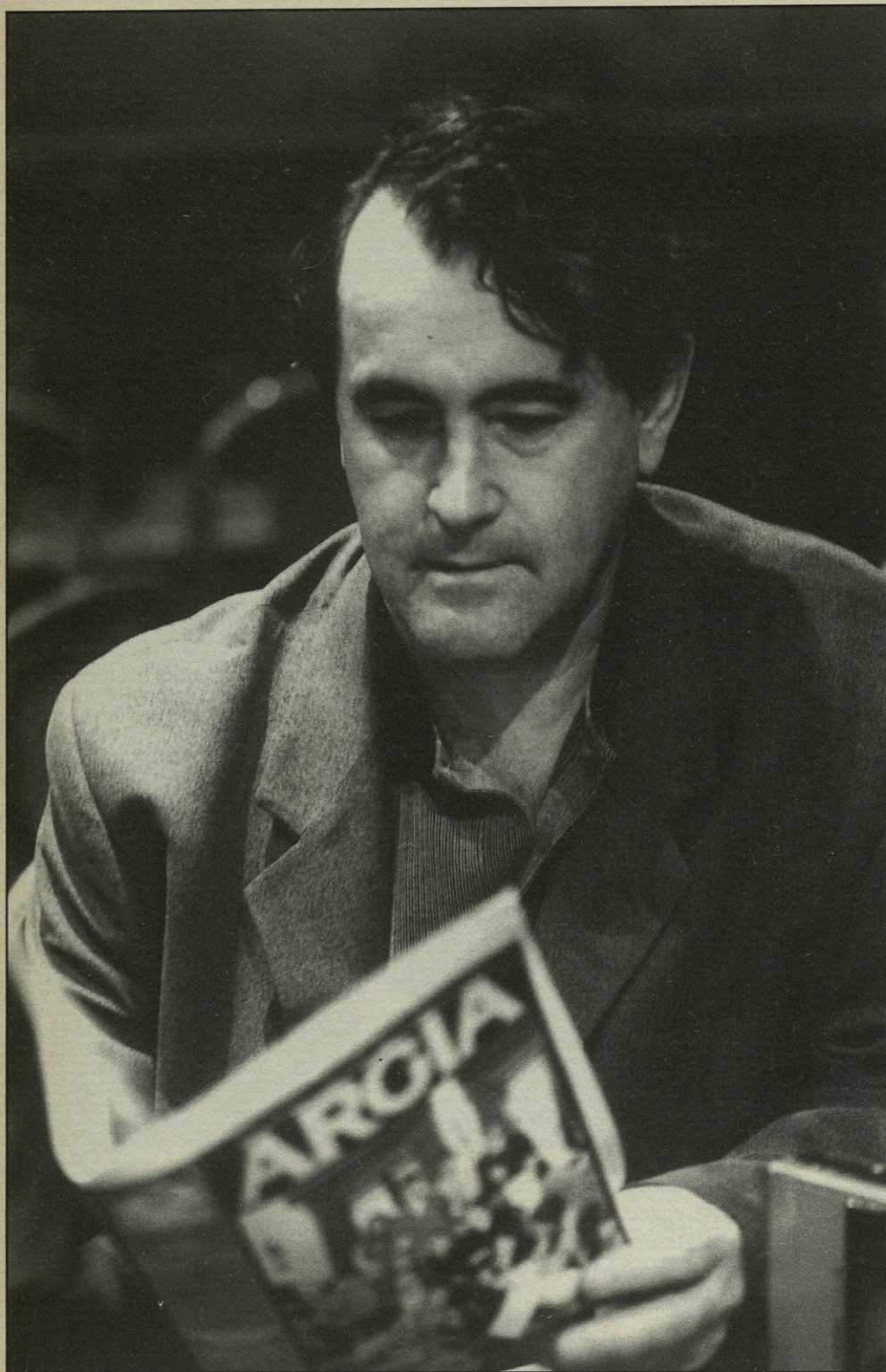
adierazteko aukera askorik
ez dutenez, euskal egileei
lehentasuna eman. Hiruga-
rren irizpidea: azken hauek
euskal munduarekiko gu-

**“Ruper
Ordorika, Mikel
Laboa eta Beñat
Axiari dira
gaur egungo
poetak”**

txieneko begikotasuna izan
zezaten. Gainerakoei zukua
ateratzen zaie beste lekue-
tan eta inperialismo ezber-
dinek eskaintzen dizkiete
garantia osoz leku erosoren
bat.

Ondorioz, «Nations Bas-
ques» liburu militantea da,
baina ez ohizko zentzuan
uler daitekeen bezala. Eus-
ko Jaurilaritzaren jarreretatik
oso hurbil daudela pentsa-
tzen duenik badagoela ba-
dakit. Ez genuen obra his-

**«Nations Basques»
liburuaren bitartez, lan
ikonoklasta egin nahi
genuen. Euskal
munduarekiko hurbiltzea
eskainiko zukeena
ikuspegi orokorrago
batetik». (Argazkia:
Dominique Picard).**

«Badirudi zentralismo frantziarrak Ipar Euskal Herrian irabazi duela. (Argazkia: Dominique Picard).

terikorik egin nahi, eta horregatik beharbada irudipen hori. Bere sentikortasun politikoa anitza da, normaltasunez deskribatzea beharrezkoa duen euskal gizartearen isla.

Nola ikusten dituzu Paristik bi Euskal Herriak, Iparralde eta Hegoaldea?

Siderurgiaren krisiak jota egon da Hegoaldea, baina herrialde europar handien

«Euskarari bultzada militante txiki bat ematen saiatzen gara Paristik»

magalean berpiztu da. Kezkatsua da, borrokalaria, argia, sortzailea. Aitzitik, badirudi zentralismo frantziarrak Iparraldean irabazi duela. Hala ere, eta badakit hau paradoxa dela, euskal bizitzak lehen baino babes-tuago dagoela ematen du. Euskal kultura garatzen ari da baldintza egokiagotan, eta batzuetan armonia ona lortzen du akadezismoarekin.

Muga natural eta politikoaren gainetik euskal munduaren kultur batasunean sinesten dut. Zuberoak leku mitikoa izaten jarraitzen du, Bilboko biztanleentzat ere. Eta nire ustez, bere partikularitasunaren defenditzailerak den euskalduna, unibertsaltasunera ere irekitzen da. Loiolako Inazio, San Frantzisko Xabier, Unamuno, Txillida, Atxaga... euskaldunek historian zehar hori erakutsi dute. Euskaldunak ohituen eremu estereotipatu batean mugatzea, egin daitekeen okerre iruditzen zait, eta hori egin izan dute estatu zentralizatzaileek, beraiei buruz ematen den irudiarekin kezkatuta dauden hainbat euskaldunen kidekeriaz.

Amaitzeko, une honetan zein liburu duzu eskuartean?

Egunotan, Andeen mundua lantzen duen liburu bat itzultzen ari naiz.

JULEN ARRIOLA

Andoni EGAÑA
Jon SARASUA
Juan Mari AREITIO
Jon ENBEITA
Igor ELORTZA
Leire BILBAO

aboneta
ertso saio

ABENDUAK 25
arrastiko 6etan
ERRABETZUKO FRONTOIAN

HORI BAI
6azte Elkarte

Euskara zigortu dute Nafarroan

GAZTEAK gora, gazteak behera, Unai Iturriagarentzat txapela. Aurten-go Araba-Bizkaiko Bertsolari Txapelketa *mundiala* gertatu da, historiara pasako den horietakoa, eta era berean, etorkizunari begira giltzarria. Unai Iturriaga izan da giltzarekin asmatu duena, baina ARGIAko elkarrizketan berak nabarmentzen duenez, berdin izan zitekeen Aritz Lopategi edo Igor Elortza, belaunaldi berriaren adibide esanguratsuenak hauek. Txapelketa honen bitartez erreleboa gauzatu dela aitatu digu txapelaren itzalak patilak ere esaltzen dizkiola, inondik ere ez aurreko belaunaldiaren jubilazioa; azken finean dena zuten galtzeko 'zaharrek' gazteen aldean, eta dena irabazteko berriaz gazteek beren maisuen ondoan. Holan gertatu da, baina irabazle eta galtzaileez baino Araba-Bizkaiko bertsolaritzaren etorkizunaz, eta zentzu

horretan txapelketaren bitartez eman diren pausoez mintzo zen Arriagako giroa, pozarren pozez. Erreleboak ez duelako inor baztertu edo zokoratu, eta aldiz, aro berriari ematen baitio hasiera.

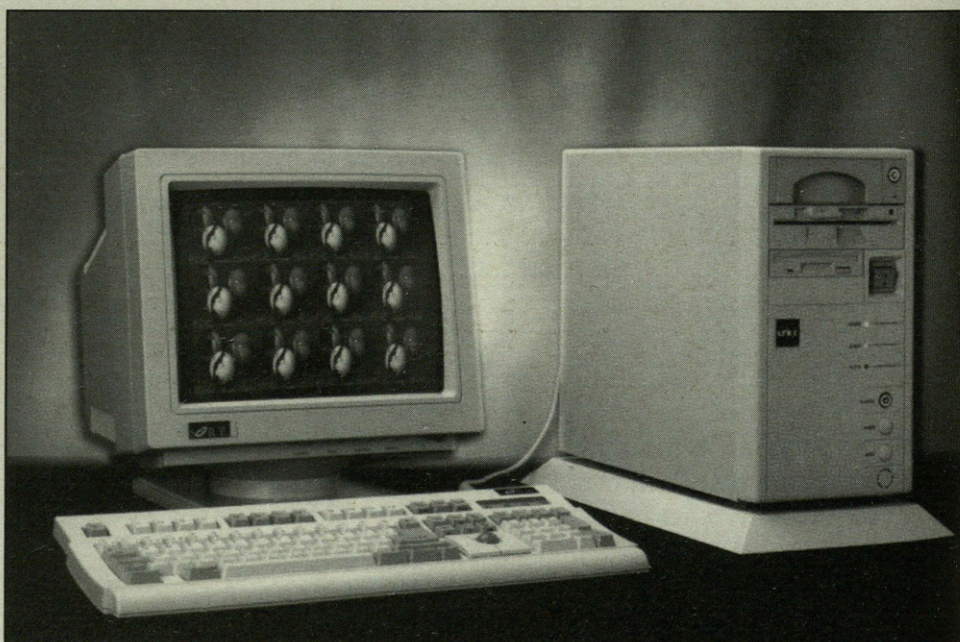
Unai Iturriagak baina, irabazlearen aparretan ito gabe, datu kezkarri baten berri eman digu, hots, gero eta nabarmenagoa dela txapelketaren eta plazaz-plazako jardunaren tarte Bizkaian. Bertsolari Elkarteak eta herriz-herriko antolatzaileek badute horretan lan handirik, bi hilabeteotan egindako lana urte osoko saioetan ttantaka urtu ez dadin eta Araba-Bizkaiko bertsolariak beren tarte izan dezaten txapelketaren osteko eguneroko bertsogintzan. Ez dadila erreleboa lekukoaren faltan geratu, zazpi eskale baino dezente gehiago baitira eskean aritzeko beharrik ez eta saio faltan daude-

nak. Arriagako epaiak gauza batean asmatu du erdi-erditik: guztiek merezi dutela txapela handia buruan, eta aurrera egiteko aukera.

ETORKIZUNARI begiak zabaltzen hasi eta kezkatzeko arrazoirik ere aurki daiteke Nafarroako Euskalerrria irratia lizentzia ukatzeko Iruñeako

Euskararen Legearen indarrean nagusi diren jarrerak apenas uzten dute tarterik euskararen corpusa mamitzeko, eta ondorioz azal eta hezur geratzen ari da euskara

Euskara ordenadore bidez ikasteko sistema kaleratu du Didaktiker etxeak, Benetan SV deitu dutena. Arduradunek adierazi dutenez, ikasle bakoitzaren ezaugarriak detektatu eta horren arabera irakaskuntzarako estrategiarik egokiena diseinatzen du, eta horren ondotik, ikaste prozesua ebaluatu eta egokitu, erritmoak zehaztu eta asimilazio ahalmena neurtzen du. Informatikaren aurrerapenak euskararen mesedetan jartzen ari diren gero eta proiektu osatuagoak ditugu.

Guy Debord

epaitegiak baliatu dituen argudioak kontuan hartuz gero. «Euskaldunontzat epaia iraingarria da, burla eta mesprezua» adierazi dute arduradunek, euren frekuentzia itzali eta baztertzeko saioek amaierarik ez dutela eta barruak askatu behar. Hiru kalifikatzaileotan laburbildu daitezke hain zuzen ere, epaian aipatzen diren «euskara butsezko programazio bat gizakien eta oro har garapen kulturalerako kaltegarritzat jo liteke» moduko perla pozoinduak.

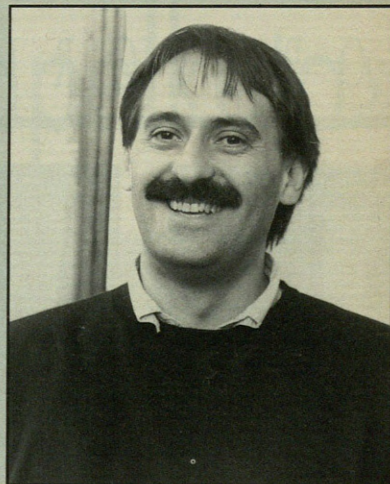
Berriki egindako bilkuran beren uhinak sendotu eta egungo egoeran nozitzen dituzten interferentzia larriak gainditzeko elkarlana finkatu zuten Iparralde eta Nafarroako irratiek halako sententzien aurrean makurtzeko gogorik ez dute baina, eta aurrera begira, inoiz baino beharrezkoagoa den jardunari ateak zabaldu nahian dabil-tza. Euskalerrria irratia, aspaldion zorretan duen lizentzia birritan eskatu ondoren (euskaldunak eskale izatera kondenatuak ote gaude?), Nafarroako Gobernuak bi lizentzia banatu asmoz (bat euskaraz) egingo duen deialdira aurkeztuko du bere burua, orain arteko interferentzia guztiak garbituko direlakoan. Honelako sententziak ordea, justiziaren balantza errealtate erdaldunera makurtzeaz gain, erabaki politikoetan suposa dezakeen zama ikusteke dago. Kaltea eginga dago.

HIZKUNTZA Politikaren Zuzendaritza Nagusiak ere, gero eta zamatua du bere jarduna Nafarroan, aurtengo aurrekontuetan 50 milioi pezeta laburtuko baitzaizkio. Ez dago dirurik euskararentzat, eta gero eta murriztai-leagoak dira UPN eta sozialisten jarre-rak hizkuntzaren normalizazioari be-gira. Nola ulertu bestela hainbatetan aldarrikatu den babes eta finantziazio beharrari halako murrizketak egitea? Euskararen Legearen babesean inda-rean diren jarrerak apenas uzten dute tarterik euskararen corpusa mamitze-ko eta azal eta hezur baino ez da aget-zen Nafarroan euskararen larrua.

J.J. PETRIKORENA

SITUAZIONISTEN Nazioartekoa 1957an sorturiko mugimendua da, jaio orduko Paris, Londres, Dinamarka eta New Yorken berehalaxe zabaldu zena. Frantzian izan zuen, halere, jarraitzaile kopururik haundiena eta 1968ko maiatzean piztu zen nolabaiteko matxinada, iraultza edo dena-delako hartan eragin izugarria izan zuen situazionisten mugimendu honek, ordurako indar izugarri baitzatorren bultzaka estudianteen artean bereziki. Bizitzeko modu berezia proposatzen zuten situazionistek edo, haiek zioten erara esanda, Iraultza Luzearen aldeko azaltzen ziren. Subjetibismo zehatza, ludikotasunaren ahalmena, «Perspektibaren aldaketa eta iraultzea», aspergarritasunaren baztertzea eta alaitasunaren goratzea defendatzen zuten. «Bizi zaitez inoiz etorki-zunik ez balego bezala» edota «Aspergarritasuna beti da kontrairaultzailea» izan ziren garai hartan situazionistek barreiaturiko aholku praktiko ezagunenetakoa.

BAINA hamar urte lehenago hasiak ziren situazionistak antzeko moldeekin eginiko erreflexioak sakontzen eta eza-gutzero ematen. 1957an esan zuten, adibidez: «Iadanik ez dago opresio-gune ba- kar bat opresioa iadanik leku guztietan baitago». Eta egoera horri aurre egitearren hauxe: «Ez dago aginpiderik neuk bizi izandako esperientzia propioetik kanpo; hauxe da norberak besteei erakutsi be-harrekia». Eta Pascal pentsalariaren go-goeta batean oinarrituz situazionistek kritika latza egin zioten gizarteari eta bere antolamenduari. Pascalek baitzioen: «Bizi nahi dugu besteen ideian, bizitza imagi-nario batean eta horregatik saiatzeko gara itxurak egiten. Saiatzeko gara izaki imagi-nario hori itxuraz hobetzen eta gordetzen eta horrela ahaztu egiten dugu beneta-koa». Horrela sortzen da 'Espektakulua-ren gizartea'.

JOXEMARI ITURRALDE

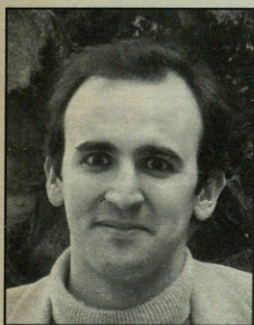
SITUAZIONISTA famatuena Guy Debord eta Raoul Vaneigem dira. Idazle frantses hauen lanak 1977an argitaratu ziren gaztelaraz eta esango nuke zenbait idazle euskaldunen testuetan ere nabari dela beraien eragin handia (nahiz eta orain arte inork ez duen hori kontutan izan). Guy Deborden lan ezagunena «Espekta-kuluaren gizartea» deitzen da eta Raoul Vaneigemen-ena «Bizitzeko jakiteko tratatua belaunaldi gazteen erabilpenerako». Aste honetan bertan suizidatu da Guy Debord 62 urte zituelarik aspalditik erretiratu bizi zen Auvergneko herrixka batean. Bera izan da eguneroko bizitzari eta gizarte honi, espektakulua besterik ez den gizarteari, benetan kritika bortitz, latz eta erradikala egin diona, halako gizartea non «Gobernu modernoan metodo eta merkantziaren erreinu irresponsablepean bizi garen». Guy Debord pozik zegoen mundu hau pittin bat hankaz gorago jartzeko laguntzatxoa eskeini zuelako beste kritika batek esan zuen bezala «aurrerapen eta progresu deituriko honetatik ez zuelako gauza haundiegirik espero, ez bazen deszorientasun unibertsalaren gero eta gehiagoko zabaltzea».

TXUTXU - MUTXUKA

DURANGOREN ONDOTIK EZ DA AJERIK MUSIKA MUNDUAN

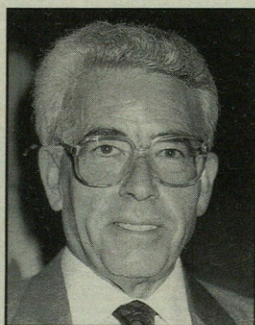
DURANGOKO Azoka pasa eta euskal kulturaren produkzioak atsedenaldia hartzen duela dioen leloa ez da guztiz egia, musikari dagokionean bederen, datorren urteko lehen hilabeteak mugituak gertatuko baitira hainbat talde eta kantarirentzat: otsailerako kalean izango dute konpaktoa Gozategi anaiek, Elkar disketearen bitartez. Xabier Saldiasen gidaritzapean osatu den Egan talde berria martxoan sartuko da IZren estudioetan grabatzera. Exkixuk udaberria aldera plazaratuko du berea. Oskorri hainbat doinu berri prestatzen ari da (Jon Sarasuaren hitzez lagunduak), baita Anje Duhalde ere. Badago zeri heldu, beraz.

NOR - NORI - NORK

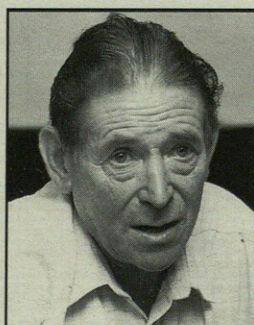
XABIER MENDIGUREN

aurretik ere hamaika lehiaketetan garaile suertatutako idazle beasaindarra sariak binaka biltzen hasi da. Euskaltzaindia-BBK-k antolaturikoetan eleberri eta antzerki alorrekoak eraman ditu, «Bekatuaren itzala» eta «Hilerri itxia» idazlanei esker. Bestalde, olerki saria Mirari Garcia de Cortazarrek bereganatu du, eta saiakerakoa Jon Alonsok. Izen berriak eta kongsagratuak hurrenez hurren, beraz, Akademiaren altzoan ●

J. M. RODRIGUEZ OTZOARI

Hizkuntz Politikaren Zuzendaritza Nagusia indar berritzea eta helburuz betetzea eskatzen bazitzaion ere, gero eta zailagoa duela nabarmentzen ari da. HPZNk iaz baino 50 milioi pezeta gutxiago izango duela iragarri du UPNk, 693 milioi pezeta guztira. Horren aurka HB, EA eta IUK jarritako zuzenketa atzera bota du gainera, sozialisten abstentzioa lagun, eta euskarak Nafarroan dituen beharrak ogi apurrez asetu nahiez ●

LAZKAO-TXIKIK

gorputzez txikia eta bertsotan handia zela erakutsi zuenak hil eta gero utzitako hutsunea nola edo hala betetzen ari dira lagun, bertsolari eta bertsozaleak. Azken ekimena Sendoa etxeak burutu du, Jose Migel Izuetaren bertsoak eta gertaerak liburu eta konpaktoan bilduz. Angel Zabalak zuzendu du lana, eta bertan, «Irriz eta malkoz» titulupean, bizitzan zehar erakutsi zuen giza-tamaina bere osoan jorratu da. Zorretan zen hori ere ●

TEILAK

ARABA EUSKARAZ
ETA KILOMETROAK

ARABA Euskarazen datorren urteko edizioa Armentian egingo da, ekainaren 18an, «Baietz atera» lemapean. Bigarren ezizuli da Armentia ikastolen festa, duela hiru urte ere bertan egin baitzen. Bertako ikastola gaztea da oso, 1992-93an osatu zuen lehen ikasturtea eta 150 ikasle inguru biltzen ditu egun, haur hezkuntza, BBB eta UBI mailetan. Asmoa, urte batzuren buruan ikasle kopurua 500era jasotzea da, eta erronka horretara bideratuko dira diruak eta helburuak: ikastolak eta euskarak baietz aurrera atera! Iazko edizioa izango dute erreferentzia nagusi, izan ere Errioxako Lapueblara 65.000 lagunek egin zuten bisita, eta datorrenean marka hori gainditzea espero da.

Kilometroak 95ek berriz, «Zurea eta nirea euskararen bidea» mezua aldarrikatuko du, urriaren 1ean, Donostian. Herri Ametsa eta Zurriola ikastolek hartu dute beren gain antolakuntza, eta jasoko diren diruak zentru horietan bigarren hezkuntzara moldatzeko egin dituzten inbertsioei aurre egiteko baliatuko dira. Beste bi helburu azpimarratuko dituzte, gainera: euskararen normalkuntzaren bidean beste urrats bat ematea, non eta hiri-buruan, Euskal Herriko guztietan euskaldunena izanik ere erdal-duna baita Donostia. Bestetik, Uria auzoa eta inguruak ezagutarazi nahi dituzte, parajeok duten edertasuna agertarazi.

Joan Mari Irigoien idazleak sortu du lema, eta «euskararen bidea denona dela» ispilatu nahi du. Horren lekukoa jasoko du Kilometroak 95ek.

Unai Iturriaga, Araba-Bizkaiko txapelketa

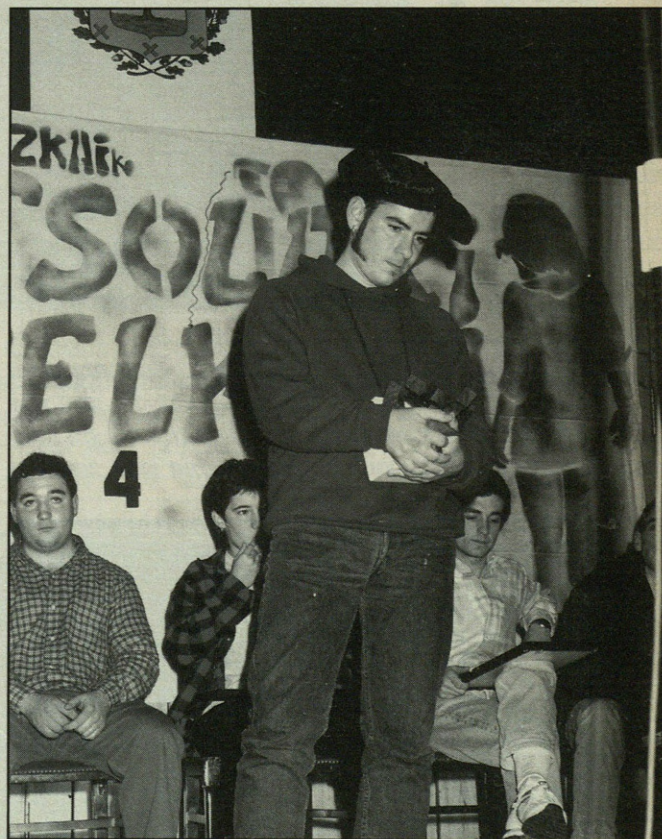
«Bizkaian, gero eta urrunago daude plaza eta txapelketa»

Gasteizen hasi eta Arriaga bitartean, saioz-saio jarraitu dugu txapelketa. Azkenekoz, «K belaunaldia» argazki batean bildu eta gazteek txapela gero eta hurbilago zutela aipatu genuen. Unai Iturriagak jantzi du, Jon Enbeitari erreleboa hartuz.

BEHINOLA, duela lau urteko Araba-Bizkaiko txapelketan, Xabier Arriaga «Txiplas»ek kanporaketako saioan «Durangoko azeri-kin kontuz ibiltzeko» aitatu omen zuen. Handik denbora gutxira Durangoko azeri gazte bi haiek finalean egoitea lortu zuten; 16 urte zituen Unai Iturriagak eta 15 Igor Elortzak. Geroztik eza-gun egin zaizkigu, belaunaldi gazte baten ordezkari, eta txapelketa honetan ere hirugarrenez izan ditugu finalean. Iturriagak txapela lortu berri du, eta bidali ere Valentziaraino bidali gura izan du, Txiplasi eskaini baitzion, ukabila gora jasoz.

Oso une kontagaitzak bizi izan genituen abenduaren 18an Bilboko Arriaga antzokian. Gazteak nagusi taulatu gainean, eta azkenean gazte baten burura Araba-Bizkaiko gerraosteko hamaikagarren txapela.

«Nik ez neukan batere garbi, entzun dudanean batipat poza sentitu dut esanez hasi zaigu berbetan Unai, Durangaldeko lagun, bertsolari, eta ikusle askoren zorion agurrak entzun ondoren. Hitz egiteko patxadan jarri eta garagardoa hartu bitartean mintzatu gara. Jende gebienak espero zuen borrelakoren batean, gazte mordo honetatik baten ba-

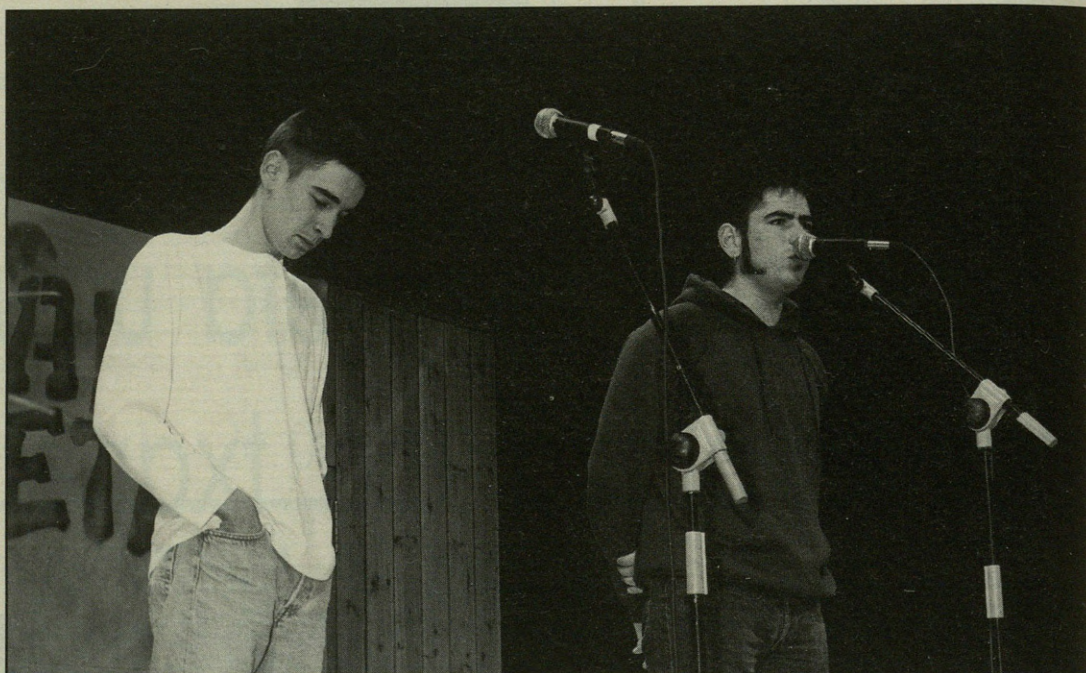

tek txapela hartzea, gaur ni izan naiz, Aritz berdin berdin izan zitekeen, edota

«Hau erreleboa izan da, eta ez inoren erreleboa».

Duela lau urte
aurkeztu ziren
Unai Iturriaga eta
Igor Elortza
txapelketara, eta
tarte honetan
txapelaren
ukitua hurbil izan
dute. Unai
eraman du
aurten.

Igor bera. Hau erreleboa izan da, eta ez inoren erre-tiroa. Txapelak buruz buru joan behar du, gaineratu du.

Txapelketari buruz jardutean gauza onik ikusten du Unai, «nahiz eta txapelketa bera ez izan bertsolaritza-ren benetako adierazgarri. Aurten erakutsi da plazetan asko ez dabilen jende ugari

batu dela eta hori poztekoa da». Juanjo Respaldiza, Kepa Intxausti... denak ondo ikusi ditu, adierazgarria da berarentzat hori, maila gorantza doalako pixkanaka. Atzera begira jarrita, maila ona nabarmendu nahi luke txapel-dun berriak: «Saioetan giroa gorantz joan da, eta nire ustez Durangoko finalau-rrera oso ona izan zen, na-

biz eta Bizkaiko txapelketa izan, Euskal Herrikoan ikusi zen saio kaskarrago-rik».

Hirugarrenez finalean

HAMASEI urterekin heldu zen lehenbiziko aldiz txapelketa honetako finalera, eta hirugarren honetan, txapela buruan duela, ikusten ditu aldaketak. «Komunikazio hobea dago publiko eta bertsolarien artean, gaiak asko hobetu dira, eta garrantzitsuenak: jendeak ondo ezagutzen ditu bertsolariak; denok dakite adibidez Kepa Intxausti dela aurreko txapelketako bertsolari alai eta hori ona da. Nahiz eta telebistak ez duen eman, jendeak ondo jarraitu du txapelketa», mintzatu zaigu.

Dena ez da, horregatik, poztekoa, Bizkaiko bertsolaritzak oraindik badu zer egin franko: «Plazako bertsolaritza indartu behar dugu, bemen ia ez daukagu plazarik, eta nire ustez gero eta gehiago urruntzen ari dira plaza eta txapelketa; eta hori konpontzea falta zaigu» diosku serio, nahiz eta berak saio ugari izan urtean zehar, ikusi du saio onak egiteko bertsolari asko dela gure artean. «Zergatik ez da egiten jaialdi bat Bizkaiko sei bertsolarirekin? Ostera, txapelketara jende asko inguratzen zaigu, hor dago koska».

Bere belaunaldiaz galde-tzean, gazteenez alegia, berak bertsolaritza zelan ikusten duen aipatu digu: «Niri bertsoek Euskal Herria eza-gutzeko aukera eman di-

DURANGOKO AZOKAKO SARIA

ARGIAko Estandean erosteagatik

0532

Zenbakidun txartela daramanak eskuratu du asteburu bateko bidai

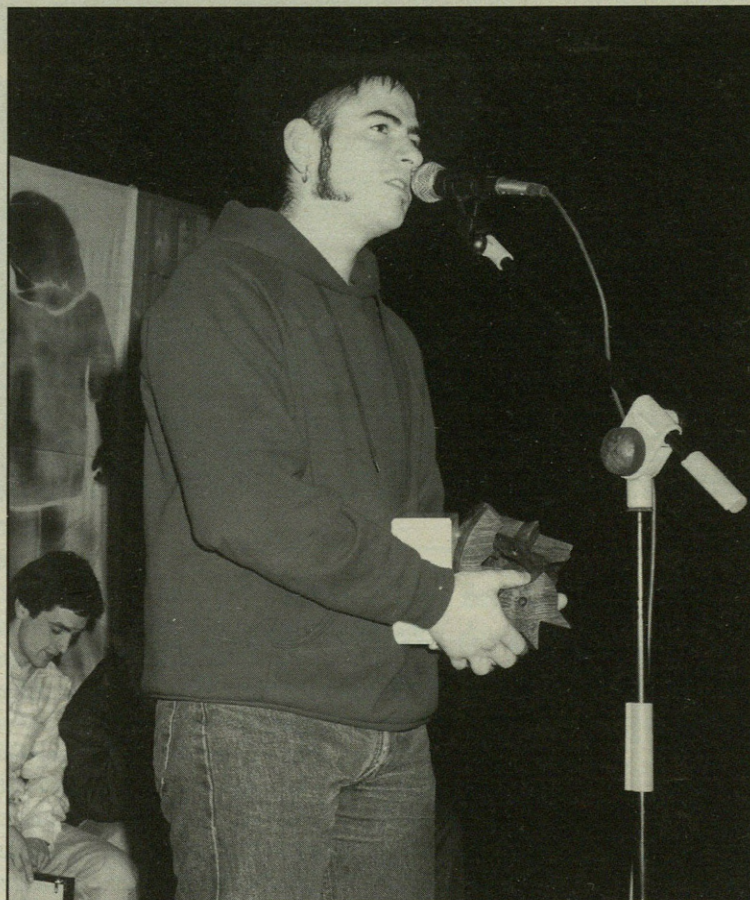
30 egun baino lehen jakinarazi 943-371545 Telefonoan

date. Argi ikusten dut neure burua bertsolaritzaren baitan, ezin dugu atzera egin, jendeak gu hor egotea eskatzen duelako, eta hor jarraitu behar dut. Denbora asko kentzen badio ere, bertsolaritzak gauza atsegin ugari eman dizkiola dio.

Gazte izan eta bertsolari jardutea ez zaigu beraz arraroa iruditzen, ohituak gaude eta Unaik horri itxura polita eman dio Igorrekin batera Zazpi Eskale taldean sartzean: «Bertsotan basi ginetik nabiko goi mailan gabiltza, guretzat presio maila altua da, eta horrek gazi-gozaok ditu berarekin. Sarritan aipatu dut ni bertsolaritzan erdi-istripuz nabilela, bertsoen aurretik musikaren kultura bainerraman barneratua, eta Zazpi Eskale horregatik oso esperientzia polita da, oso gustura ari gara».

Iturriagak txapela Txiplas Errigoitiko bertsolariari eskaini dio. «Alde batetik barruan dagoelako merezi du, eta bestetik gu zerbait izan gaitezen lagundu zuelako,

gazteago ginenean; berak, Areitiok, Lopategik, bertso eskolako Santi zenak... gure alde apustu egin zuten». Bere iritziz orain erraza da esa-

tea bertsolari onak direla gazteak, baina une batean gutxi batzuk egin zuten hauen alde. Txiplasi eskainia, ilunpeko lana egiten

duen lagun bertsozale guztien omenez. Gure aldetik ere zorionak!

PATXI GAZTELUMENDI

Txapela lortuta, Hiru Trukuren doinu batekin Isabelatxuri Valentziaraino joatea eskatu zion: «Txiplas han dauen galdetu eta, nere txapela emaitzu».
(Argazkiak: Alberto Elozegi).

Euskal Herria, 60. hamarkada. Pertsonaiak: liburu argitaratzailea, zentsorea...

emon biar yako

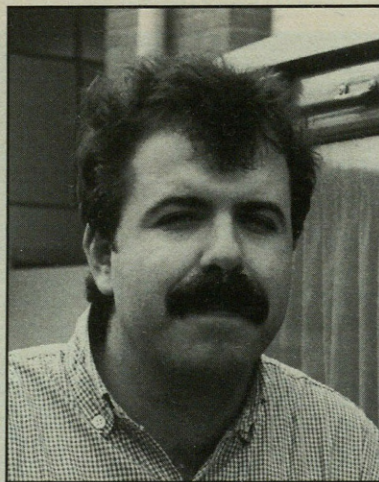
INIGO ARANBARRIren nobela, **SUSA** literatur argitaletxeak plazaratu berria

NOLA EGIN 500.000 LAGU-

NENTZAKO MUSIKA?

JOSEBA

TAPIA

Astoak eta musika trafikoa

Ja, ja far egitea ere zilegi

izango da, noski, honelako galdera pistoleroa entzun ondoren. Hori, 500.000 lagunentzat pastela egitea eta gainera guztien gustokoa, bezain konplikatu litzateke. Dena den, eta idazten hasi naizen ezker (eta hori, astoa lokatzetan egotea bezain zaila izaten da) hitzegingo dugu musikari buruz, apur bat, soinu-jole ikuspegi xume honetatik.

Musikaren ibilbidea eta egoera ulertu ahal izateko ezinbestekoa da gaur egungo munduaren egoera aztertzea, hots, komunikabideak, promotoiak, produktoreak, politikoak (azken finean negozio handi baten sare konplejo eta geldi ezina) eta zati txiki-txiki batean, musika bera, edozein klasetakoa. Musika konsumitu egiten da gaur egun, inoiz baino gehiago eta diruak kontrolatzen du zer konsumituko den; gutxi gora behera gizarte honetako hainbat ataletan bezala. Adibidez: modak (jantzienak, kotxeenak, perfumeenak, gauza material guztienak) eta politikoei babes-ten dute gizarte mota hau.

Onartzea kostako bada

ere, artearekin tarfikatu egiten da. Adibidez, musika bat sartu nahi badugu munduko bazter guztietan nahikoa da dirua jarriko duen *mezenas* bat edukitzea alboan eta martxan jartzen da iparramerikarrek (eta ingelesek ere) sortu duten makinaria bat. Berdin da ze musika mota eta ze estilotakoa den, laister jende guztiari gustatuko zaio musika hori eta diskoak erosiko ditu. Makinaria hau alimentatzen lan haundia egiten dute, adibidez irratiek. Batez ere irratik formulak: Radio San Sebastian 40 printzipales, Euskadi Gaztea, eta abar. Irrati hauek horretarako sortuak izan dira, jankiek sorturiko negozioaren errepresentante izateko. Eta tarteka, oso tarteka musika interesgarriren bat bultzatzen badute ere gehienetan *kaka* pusketa ederrak izaten dira (astoak egiten dituen ximaur pelotak).

Olatu geldiezin honen barruan badago jenderik beste era bateko musika egiten duena, bai tradizioarengatik (bere ingurunean hori bizi izan dutelako eta lehen aipaturiko inbasioak ez duelako horrenbeste indar izan) bai heziketa, estudioengatik. Adibidez: jazzaren mundua, musika klasikoa, eta batez ere musika kontemporaneo. Euskal Herrian badauzkagu munduko txapeldun izandakorik estilo honetan, konpositore gazterik ere badugu eta komunikabideetan presentziarik ez dutenak, beraz gizarte gehiengoak ez du ez ezagutzen ez ulertzen eta hor jarduten dira hutsari kolpeka beren amor propio haundiari esker, musikari hauek.

Bi tradizio daude Euskal

Herrian: batak

aldaketarik ez du

onartzen, jaso dagoen

bezala gordetzen da eta

testimonio gisa balio

handikoa. Besteak,

tradizio biziak, beste

behar batzuei

erantzuten die, jendeak

bizitzeko behar du,

dantza egiteko, far

egiteko, negar egiteko.

Ez da geldia, amoldatu

egiten da bizitzaren

aldaketaren barruan.

Tradizioari dagokionean, garai batetik honuntza asko aldatu da lehen zena eta orain dena. Gaur egun tradizioaren definizioa askorentzat, hilda dagoen bizitza bat da, gure aitonon garaiko bizitzeko era bat, ia galdurik dagoen mundu baten islada. Bada jenderik ere tradizio hau biltzen, gordetzen diharduena eta meritua duen lan bat dela dudarik ez. Halere bada Euskal Herrian bizirik dirauen tradizio bat, oraindik hil ez dena. Bi tradizio hauen arteko ezberdintasuna legoke: bata aldaketarik ez du onartzen, jaso dagoen bezala onartzen da eta testimonio gisa balio haundikoa.

Musika bat sartu nahi badugu munduko bazter guztietan nahikoa da dirua jarriko duen 'mezenas' bat edukitzea alboan eta martxan jartzen da iparramerikarren (eta ingelesten) makinaria bat

Besteak, tradizio biziak, beste behar batzuei erantzuten die, jendeak bizitzeko behar du, dantza egiteko, far egiteko, negar egiteko. Tradizio hau ez da geldia, amoldatu egiten da bizitzaren aldaketa horren barruan.

Baina ezin liteke esan tradizio hau

edo beste edozein eratako musikak hobeak direnik edo bultzatzea beharrezkoa denik. Guztiak izan daitezke balidoak eta azkenean gure beharrei erantzuten dion musikak iraungo du aurrera eta beste guztiak tradizio geldi bilakatuko dira ■

JUAN LUIS ZABALAREN ipuin liburua, SUSA argitaletxeak plazaratu berria

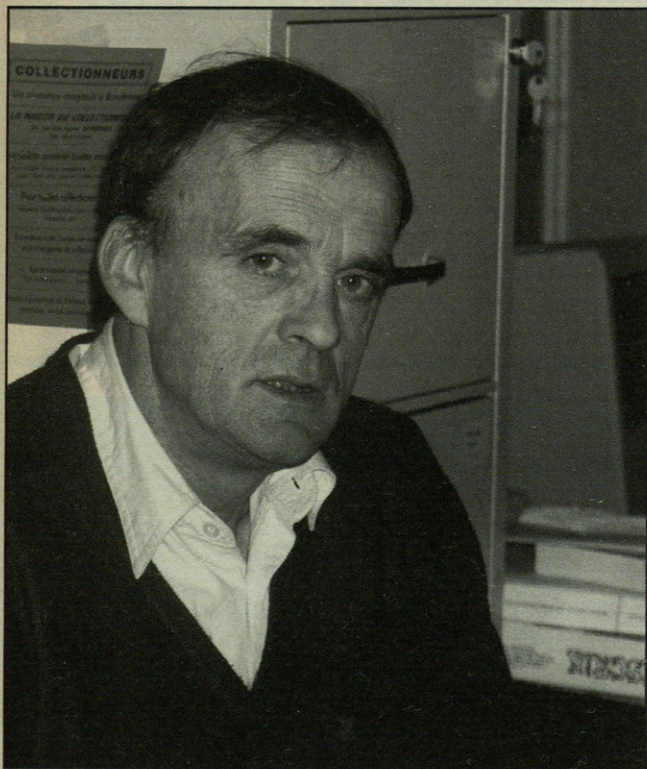
SAKONETA

11 ipuineko bilduma, 176 orrialde; liburudendetan salgai: 1.300 pezeta

Manex Pagola, Baionako Euskal Erakustokiko kontserbatzaile-laguna:

«Ezin zaio Baionako herriari bakarrik exigitu erakustokia berritzeko ardura»

Bost urte dira jada Baionako erakustokiak atek itxi zituela. Polemika izan da franko, arazoa politikoa izan dela esanez, itxialdi luze horren arrazoiak edo bilatu nahirik. Argi pixka bat izateko, bertako zuzendariorde den Manex Pagola izan dugu solaskide. Euskal historiaren lehen mailako lekuko honen egungo egoeraren berri eman eta era berean etorkizuneko ildoak argitu digu.

«Orain bi museoak lehengo lekuan kokatu behar dira».

Zein da Euskal Erakustokiaren egungo egoera?

Orain bost urte atek itxia erabaki zen. Arrazoi nagusia segurtasun mailako bermerik ez izatea da, etxe zahar honetan zenbaitetan 500 bisitari izan baikenituen. Departamentuko buruak ixteko eskatua zuen hirutan, baina 1989 arte alkateak ardura beregain hartzen zenez, zabalik jarraitzen zuen. Urte hartan Olivier Ribeton jauna izendatu zuten kontserbatzaile (Haritzelhar ordezkatzeko) eta ardura bere eskuetara iragan zenez, ixteko erabakia hartu zuen.

Zein asmo du zuen Baionako Herriko Etxeak?

Grammont gobernadorearen familiak donazio handia egin zion Baionako hiriari, eta alkateak fondo hau Euskal Erakustokian sartzerik ez

zuenez, bi museo batera eraikitzeko asmoa izan zuen, Baionako gaztelu militarrean; baina azkenean unibertsitatearentzat izan zen eta atzerapen handia bildu da azkenean.

Proiektu ugari aurkeztu dira museo berritzeko.

Proiektu ezberdinak ziren, Euskal Herriatik eta atzeritik, eta lau onenen artean bat aukeratu zen. Bi polo egiteko asmoa zen, lehen aipaturiko museoekin, bakoitza kokapen ezberdin batekin. Gure ustez ez zen proiektu biribila, baina zenbait ados agertu ginen proiektua horren txartzat ez jotzeko. Arazoa, ordea, politikoa bihurtu zen, Parisen PSK agintzen zuelako eta hemen zentro-eskuinak. Hori dela eta, Parisen ez zuten onartu proiektua. Indar politiko ezberdinak izateak bi urteko atzerapena ekarri du.

Dirulaguntzak iristen bazi dira. Zer dela eta ez zaie berritze-lanei ekiten?

Proiektu osoko aurrekontua 65 milioi liberakoa da. Lortu dugu dagoeneko Parisek 23

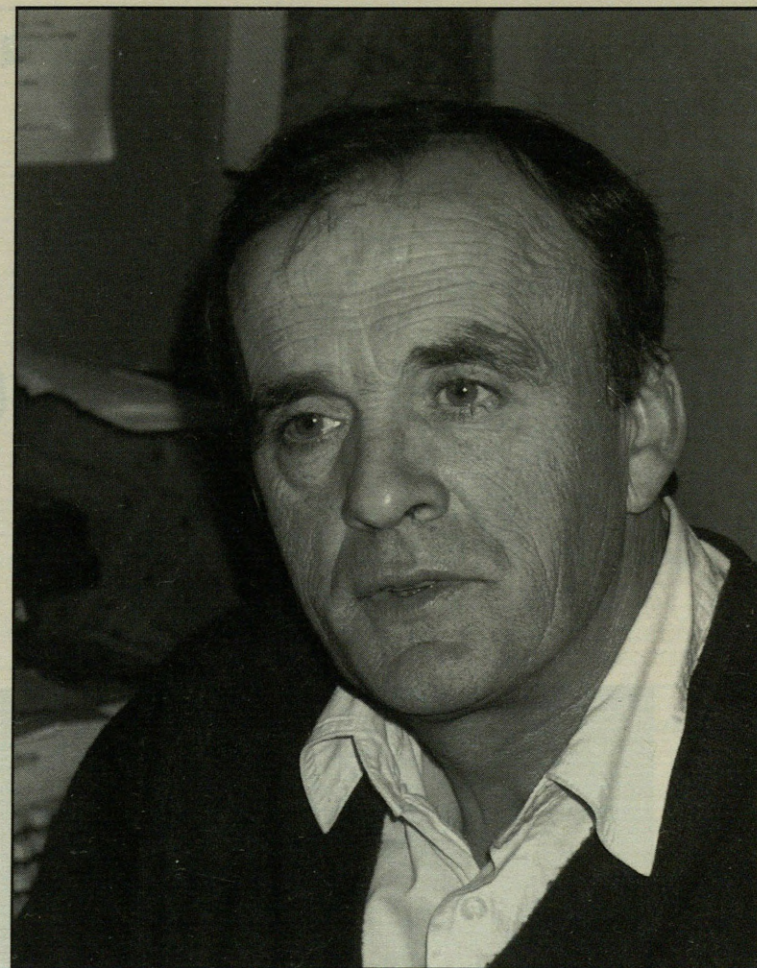
milioi libera igortzea eta Akitaniako Erregio Kontseiluak bere lehen laguntza ere agindu berri du, 1,7 milioi liberakoa. Baina dirulaguntza guztiak -Udalarena falta da, 6,3 milioikoa- eskuan izan arte ezin da lanekin hasi. Bestalde, nik uste dut Grenetek gaizki hartu duela Parisek dirua jarrita -monumento historiko izendaturik- bere baldintzak ezarri nahi izana Baionari. Baina Parisek bultzatu plangintza onartua izateko beste urtebete joan da.

Zein urrats eman behar dira hemendik aurrera?

Orain bi museoak hemen lehengo lekuan kokatu behar dira. Inguruan hainbat etxe erosi eta leku gehiago dago, baina ez da nahikoa. Lehenik osorik hustu eta erreserbak gaztelu militarra eraman behar dira, katalogazio lan informatizatua egiteko. Liburuak eta eskuizkribuak -desinfektazio prozesua burutu eta gero- udal liburategira eramanen ditugu. Martxo alderako hasiko dira hustuketa-lanak. Eta dena ondo joanez gero, obrak larrazkenean hasiko direla uste dut.

Proiektua motel joatea egotzi izan da.

Ezin zaio Baionako herriari bakarrik erakustokia berri-

Manex Pagolak orain arteko gorabeheri buruz adierazi digunez, «Parisen PSk eta Baionan zentro-eskuinak agintzeak bi urteko atzerapena ekarri dio museo berritzeari. (Argazkiak: Ritxi Lizartza).

tzeko ardura exigitu, kontuan harturik hiri txikia dela eta horrelako museo bereziaren -bakarra da euskal kulturari eskainia- berritzea oso lan astuna dela eta Baionak azken boladan inbertsio handiak egin dituela hiriaren modernizazioan.

Zein motako lanak buru-

tzen dira egun museoan?

Hamar langile daude, erre-serba-zaintzaileak, kontserbatzailea, kontserbatzaile-laguna... Erakusketak, katalogazio-lana, antolaketa, jasotzen diren eskaera ugariei informazioa emanez erantzun, trasladorako prestaketak ere egiten ditugu.

Noiz zabal liteke berriro?

Gutxienez hiru urte joanen dira; etxea ia osorik bota behar da, egitura zaharra eta etxaurrea gordez. Eta monumento izanik, zainketa-lan bereziak behar direnez, luzeago joko du oraindik.

RITXI LIZARTZA

★ NAZIO ARAZOA ★ OSASUNA
★ ANTINPERIALISMOA ★ LITERATURA
★ ANARKISMOA ★ ENTSEGUA ★ IAN
★ HIRIAK ★ ANTIMILITARISMO
★ MARXISMOA ★ ERRESISTENTZIA ★
★ FEMINISMOA ★ GAZTERIA ★ LEGEA
★ KOMUNIKAZIOA ★ EKOLOGIA ★
★ JASKETAK ★ KULTUR ESPRESIOAK
★ HISTORIA ★ SEXUALITATEA ★

likiliburudenda
FELIX LIZANAKO KULTUR ELKARTIA
Iturribide 66 48096 Bilbo Tel/Fax 94/4588592

AZOKAN AURKEZTUKO DUTE: NOBEDADEA

MARK LEGASSE

EUSKALDUN ANARKISTA BATEN MINTZOA

ELEBITAN (GAZTELERA/EUSKARA)

Clara Sanchez, idazle espainiarra

«Diskriminazio positiboa behar du emakumeon literaturak»

Bilboko Udalak gonbidatuta, Clara Sanchez Bilbon izan zen joan den astean, eta «El Palacio Dorado» bere azken lana aurkezteaz gain, «Emakumeak eta literatura» gaiaz aritu zitzaigun.

Emakumeek eta gizonezkoek berdin idazten ote dute?

Galdera konplexua da. Idazle gisa emakumeok gutxiak gara nahiz eta irakurle bezala gizonezkoak baino gehiago irakurtzen dugun, batez ere eleberriak. Emakumeoi eta literaturari buruz hitz egitean, egia da ate berria zabaldu dugula, hau da, emakumeok geure gauzez idazten dugu askotan. Hala ere, gero eta gehiago dira gizonezkoak emakumeon gauzez idazten dutenak. Eta

«Emakumeok ez dugu idazterakoan ezaugarri komunik».

historia aztertzen badugu, hainbat adibide aurki ditza-kegu: Tolstoiaren «Ana Karenina» edo Flauberten «Madame Bovary».

Ez dut uste, emakumeok idazten dugun literaturak eta gizonezkoek idazten dutenak diferentzia handirik dutenik, gizabanako bako-

tza desberdina baita eta desberdintasun horren baitan jarririko nuke gizon edo emakume izatea. Lana indibidualtasunean oinarritzen da, ez sexu banaketan.

Ez dago ezaugarri komunik idazten duzuen emakumeon artean?

Denetatik dago, eta ezaugarri komunik egon daiteke gizonezkoen artean edo gizonezko eta emakumezkoen artean dauden bezala. Badago banaketa bat, emakume talde bat, baina ez nuke esango mugimendu bateratu bat dagoenik, bakoitzak estilo eta teknika desberdinak lantzen baititu.

Ildo bonetatik, idazten duzuen literaturak diskriminazio positiboa merezi du?

Zalantzarik gabe. Edozein motako jardunaldik zein topoketak antolatzeari ondo deritzot, emakumeok gutxiak izan arren, idazten gabiltzalako, eta hau sozialki nabarmendu beharreko kontua da. Gainera, jardunaldi hauek ahots literario berrien aurkikuntza ekar dezakete, emakumezkoak

zein gizonezkoak izan. Eta egia da, bestetik, literarioki emakumeok gauza asko ditugula kontatzeko eta kontatu behar ditugula. Orain arte ez dugu aukerarik izan, baina gaur egun emakume idazleok korrante literarioen barruan kokatzen gara.

EEBBetan badira idazle feministak, gogor salatzen dutenak emakumeon zeregina egungo gizartean; zer deritzozu boni?

Ezagutzen dut mugimendu hau eta honen aitzindaria, Alice Sheldon. Literatura feminista bat badago mugimendu bezala, eta eleberririak eta zientzia fikzioa egiten dute. Helburu argia dute: emakumeon egoera salatzea. Baina ez dut mugimendu honetako ordezkariarik ezagutzen Espainian.

**Zein da gizonezkoen jarrerera emakumezkoek idazten duten literatura-
rekiko?**

Publikoki esango nuke ona dela, behintzat idazle gizonezkoen artean. Idazleok beste idazle bat goraipatzeko ahalmena eta ulermena dugulako. Emakumezkoek egun idazten dugun literatura kalitate handikoa da eta errealitate hau onartzen ez duena nahiko aldrebesa da.

«Esfortzu berezia egin behar dugu sariak eskuratzeko». (Argazkiak: Myriam Gartzia).

Hala ere, emakumeok beste hainbat arlotan bezala, gizonezkoek manejatzen duten munduetan sartzen ari gara eta hau, beti ere, gogorra da. Exigentzia maila handia dago eta emakume

«Gizonezkoak emakumeok idazten dugun literatura irakurtzera ohitu behar ditugu»

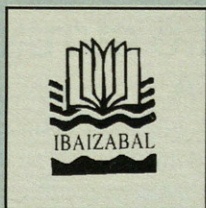
izateak ez du bidea errazten. Emakumeok egin behar dugun esfortzu hau neurri batean ona da, gerora emaitza literarioak oso onak direlako.

Bestetik, gizonezko irakurleei dagokienez, ez daude emakumeok idazten dugun literatura irakurtzera ohituta. Emakumeok, aldiz, bai, orain arteko bazterketa dela medio. Azken finean, gizonezkoak konbentzitu behar ditugu emakumezkoek idazten duguna irakurtzera.

Aipatu didazun bonek zer eragin ekar dezake ban eta hemengo sari literarioen banaketan, hau da, kontuan izanda epaimahaiko kide gehienak, orokorrean, gizonezkoak direla?

Baditu zenbait ondorio. Emakume idazleok gutxiak garenez, gizonezkoek baino esfortzu handiagoa egin behar izaten dugu sariak eskuratzeko, eta hori nabaritzen da.

MYRIAM GARTZIA

ARGITALPEN BERRIAK

GAZTARO BILDUMA

5.- GORBEIATARRAK

6.- ASTOA ETA LAUROK EUSKAL
HERRIAN ZEHA

Pasiotarrak - 48290 ● EUBA ☎ 6308036 FAX: 6308028

ABENDUAK

23

ostirala

■ IRULEGI IRRATIAREN GAU IZARRA

NAFARROA Behereko Irulegi irratia bigarren «Gau izar» emankizunaren grabaketa egingo da, abenduaren 23an, Donibane Garazin, Bakarra ostatuan. **Gau honetan baliatuko duten gaia bertsolaritzarena izango da**, eta bertan Andoni Egaña, Sebastian Lizaso, Jokin Sorozabal, Jon Sarasua bertsolariak eta Tapia eta Leturia trikitilariak jardungo dute. Bertsoen aurretik irratiaaren usaiako umorezko kronikak agertuko dituzte. Emankizuna eta afaria 21.00 orenetan abiatuko dira.

Lourdes Fernandez: «Atzerriko artistak hemengoak kanpora irten daitezen ekarriko ditut»

ARGIA. *Ez al da gertakari berezia egunkari batek arte galeria bat irekitzea?*

LOURDES FERNANDEZ.

Ekimen berezia da, baina «El Diario Vasco»-k, egunkaria izateaz gain, beste hainbat arlo ere ukitzen ditu, eta zergatik ez artegintza.

A. Zer berri ekarriko du galerien mundura zuen ekimenak?

L.F. Besteek egiten ez dutena egin nahi nuke, nahiz eta oso zaila dela ohartzen naizen. Jende gaztea promozionatzeko asmoa dut, Euskal Herrikoak eta kanpoak, eta era berean, nazioarteko hainbat artista ospetsu ere ekarri nahi nituzke gurerara.

A. Hemengo arteak zer leku beteko du?

L.F. Atzerriko artistak hemengoak kanpora ir-

ten daitezen ekarriko ditut. Oso zaila da arte zirkuituetan sartzea eta alde horretatik eman nahi dut pausoa, jende gazteari kanporako ateak irekitze aldetik. Hori ezingo nuke lortu programazioa hemengo artistekin soilik osatuko banu, ez nuke ezer lortuko kanpoan, inork ez baititu ezagutzen, eta beraz, ezagutaraztera emateko zirkuituaren baitan jokatzeko saioa izango da galeria honek egingo duen ekarpena.

ABENDUAK

24

larunbata

■ OLENTZERO FESTA ETA TALO GAUA AZKAINEN

LAPURDIKO Azkaineko Altxa Lili elkarteak antolatutako, abenduaren 24an, **Olentzero egunean, margoak egiteko parada izango dute haurrek herriko pilota plazan** (euria balitz «Ste Maria» eskolako aterbean). **Abenduaren 29an berriz, «Talo gaua» egingoo da.** Austin Zamora idazlea «Idazteaz bi hitz» hitzaldiaz mintzatuko da; Lubaki Bandakoek literatur testuak irakurriko dituzte. Bertsolari eta kantariak berotuko dute giroa. Taloak eta edariak dastatuko dira festak irauten duen artean. Abenduaren 24tik 29ra azkenez, arratsaldeko 15.00etatik 19.00etara, sinboloen inguruko edergailu erakusketa eskainiko da, Martzenia salan.

■ KEIXETA ETA HORMAZURI MALLOPE GALERIAN

NAFARROAKO Arribe herrian ireki berria den Mallope galerian Keixeta eta Hormazuriren pinturak daude ikusgai. **Itsas giroan oinarritutako formato, teknika eta material ezberdinetako lanak dira guztiak**, Arriben, mendi giroan, ispiatuko direnak.

ABENDUAK

28

asteazkena

■ BERTSO JARRIAK RUANDAREN ALDE

RUANDAREN aldeko kanpainaren barne, bertso jarriak kantatuko dituzte **Jon Sarasua eta Andoni Egaña**, abenduaren 28an, Zarauzko Modelo zineman, gaueko 22.30etan. Azkenaldion hainbeste zabaltzen ari den joera honen jarraitzaileek aukera bikoitza izango dute beraz, koplak entzuten gozatu eta Ruandak bizi duen egoera larriari aurre egiteko.

■ AMODIOZKO GUTUNEN LEHIAKETA

BERGARAKO Jardun Elkarteak «Amodiozko Gutunen» hirugarren lehiaketa plazaratu du. 1980an edo lehenago jaiotako edozein pertsonak parte har dezake, eta lan guztiak euskaraz idatziak eta gehienez bi orrialdeko luzerakoak behar dute izan. **Bidaltzeko epea urtarrilaren 26an amaituko da**, eta sariak otsailaren 14an emango dira ezagutzera, San Balentin egunean.

■ GALERIA DV IREKI DA SCULLY-REN LANEKIN

«EL Diario Vasco» egunkariak galeria zabaldu du Donostian, Lourdes Fernandez zuzendari-tzapean. Sean Scully dublindarraren lanekin es-treinatu da aretoa, **sei xilografia, hiru grabatu eta hainbat liburutarako egin dituen ilus-trazioak jaso.** Espresionismo abstraktoaren baitan kokatzen ditu bere lanak artistak, ame-rikar eskolako Mark Rothko, Jasper Johns eta Barnet Newman maisuen ildo berean eta Europa eta Ameriketako areto handietan zabaldu du bere itzala.

■ ORTIZEN ARGAZKIAK DURANGON

DURANGOKO Arte eta Historia museoak Aitor Ortizen «**Nerbioi kresal ibaia eta Bilboko hi-rimultzoa**» deituriko argazki erakusketa zabal-du du urtarilaren 15era bitartean. Ortizek soinu eta irudi teknikari espezialista ikasketak egin zituen eta ondotik hogeitaz sari irabazi ditu argaz-kigintzaren alorrean. Gaur egun liburu bat pres-tatzen ari da.

ABENDUAK 25ean, Bizkaiko Larrabetzu herrian, Hori Bai Gazte Elkarteak antolatu eta ARGIA aldizkariak lagundurik, bertso saioa egingo da pilotalekuan. Bertan, sei bertsolari arituko dira: Andoni Egaña, Jon Sarasua, Juan Mari Areitio, Jon Enbeita, Igor Elortza eta Leire Bilbao. Arratsaldeko 18.00etatik aurrera, saio berezia iragarri digute antolatzaileek, emango diren gaiak eta prestatutako sorpresak ikusleak harritzeko modukoak izango direlakoan. 500 pezetaren (22 libera inguru) truke gainera, ARGIAk aste honetan kaleratu duen Araba-Bizkaiko Bertsolari Txapelketako bertso onenen bilduma eta Bertsolari Elkartearen egutegi berria oparituko dira.

ETXANIZ

Erakustokia:

Juan Arana I * Tfonoa eta Faxa: 943-611767

Biltegia:

Juan Arana 3

- ✓ Sanitarioak
- ✓ Bainerak
- ✓ Manparak
- ✓ Griferiak
- ✓ Mobleak
- ✓ Ispiluak
- ✓ Kortinak
- ✓ Alfonbrak
- ✓ Osagarriak

**ESKATU PRESUPUESTOA
KONPROMEZURIK GABE !**

L I B U R U A K

**EUSKAL HERRIA
HELBURU**

TXILLARDEGI

TXALAPARTA 318 OR.

Historia beti irabazleek idatzi ohi dutelako ausartu da Jose Luis Alvarez Enparantza Euskal Herriaren historia barrutik ezagutu duenaren lekuko etsi baten mezua zabaltzera. Liburua autobiografiatzen ez badu ere,

bere belaunaldikoak eragin zituen garaia bere gertakari pertsonal nagusi batzuetan txertatu eta argitua agertzen du.

Sei atal nagusitan banatu du liburu ingeniari eta hizkuntzalari donostiarrek: Atzerantz, «Cueste lo que cueste», Euskara, Ekin-etik ETA-ra, Ezkerre eta Autodeterminazioa. ●

**BALLANTRAKEO
PREMUA**ROBERT LOUIS
STEVENSONITZULTZAILEA: XABIER
OLARRA

IGELA 302 or.

Sakontasun, indar eta pertsonaien anbiguotasunak egiten dute hamabi kapitulu banatutako liburu hau interesgarri, nahiz eta Ste-

vensoni izena eta ospea batez ere eman ziotenak «Altzor Uharte» eta «Dr. Jekyll eta Mr. Hyde» izan. Honako liburuan ere gizakiaren bitasuna du gai, Henry eta James anaien ildotik.

Duela ehun urte hil zen idazlearentzat Premuak, James anaiak hain zuzen ere, libertate eta ekintzarako irrika islatzen zuen ●

B E G I - B E L A R R I

D I S K O A K

Barne-kanta barnetik barnera!

Lehenbizikotz entzun nuenean, halako harridura arraro batek jo ninduen, nere ohiko mila gauzetarik zerbait eginbeharren egitean eta denbora berean buruan pasatzen zaizkidan mila pentsaketen artean, nere aditasuna beregana bildu baitzauden deblauki.

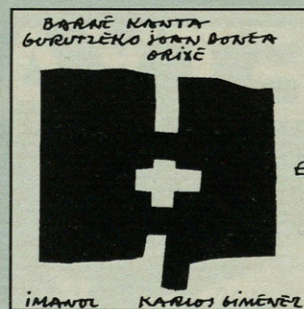
Eta huna nun ixtanteko ixiltzen zautan! Kantuaren erran-nahia eta musikaren azken nota, hor zintzilik gelditzen bailira bezala! Barne-kanta horren barnera sarrarazteko gomita bat izan nahian edo...

Eta laster, halako indar misteriozko errabiatu batek igo ninduen mendi gainera, ixiltasuna bilatuz, bakartasunean barne-kanta horren berriz entzutea. Erreka baten ondora. Harrietan punpeka zebilen ur gardenaren musikak gidaturik. Haize ezti batek hostoak ferekatzen zizkion pagondo baten azpian jarri nintzen. Behi zuri multzo baten zintzarrotsen ar-

tean. Inoiz ikusiak ez nituen ximeletak ere han zebiltzan, dantzan, inguruan.

Bakartasuna? Barne-kanta hura barneratuz gero, ez dago bakartasunik. Halako lilura ero eta gozo batek barne guzia betetzen dizu, gorputzeko zain eta mami guziak iratzarrit. Erotismo kutsu bat utziz. Harrigarria, zeren fraile baten ganik baidatorkigu holako zoramen mozkgarrien iturria. San Juan de la Cruz. XVI. mendeko fraile xoil idor eta garratz bat omen zen. Castillako gizon ttipi latz bakarti bat.

Delako «Cantico espiritual» hori, bere arimaren eta Jainkoaren arteko elkarriketa bat zela diote. Sinetsezina! Jainkoaren aitzakia ederra zukeen, Doña Teresa baten edo Doña Ana baten txinpartekin piztu suaz gogo bihotzak beroturik, holako olerki zoragarrien idazteko, Toledako kartzela zilotik!

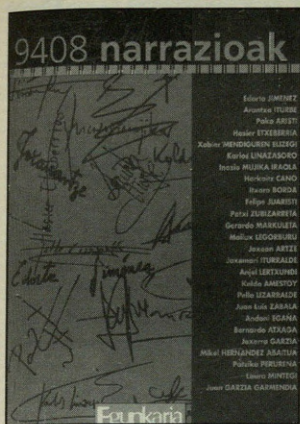

**«BARNE KANTA, GURUTZEKO
JOAN DONEA, ORIXE».**
IMANOL, KARLOS GIMENEZ,
LARRAZABAL.

Dena den, Fray Juan-en olerki luragarria, Orixe hoin miresgarriki Euskarara itzulirik, Karlos-en konponketari esker eta Imanol-en abots sentzual eta sarkorraren bidez dator kigu, dena magia batez osoki josirik bezala, barnetik barnera.

Bihotzez, nere eskerrik beroenak talde guziari.

Henriette Aire

9408 NARRAZIOAK

EDORTA JIMENEZ,
ARANTXA ITURBE ETA
BESTE. EGUNKARIA 149
or.

Narrazioaren bidezko literatura aukeratu du «Euskaldunon Egunkaria»-k duela bi urte Durangoko Azokan aurkeztu «Estilo Liburu»-k hasi zuen bildumarekin jarraitzeko. Kolore literario guztietako narrazioak argitaratu zituen

«Egunkaria»-k abuztuan, eta hauek bilduz osatu dute «abuztuko euskal narratibaren erradiografia izan nahi duen bilduma».

Azala Iñaki Martiaren eskutik etorri da eta narrazioekin doazen marrazkiak, «Egunkaria»-ko komikilaria den Mattinek egin ditu.

AFRIKA, SUZKO GEZIA

LUBAKI BANDA
SUSA LITERATUR
ALDIZKARIA 34 or.
Afrika dugu Susa aldizka-

riaren abenduko alearen protagonista ezbaierik gabe. Lubaki Bandakoek atondu dute oraingoan ere aldizkaria goitik behera. Horretarako, Afrikako bost idazleren poema bana bildu dituzte Serote, Craveirinha, Gwala, Chabbi eta Kunenerenak hain zuzen ere.

Aldizkariarekin batera Mozanbikeko Mia Couto idazlearen bi ipuinez hornitu eranskina dator, Garikoitz Berasaluzek euskaratu duena. Afrikar literaturaren inguruko bidai hau amaitzeko, gainera, Afrikako idazleak kokatu dituzte kontrazaleko mapan.

TXIRRI, MIRRI ETA TXIRIBITON ESKOLAN

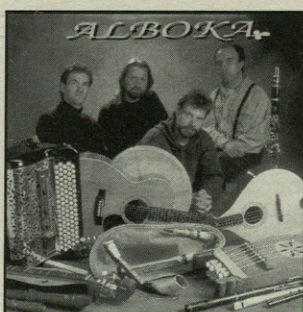
ANTTON KAZABON

ELKAR 34 or.

Haurrentzat Elkar-ek argitaratu berri duen sail honetako beste hiru liburuetan bezala, umeei hain ezagun dituzten hiru pailazoak dira protagonista Carlos Zabalaen marrazkiek lagundutako argitalpen honetan. 8 eta 9 urteko neska-mutikoei zuzendu diote inprenta hizkiz idatzitakoa, eta bospasei urtekoiei, berriz, eskuz idatzitakoa.

Irudia, halere, nagusi dute bilduma hau osatzen duten liburuek.

D I S K O A K

ALBOKA

JOSEAN MARTIN,
ALAN GRIFFIN, JOXAN
GOIKOETXEA ETA
TXOMIN ARTOLA
ALBOKA

Euskal Herriko musika herrikoia egiteko antolatu dute Alboka taldea lau musikariek, baina berrikuntza nabariak gehituz, erritmo eta era ezberdi-

netako gaiak sartuz. Horrela, bateratu egin dituzte Martinek jotzen dituen gitarra, bouzoukia, mandolina, dultzimera, Griffinen eskuetik datozen flauta, kornamusa, klarinetea, zitarra eta alboka, Goikoetxearen akordeoi eta sintetizadoreak eta Artolaren eskuko gitarra eta perkusioa eta euskal abesti herrikoiei ezarri.

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

Olhadubiko arrolak hainbat zailtasun ditu bertatik jaistera hurbiltzen direnentzat. Ur-jauzi eder baina arrikutsuek kirolari asko erakartzen dituzte jaitsiera honetara.

Urarekin batera jaitsiz

Urte amaierako ospakizun- nek askori aisialdiaz go- zatzeko aukera gehiago ema- ten dizkiete, egunerokoari ihes egin eta denbora iga- rotzeko, aukera berrie- z go- zatzeko alegia. Batzuek opor hauek afari, bazkari eta ospakizunen artean beteko dituzte, atsedean bila. Beste batzuk, ordea, gero eta ge- hiago, naturaren desafioak hurbilagotik ezagutzera abiatuko dira. Azken ga- raian, mendiko beste ki- rolekin batera, arroila, me- haka eta amildegietan be- herara jaitsia ohitura gero eta hedatuagoa bilakatzen ari da.

Olhadubikoa (Zuberoa) dugu esperientziadunentzat euskal parajeetan muturre- ko emozioak maite dituzte- nen arroila. Izan ere, kirol honetan jarduteko bakoit- zaren esperientziari eta in- guruneari dagokion lekua

aukeratzea ezinbestekoa dela diote adituek. Zube- roako arroila hau zailtasun ezberdineko hiru ibilbidetan banatzen da eta hauetariko lehenengoa profesionalen- tzat da, batez ere, aproposa. Aipagarria da honetan 35 metroko altuera duen horma busti eta irristakorra, baita zurrunbiloek nahasitako putzuak ere.

Honek baino zailtasun txikiagoak aukeratzekotan Huescaraino joatea da go- mendagarri. Maskuneko amildegia aproposa da, be- heko aldea esperientziarik gabekoak ibiltzeko egokia delako eta goikoa, aldiz, rapel teknika ongi mende- ratzea eskatzen badu ere, paisaje oso berezia eskain- tzen duelako bere urjauzi, putzu, jauzi eta ia lurrazpiko diren ibilbideekin.

Kirol hau egiten hasi berri direnentzat ere Huescan di- ra ataka egokiak, hamar ki- lometrotan zehar kolore, ar- gi, kobazulo, labar eta zen- tzu guztiak erakartzeko moduko kanaleak eskain- tzen dituztenak.

Arroila edo beste akzi- dente geografikoetatik jais- teak, ibai baten ibilbide be- rezia jarraituz, basatia eta bakea bateratzen ditu, na- turarekin eta arriskuarekin duen erlazio estuagatik. Gi- zakiak bere berezko abiada ri jartzen zaizkion mugak jasan behar ditu, hainbat elementu eragindakoa, uraren bidean zehar eragi- ten duen soina, zeruaren lasaia eta zuhaitzen adarrak lagun dituen bitartean ■

JAKIN BEHARREKOAK

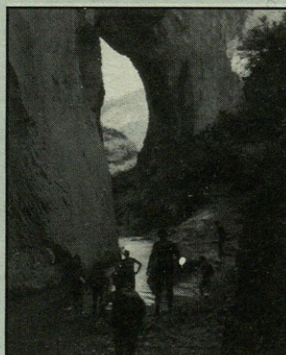
Beti soinean

Kirol honetan aritzeko beharrezkoak dira hainbat lanabes. Ezinbestekoen ar- tean motxila, arnesa, segurtasuneko mosketoia eta jaisteko gailua ditugu, beti soinean eraman be- harrekoak. Hauei beste hainbat gehitzea ere ko- menigarria da, ordea.

Neoprenozko jantziak arramaskak eta kolpeak biguinduko ditu, baita uraren eragina ere. Eskar- pin deritzaileen neopre- nozko galtzer- diak ere

gomendagarriak di- ra. Sunta blokeatzailea da, soka eskuz eusteak huts egi- ten badu istripuak eragotziko dituena. Busti ezin diren gauzak gorde- tzeko zorro berezia behar da. Sokei dagokienez, hauen luzerak jai- tsi be- har dugun horma luzee- narena izan beharko du gutxienez, eta lodiera 7 edo 8 milimetrokora behar du. Zi- riak leku berrietan ezartzeko erabiltzen dira, eta hauek sartzeko mailua

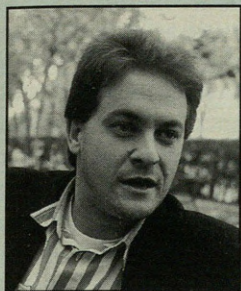
eta zulogailua beharrezko suertatzen dira. Azkenik, kaskoa eramateak arrisku askotaz babes dezake ■

HURA OTORDUA!

PAKO ARISTI
Idazlea

Denetik eta gustura

Sukaldean ibiltzea atsegin ez badu ere, denetik eta gustura jaten duen horietakoa dugu. Tarteka bakarrik sartzen da sukaldean zerbait egitera eta lagunak aflatzera edo gonbidatu behar baditu, kanpora eramatea nahiago du berak zerbait prestatzea baino.

Jatun ona izaki, gauza berriak dastatzea ere atsegin du, hori dela eta otordua egitera kanpora irteteten bada beti saiatzen da jatetxe bereziak aurkitzen, mexikarrak, thailandarrak... Hauen artean janari txinatarra atsegin du batez ere, eta tarteka hauetako batera hurbiltzen da hain gustuko duen arroz xigortua dastatu ahal izateko, bertan xigortzeko gainera botatzen dioten salda hori zer den ez badaki ere.

Jatorduak, lana dela eta, etxean egin ohi dituzte, plazertzat du kanpora ateratzea eta saiatzen da noizbehinka otorduetarako biratxo bat ematen han-hemenka. Bere etxean, hori bai, beti aurkituko dugu kafea eta oso atsegin duen zapore mindun txorizo motaren bat.

Bidasoa eskualdearen interesgune turistikoak ez omen dira mendi edo kale artera mugatzen. Ikusmenari plazerra eman ostean sabela ongi betetzeari da-tza bisitaldiaren xarma, bertakoek diotenez. Aukerarik, egia esan, ez da faltan izaten erreka bazter honetan.

Hondarribia eta Irungo Turismo Bulegoen ekimenez, azaroan hasi eta datorren urteko maiatz bitartean «Bidasoako Gastronomía Jardunaldiak» burutuko dira, bertako produktuak eta jatetxeak ezagutzera emateko. 12 jatetxek parte hartuko dute, guztiak Hondarribia eta Irungoak.

Jatetxeen artean ez da lehiarik burutuko. Sukaldari bakoitzak bere onena eskaini eta hala-holako erakuslelhoa osatzen ahaleginduko dira. Horretarako, Gastronomía Jardunaldiak antolatu dituen erakundeak gutxieneko arauak finkatu ditu: hamabostean behin produktu jakin bat erabili beharko dute sukaldariak eta horrekin sei bat errezeta osatu. Osagaiak, jakina, bertakoak izango dira. Bidasoa ingurune honek badauka eta zer eskaini.

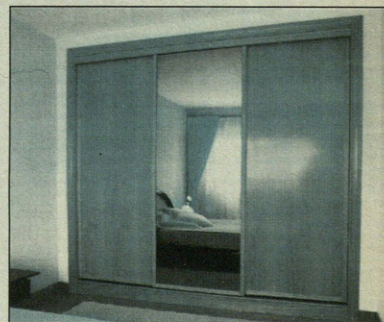
Ehiza, bakailaoa, legatza, izokina, arkumea eta baratzak produktuak prestatzeko moduak erakutsiko dituzte sukaldariak, produktu hauek hautatu baitituzte antolatzaileek. Lehengai hauek oinarri izanik prestatu beharko dituzte, beraz, errezetak ■

Bidasoako zaporea

Bidasoako jatetxeetan dastatu ahal izango dira izokina, bakailaoa eta legatzaz egindako plateraz gain, ehiza, arkumea eta baratzeko produktuak.

B E N O L A
B A N A K E T A K

**ARMAIRU ETA BARRUEN
PROIEKTU ETA DISEINUA**

**ESPEZIALISTAK GARA
ARMAIRU ENPOTRATUETAN**

Berrotaran, 7 IRUN

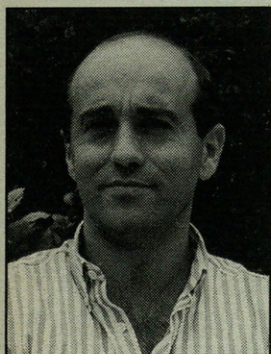
Tel. 62 42 80

BATA ZURIA ERANTZITA

JOXERRA AIZPURUA

Elhuyar-eko kidea

Topikoak baino zerbait gehiago

Asiako hegoaldeko herri batetik itzuli berria naiz eta idazteko patxada lagun ona bada ere, ikusi dudanarekiko urjentiazko lehen burutazio globala egitera ausartuko naiz.

Betidanik entzun izan dut eguzkiak gogotik jotzen duen lekuetan nekez lan egiten dela. Guk geuk, Euskal Herrian, udako egun sargorietan izerditan hasi eta laneko erritmoa dexente motel-tzen dugu.

Bangkok-eko aireportura ailegatu ginenean goizeko zortzi t'erdia ziren eta jada hogeita zortzi graduko tenperatura zegoen. Egunean zehar tenperatura handituz joan zen hogeita hamabost gradu lortu arte eta egoera hori egunero errepikatu zela baieztatu dezaket. Hori dela eta, benetan, loti asko aurkitzea espero nuen.

Baina topatutako panorama honakoa izan zen: poluzio eta trafikoa askotan jasanezina; komertzio erraldoia, hots, edozein izkinatan saldu edo erosten zen zerbait; eraikuntza-lanek, igandetan izan ezik, gau eta egunez ziharduten; eskulan ugari eta izugarri merkea; miseria eta aberastasuna batera nonnahi; mendebaldeko jokarakerak, baina beren kulturaren txertatuak; budismoa, bizi-modu positiborantzko joerak bultzatzen dituen erlijioa; eta abar.

Ikusten denez, jende horrentzat beroa ez da oztopoa lan egiteko. Egia da, higiene eta baldintza sozialak (osasun-zerbitzuak, langabezia, jubilatuzioak, eta abar.) gureak baino askoz ere eskasagoak direla, baina guk baino ordu gehiagotan eta kostu txikiagotan lan egiten dutenez kateazko produktuetatik ateratako edozein produkturen kostua mendebaldean izango lukeena baino askoz ere txikiagoa izango da.

Ez dakit zenbat iraun dezaketen bide horretan, agian datozen belaunaldiak bizi-baldintzak aldatzea eta gizarte-baldintza hobekoak eskatuz produkzioaren gares-titzea ekar dezakete, baina bitartean guri gure gizar-tearen mailako ekonomiarantz, hots, sormenaren ekonomiarantz, bultzatzen gaituzte.

Auto adimentsuak

Merkatuan azaldu diren azken berrikuntzak ikusita, gidariaren erosotasuna eta kontrol-sistemen hobekuntzak nagusitzen ari direla esan liteke. Segurtasunari muzin egin gabe, autoen ekipamenduan gidatzea erraztuko luketen sistemak ezartzen hasiak dira eta masiboki merkaturatu ez badira ere, belaunaldi berriko autoen nondik norakoa zehazten hasia da jadanik.

Fiat eta Alfa Romeo enpresek «Alerta» izeneko sistema ezarri dute luxuzko autoetan. Honen ekarpenik handiena kontrol-sistemak ordenadore baten bidez integratzean datza: autoaren aurrealdean ezarritako objektuak detektatu eta saihesteko mekanismoak martxan jartzen ditu automatikoki.

Honez gain, aparkatzeko orduan inguruko oztopoen neurriak sailkatu egiten ditu.

EEBBetako General Motors konpainiak, bestalde, Impact izeneko automobil elektrikoa atera berri du. Oraingoz esperimentatze-fasean dago eta mila ale baino ez da kaleratu. Auto elektrikoa erosi beharrean, bezeroari maileguz hartzeko aukera ematen zaio. Gaur egun automobil elektrikoek duten arazorik handiena bateriaren gaitasuna da. Abantailen artean, berriz, poluzioa gutxitu eta energikontsumoaren murrizketa aipatzen dira. Momentuz Kaliforniako kaleetan baino ez dira ikusi auto elektrikoak, frogara gisa kaleratu den ereduaren lehen pausoa baino ez bada ere ■

NAHIKOR
ALUMINIOA

TECHNAL
LEIHO ETA ATEAK
P.V.C.n

Naturbath

BAINU ETA DUTXA
MANPARAK

La Florida Auzoa, 56 / 17. lokala
(943) 551938 Telefonoa / **20120 HERNANI**

Game over

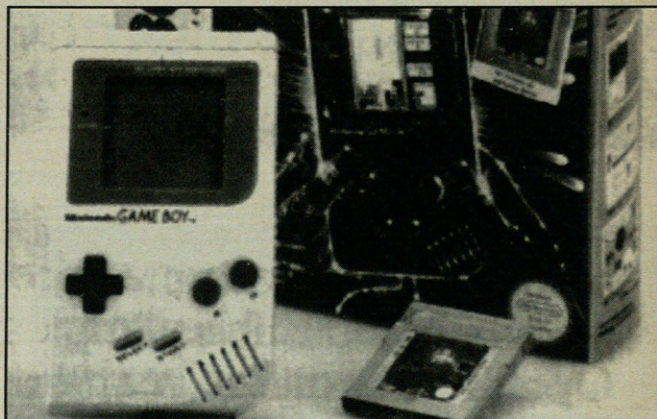
INON diren abenturarik bihurrienak gainditu behar dituzten super-heroiekin bizitzera ohituta gaude honezkerok. Modaren eragile handiak bideo-jokoak dira, etxean nahiz kalean erabiltzeko moduan merkatuan aurkitzen ditugunak.

Haurren artean izugarri hedatu da jolas-joera berria. Etxe ia gehienetan aurkitzen diren bideo-jokoek umeen osasunari kalte egiten diotenik ez da oraingoz baieztatu. Norberekerian erotzeko arriskua nabarmena bada ere, neurria jartzea ei da, kasu honetan ere, soluziobiderik onena. Kontuan hartu

behar da, beraz, erabiltzea ez dela arriskutsua, gehiegi-keriaz jokatzeko baizik.

Italian egin berri den ikerketa baten arabera, hango haurren %60k eguneko 4 eta 5 ordu baino gehiago ematen ditu bideo-joko eta antzekoen aurrean. Hauekiko menpekotasuna kasuen %25etan gertatu e da. Muturreko kasuetan umeek terapiaren bat behar izan dute jokoekiko loturatik askatu ahal izateko.

8 urteko mutil baten jazoera azpimarratu dute Italiako ikertzaileek muturreko kasuen berri emateko. Erromako mutikoak egune-

Medikuen beharra eta terapia hertsia erabiltzera bultzatzen lezake bideo-jokoekiko menpekotasunak, gehiegizko erabilerak sortua beti ere.

ko 10 bat ordu ematen omen zituen bideo-jokoak eskutan, eta menpekotasun-sintomak azalaratzen zituela nabarmendu zuten. Psikia-

trak hala aginduta, gelako horman *game over* margotu behar izan zuen, esnatzerako bideo-jokoak erabiltzerik ez zuena ohartarazteko ■

AMA-LUR

IKUSKIZUN ETA KULTUR KOORDINAKUNDEA

ERREZITALAK: Folk, rock, kantagintza, jazz, klasikoa eta nazioarteko jirak.

ORKESTRA, TXARANGA, ANTZESTALDE eta ZARTZUELA.

AUTOKTONOAK: Dantzak, trikitixa, bertsolariak, herri kirola, instrumentuak, etab.

SOINU ETA ARGIKETA OROKORRA, BIDEO PROIEKTOREAK.

HAUR OLGETARAKO ESKAINTZA ZABALA

a) Ikuskizunak, kalejirak, pailazoak, zirkoa, mimoa, berbenak, magoak, etab.
b) Aparatodun jolas parke anitz.

ESKOLETARAKO BIDE HEZIKETA

TREN BIDERIK GABEKO TRENA

**AHOLKATZE ETA INFORMAZIOA
KONPROMEZURIK GABE**

Tfnoa: (94) 4862444 Faxa: (94) 4862484

VIAJES

BIDAIAK

SKI 94 - 95

ERREGE EGUNA

VALTHORENS VAL D'ISERE SESTRIERE

52.000 pta.

Barne: bus litera +
forfait 5 egun +
egoitza 5 gau + tasak
+ aseguru

61.200 pta.

Barne: bus litera +
forfait 5 egun +
egoitza 5 gau + tasak

52.900 pta.

Barne: bus litera +
forfait 5 egun +
egoitza 5 gau + tasak
+ izarak

**URTARRILAK
6 - 15**

**URTARRILAK
15 - 21**

**URTARRILAK
8 - 15**

VAL THORENS

42.000 pta.

Barne: bus litera +
forfait 6 egun +
egoitza 7 egun + tasak
+ aseguru

PAS DE LA CASA

35.900 pta.

Barne: Autobusa +
egoitza 6 gau
(pentalo erdia)
+forfait 5 egun

BAQUEIRA

34.700 pta.

Barne: Autobusa +
egoitza 7 gau
+forfait 6 egun

TBP BIDAIAK

SAN MARCIAL 1
TEL. 420071
DONOSTIA

TBP BIDAIAK

ERRESERBAK
TELEFONOZ
(943) 461608

TBP BIDAIAK

URBIETA 59
TEL. 460688
DONOSTIA

PENTSAMENDU GARAIKIDEA

UNIBERTSOAREN HASIERAKO HIRU MINUTUAK

Steven Weinberg

PENTSAMENDU GARAIKIDEA

MUNDUARI BURUZKO NIRE PENTSAMOLDEA

Albert Einstein

PENTSAMENDU GARAIKIDEA

ERDI AROKO HISTORIAKAKO BERROGEITA HAMAR HITZ NAGUSI

Pierre Bonnassie

EGUBERRITAN

LIBURU BAT
LAGUN BAT

MAITE NAZAZU,
EUSKARAZ

GAIK ARGITALDARIA

Fernan Bengoetxea: «Zintzilik Irratiaren historia ikasketa prozesu bat izan da»

Oreretako Zintzilik Irratiak aurtan hamargarren urteurrena bete duela eta, sortu zenetik bertan lanean aritu den Fernan Bengoetxea irratia libre honen geroaz eta etorkizunaz aritu zaigu, baita orain izango duten areto aldaketaz ere.

ARGIA. Zer nolako saioak egiten dituzue orain irratian?

FERNAN BENGOTXEA. Ba-
dira hiru saio oso bereziak

musikalak, magazinak eta orain arte asteen hiru aldiz informatiboak ere egin ditugu eguerdian. Gai berezien inguruan ere beste

saioren bat egin dugu.

A. Programazio horretan euskarak zer nolako lekua du?

F. B. Duela hamar urte hasi ginenean nahiko maila txiki-
kian hasi baginen ere, joan den urteko programazioaren erdia baino gehiago zen euskara hutsez.

A. Zein leku dute egun irratia libreak?

F. B. Irrati libre izateak komunikabide arruntetan saltzen ez diren gauzak sartzea baimentzen digu, eta alderdi horiek guk betetzen ditugu. Baliabide gehiago izatean ere, gure esparrua zabaldu egin da.

A. Martxan daramatzazuen hamar urte horiei buruz zer balantze egingo zenuke?

F. B. Irratiaren historia nik prozesu bezala ikusten dut, ikasketa prozesu bat. Hori izan da alderdi ona. Gauza txarrak ere gertatu zaizkigu, baina prozesu honen barne normala iruditzen zait.

A. Orain irratia lekuz aldatzeak zer-nolako aldaketak ekarriko dizkizue?

F. B. Udalak lokal berrira joatea proposatzeak harritun gintuen, hamar urte hauetan inolako laguntzarik ez genuen jaso eta. Hura askoz hobea da argia, espazioa eta kokapenari dago-
kienez. Teknika mailako al-
daketa txiki batzuekin ere maila igotzea espero dugu.

IKUSITAKOAK
IKUSITA

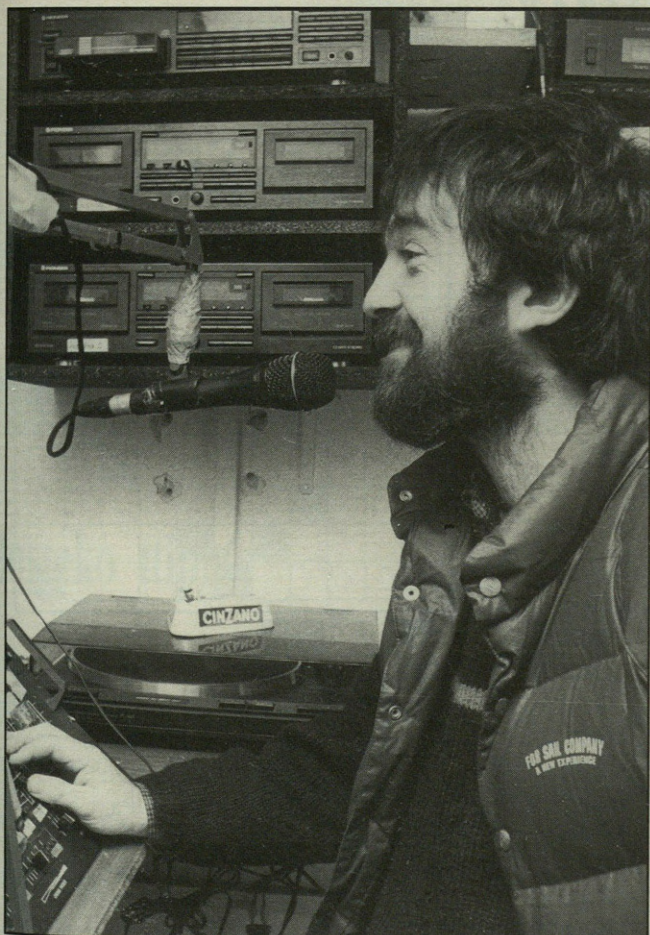
KALERIK
KALE

«**HITZETIK** Hortzera» saio hartan bertsolari gazteek idatzitako «kalea geurea da» isilarazi zutenetik hamaika ikusi dugu 625 lerro euskaldunetan. Begira bestela, udazkene-
ko programazio berrian saio anitzen kalea bereganatzeko nahia. Hasteko, kaleko eremua irensteko sortua den «Euskadi Zuzenean» dugu. Unidate mugikorrek erne daude edonondik zuzeneko emisioa justifikatzeko. Kale egin dute magazin informatibo honetako diseinatzailerak.

Bigarren topaketa «Goraintzi» saioan dago igandero. Ez dira nekatzen kalea platora eraman nahi dutela gogorarazten. Honelaxe da, bertara joaten dira plaza eta tabernetako ordezkari ugari. Baina plato burrunbatsu horretan lekuz kanpo daude zeharo. Irtenbiderik gabeko kalean dagoen saio honen entretenitu beharrean erabat gogaitu egiten gaitu. Gainera, ezin ahan-tzi saio honen zentsuratu berri dituen hankapalu lekeitia-
rrak. Hasi gara berriz kaleei debekatutako norabideak jartzen.

Ni eroso sentitzen naiz Goenkalean... Anjel Lertxundiren itsasaldeko kaleak agerian daude. Zabaldu ditudan kaleak dira. Kale hizkera, kale giroa eta kaleko jendearen erantzun beroa.

IMANOL AGIRRE

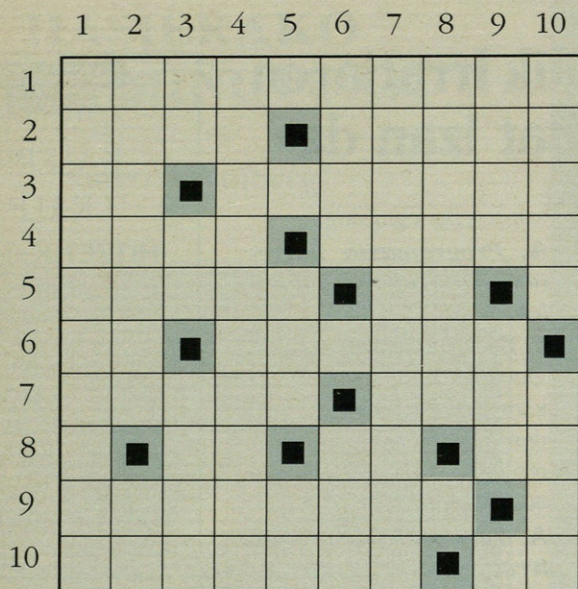

«Irrati libre izateak komunikabide arruntetan saltzen ez diren gauzak egitea baimentzen digu; alderdi horiek guk betetzen

ARANTXA ERASUN

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKERESKUIN: 1.- Moldezko letrak inprimatzen dituen makina. 2.- Zilborra. Ezagutzen dut. 3.- Oinarrizko edari. Amorante. 4.- Landare mota. Narama. 5.- Mendiko atea. Errepikatuz, gorotza. Potasioaren sinbolo kimikoa. 6.- Euskal aurrizkia. Arma babesgarri. 7.- Ur kopuru tikia. Gaitza. 8.- Azkenekoa. Kasik. Interjekzioa. Erbioaren sinbolo kimikoa. 9.- Pluralean, neguko janzkia. Oxigenoaren sinbolo kimikoa. 10.- Iturriak. Musika nota.

GOITIK BEHERA: 1.- Ausartak. 2.- Diru kopuru handia. Nafarroako ibilgailuetan. 3.- Aluminioaren sinbolo kimikoa. Interjekzioa. Hari, nuen. 4.- Zamak garraiatzen dituen animalia. 5.- Mila. Lehenengoa. Barazki ezaguna. Alderantziz, musika nota. 6.- Edade. Kontsonantea. Betekada. 7.- Katuaren kumeak. 8.- Beldurti. kontsonantea. 9.- Afrikako ibaia. Momentu. Kontsonantea. 10.- Sarrerak. Garaia.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Alukeria
Irakaslea
Kausitua
Maratila

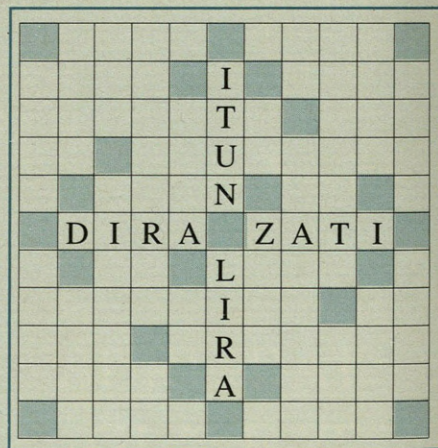
7 letra

Erasoak
Eratuta
Hirusta
Zirrara

4 letra

Ahoa
Apez
Area
Arin
Atal
Azal
Dira
Edan
Ezin
Itun
Lira
Lima

Loka
Naiz
Nire
Omen
Saia
Sena
Soka
Zama
Zati
Zein
Zero
Zola

2 letra

As
Er
On
Pa
Ri
Ro
Te
Zo

3 letra

Art
Dar
Era
Oin

ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den pertsonaiaren izena, bizkaitar idazle baten izena ageriko zaizu (1933-1975).

1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	

		Nafarroako herria	Biba!	Enbutuak	Anfibio mota
		Hegazti mota	Rwandako hiriburua	Kasik	
Baldarra	Bekatu egilea	Polit			
Ordenadore	Hare meta	Nekadura			13
		10		1	
Egokiera pl. Kroaziako dirua			Suitzako ibala		
			Sarrerak		4
			Musika nota		
			Bildua	Errep. Txori mota	
				Gaiso	
Bigarren mailako planeta					Garoa
parretarrak	8				Futboleko tanto
	Lehenengo	Oxigenoa	Erdi. hitz elkarketan		Argi. hitz elkarketan
	Italiako telebista	Kanpo	Infin. Sartu	6	
Irati-saioa				11	
Poztuak					
					Kripton
	7		12	2	500
Gipuzkoa-ko heria		Ez eme		Niri, du	

—Hieroglifiko a—

Zure lagunak ... dira oso.

Aurreko asteko soluzioak

			K	A	R	L	O	S		
			L	I	N	A	Z	A	S	O
			●	I	●	S	●	B	●	
			A	R	L	O	T	E	A	
●	T	●	F	●	A	U	S	A	R	T
A	R	R	A	N	T	Z	A	L	E	
●	E	A	●	A	I	A	●	O	●	E
O	N	●	O	H	●	I	Z	A	N	A
●	B	A	L	I	N	D	A	●	O	L
Z	I	N	A	K	●	E	●	I	R	A
●	D	A	R	O	A	●	G	●	A	I
L	E	●	I	A	Z	K	O	●	A	I
●	A	L	A	●	A	U	L	K	I	A

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1. Ormaiztegi, 2. Soin, E. Zor, 3. K.

Lakio, Ra. 4. Olibondoak, 5. Lata, Uo. G. 6. D. Ase

Loak. 7. Urratsa. La. 8. Nork. A. Dei. 9. Ana. Ardiak.

10. Kakatiak, U.

GOITIK BEHERA: 1. Oskoldunak. 2. Ro, La, Rona. 3.

Militarrak. 4. Anabasak. A. 5. I. Ko. Et! At. 6. Zeinu.

Sari, 7, T. Odola, Da, 8, Ez, O, O, Dik, 9, Goragalea

10. Irak. Kaiku.

Hieroglifikoa:

Dena izarretan idatzita dago

Kate hitzak

E	D	A	N	G	O	H	I	O	L
I	S	U	N	G	A	R	A	N	
M	A	K	I	L	A	K	D	I	O
A	N	M	O	Z	O	L	O	A	K
N	G	A	R	I	O	E	K	A	
B	E	L	E	O	R	I	A		
I	L	I	B	I	R	A	S		
B	E	T	A	Z	A	L	A	B	O
I	R	O	E	R	O	T	U	A	K
A	R	K	U	E	U	S	O	A	
E	I	T	E	L	A	U	A		

Bosteko ttipiak

A 1. Uharte, 2. Arrak, 3. Erramu.

4. Tamal. 5. Sekula.

B 1. Laudio, 2. Upela, 3. Ideiak.

4. Ilasi, 5. Noakio.

Bosteko ttipiak

	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

1. Nafarroako herria
2. Zuhaitz mota
3. Mendi magala
4. Jaurtikigaiak
5. Musika tresna

1. Gipuzkoako herria
2. Nafarroako herria
3. Gela zaindari
4. Mahai joko
5. Saria eman

Zenbaki bakoitzeko hitz bat eta bera

	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

1. Gipuzkoako herria
2. Nafarroako herria
3. Gela zaindari
4. Mahai joko
5. Saria eman

Inchauspereen bakardadea

ANTI-EUSKALTASUNAREN

habe nagusizat abertzaleek behiala aurkeztua, Michel Inchauspek porrot egin du 3B plana eta bere Euskal Herria-Aturri departamenduaren aldeko borrokan. Proiektuaren bultzagile itxurak proiektu bera itzali du. Zergatik halako arta gaur egun?

Hainbat hamarkadatan diputatu hautetsia lehen itzulian, De Gaulle jeneralaren ministro izandakoa, badaki Michel Inchauspek bere iraganaren geriza duela. Badaki, halaber, ezerk ez inork ez diola berrautaketa galeraziko, berak hala nahi izanez gero, zuhurtziaren gainean eraikitako bere etxaldean. Honek ematen dizu lasaitasun apur bat, ausarten onuraren iturria berau baita. Funtsean navarrismoa eraldatu da Pirinioetako gizon honengan, Goi Nafarroako autonomia eta bertako lehendakari den Juan Cruz Alliren karismak txundituta. 3B planean ageri den pirinio-aurreko bere eskualdeak ere karlistadek, mugaz gaindiko artzain-bideek eta bere banku-sareak hornitutako kulturaren jatorria. Laket du oroitaraztea Garazin bizi zarelarik hurbilago dela Iruñea Baiona baino. Bere euskaltasuna azalekoa da eta «Enbata-ko ikasleekiko kidegoa anekdotikoa. Leunkiro saihetsi du euskal departamenduaren sorrerarako hizkuntza-aren argudioa erabiltzea, eta departamendua Aturri izenez jantzi du nortasun susmoak zuritzekotan-edo. Bere trebeziak, ordea, ez du deus tronpatu Alain Peyrefitte, zeinak hogeita hamar urtez lagun izandakoa integrismo serbiarraren parrera gaitzetsi duen.

ALTA, 3Ben estrategia erregionalak hein batean erdietsi du euskal departamendu bakarra sortzearen desdramatizazioa, biarnotar eta bigordarregan kon-

JAKES ABERRI

Miarritzeko alkateordea

tzientzia-hartze herrikoia handituz. Baiona, Tarbes eta Paveko hiru merkatal garbarak ere hurbildu dira jokaldira. Ez da iazko haizea! Baionako Jacques lehendakariak uste du oraingo porrotak ez duela aldarrikapena ezertan baliogabetzen.

Dituen anbiguateen gainetik, planarekiko egon den adostasunak, Asanbleako amaiera arte, euskal borroka argitu eta indartzen du. Ikuspegi honetatik, Peyrefitte, Labarrere eta Hoeffel ministroa, zigor-botoa eskatuz beren babes-taldee, euskal historian sartu dira azaroaren 30ean Inchausperi emendakina erretira zezan presioa egiten ziotenak bainoago. Parlamentuko eztabaidak, Errepublikako aldikari ofizialean jaso, bestelako meriturik ere lortu du. Bere bitartez hobe neurtu ahal izan dugu Andre Labarrereren eta Francois Bayrouren zitalkeria, azken hau ministro eta Atlantiar Pirinioetako Kontseilu Nagusiko lehendakari moduan. Agerian utzi ditu eztabaida honek, bestalde, argudioen po-

brezia (erregio oso tipia, garbiketa etnikoa...) eta eskuinetik ezkerrera neurri berean banatzen den izpiritu jakobinoa. Kultura politiko frantsesa ez da demokrata, errepublikarra baizik. Nazioaren batasunaren mistikatik edaten du, bareneari dagokionez komunitate bereziak ezagutzeko gauza ez dela, eta kanpora begira Europa federala eraikitzeke ezgai.

GURE gizarte blokatu honek arazoen muinari heldu dien garai pribilegiatu honek izan du beste lorpenik: Iparraldean euskal kontzientzia pizteko bide onean ezartzea erlojuko orratzak. Abertzaletasunaren aitzinatzearen moteltasunaren arrazoiak bere misiolarien radikalitasuna baino ez litzateke, itxura batean. Nagusiki moderatua izanagatik ere, euskal herria ez luke aldatuko abertzaletasun moderatu batek baino. Aberri batetik besterako iragaitea botiken gozotasunak gidatuko du erabat.

Euskal departamenduaren aldarrikapen epel honek ere, ordea, hementxe porrot egin du ezker frantsesari igorria izateko. Edo, hara, atzenean euskal liderretan kontserbadoreenak aldarrikapen instituzionalarekin zirri ttip batzuk egin... eta zart! deabrua ageri bere kutxatik. Hemengo handiosoen taldea, Garaziko bankariaren bezeria osatzen dutenak, ez bakarrik ez du alde batera egin, baizik eta utzi egin die, era guztitara, fidelei iraultzaren ikurrina goratzen. Parlamentuan bezain bakarrik izan da Inchauspe hemengo klase politikoarekin. Moderatuek abertzaletuko duten Euskal Herri moderatua amarrua baino ez da. Edo, gehienak, Euskaltzaleen Biltzarra.

Eskuinaren iluntasunak 1981eko sozialisten berrikuntza ordezkatu du. Frantziarentzat Euskal Herria, Europako herri zahar hau, ez da sekula izan...

JOSE INAZIO ANSORENAREN TXISTU HOTSAK

MUSIKA DENDA ONENETAN
SALGAI

DISKETXEAREN ESKUTIK

Gure Herriaren Histori

GABAI

Abenduaren 18tik aurrera, asteartero eta igandero

Gure herriaren historia
kontatzen dizu EGINek,
oso era bitxi eta
atseginean. 24 komiki
bilduma bikain batean
bilduta. Mutiko bizkor
bat da protagonista:
GABAI

OPARITZAT

3D

LAMINA

BAT

24 DESBERDIN
JOSATU ITZAZU!

EGIN + 350 PZTA. = KOMIK 1 + LAMINA 3D